

Bon dia:

Fa anys, vaig dir a un convilatà el qual de temps feia parlar d'ell en una pila de llibres, que jo n'havia fet un parell.

- I de què tracten aquests llibres?

- Veurà, com que jo no em veig de prous pinyells de fer-los de les coses que passen, faig treballar la imaginació i m'embolico amb gent d'altres móns.

- Si fes un llibre parlant de la gent del carrer de Cavallers, li podrien donar el premi Nobel.

Però un no creu massa. Després, se n'ha de saber molt per a fer un llibre parlant de la gent del carrer de Cavallers. Això ho podia fer el que em donà el consell, no jo. I, una vegada més, no vaig creure. M'agrada parlar de coses que no se'm pugui contradir gaire, i per això darrerament he parlat de fantasmes, dels déus de l'Olimp, de gent de l'altre barri i de bruixes on s'hi troben situacions, preguntes i respostes absurdes. I ara ha tocat el torn de presentar uns elements tocats per la Lluna i demés associats siderals. Una conversa entre la Lluna i l'inventor Pere Fiscorn és de mal contradir. Una conversa de gent del carrer de Cavallers podria tenir retops i, ultra això podria sortir algú que digués que no era veritat.

Que els imaginatius estan de cala baixa? I els pollastres, que no hi estan de cala baixa? I els valsos lents, les dones amb peça llarga, i les botifarres de perol, que no hi estan també de cala baixa? El que cal és que pollastres, valsos lents, dones i botifarres de perol siguin de debó, i que ho siguin els imaginatius. Heus-ací el problema. El que cal és fer-ho bé, tant se val contar un mercat a La Bisbal, una posta de sol, una caiguda d'ulls d'una noia de vint anys o la presentació de la senyoreta Venus en un concurs de bellesa en el qual obtingué un setè lloc. Ja m'agradaria, ja, de fer-ho bé, no un bé lloct per familiars, sinó un bé que agrades a algú allunyat de la parentela, però les bones places ja són donades i el meu bé no fa altra cosa que fer sobresortir els que ho fan bé sense trampa. Segur que serà el cas de "UNA MICA DE POR SI US PLAU". Ara bé, jo m'ho passo bomba fent llibres, ja ho tinc dit. Els meus llibres és com un cuiner que es cuini per a ell. Sí, els faig per a mi. I, si deixo de fer-ne sera perquè una constitució ho prohibeixi i avui, senyores i senyors, no s'hi pot anar contra la constitució. N'hi ha que s'enfaden. Potser si segons a on se sabés que tinc al rebost: PALAFRUGELL, PARADA I FONDA, MIRATGE GROC, L'ATLANTIDA DEL DOCTOR PETIT, PALAFRUGELL-CASTUERA-PALAFRUGELL, CORREU D'UN ALTRE MÓN, JUSTINETA DEL MAS GRAN, NARRACIONS DE MAS-FULLEDA, ELS ERMOTS, MEMORIES D'UN CAMIÓ, EL FANTASMA TOMAS, ZEUS PERDIA PER 6 A 0, PASSEM-HO BÉ, UNA VOLTA A LA MURALLA, EL POBLE DE LES SET TORRES, UNA VILA I SENYORS HERES, LA HISTORIA ES DIVERTEIX, GABRIELETA O L'EMULET D'ELLORA, UN BARRI I UN ALTRE BARRI, LES AVENTURES DE DONATIU MERCANTIL, LA CASA DE LES BRUIXES, i ara UNA MICA DE POR SI US PLAU, la constitució ho prohibiria. Però mentre la constitució no ho prohibeixi...

Bepes.

INDEX

Modesta exposició d'astronomia	1
El carro del Sol. La Lluna, i les conseqüències de tenir-la al damunt. Llunàtics variats.	
Els germans siamesos	14
La darrera cursa de la corredora Atalanta	16
El cas dels fills de Niobe. Edip i l'Esfinx. Fedra	
Aparició de Ramon Escac	22
Bones notes amb trampa. El sí de la senyoreta Muntaner.	
Una fotografia innocent que tingué la culpa de tot.	
Revista de condeixebles. Les primeres creus.	
- A casa no treballa ningú!	
Una sessió de lectura. A la recerca de companys d'escola.	
El drama de dos coixos i la senyora Ferrer	37
Gabriel i Merceneta	
Un judici. Qui va matar al senyor Torroella?	45
Tres vidues inculpades.	
Copèrnic, socialista?	
Les pors de Ramon Escac	59
El per que menjava sopa amb forquilla. Pastilles.	
Una visita especial.	
- Tinc por de morir-me.	
- Vostè es pensa que hi haurà autonomies l'any 3.930?	
Manifestació de protesta contra la mort.	
L'art de festejar	67
Pere Fiscorn, inventor i festejofòbic d'excepció.	
El P-32. Autonomies.	
- Res de festejar!	
Els robots i l'amor	83
Els robots es declaren independents. El neguit de Pere Fiscorn. Una conversa que costa de creure entre la Lluna i Pere Fiscorn.	
- Pere Fiscorn, ets un pallús! A la recerca dels robots.	
El guia Climent.	
- Senyor Pere, que el bombin!	
La Pineda Fosca. La fi dels robots.	
- Qui vol festejar?!	
Un cabrot llunar	113
Conseqüències dels crits d'un pintor de postals.	
L'espant de la núvia Teodora aquell juliol de 1936	117
Presentació de Miquel Formiga, també carregat de por.	
Conversa Lluna-Terra, segons un radio-escoltador afeccionat.	
- I els americans, què?	
Amb quins quartos es va a plaça?	
Noves variacions sobre la por.	

Les tres mirades de Miquel Formiga 134
 Consequències. Més conseqüències. El flequer Joan, dit
 el Sultà, assaltat en públic per unes dones.
 - Deixeume'l veure! - exclamació de la senyora Felnu al veure
 pels aires les calces del flequer Joan.

El pare Formiga vol que el noi es casí. 149
 - Pensa amb la pàtria!

Dones enformigades 152
 Un treset prepara el rapte de Miquel Formiga
 Un rapte frustrat i un rapte definitiu.
 Sis trets i l'anarquista Espigol.

El mas de les nits de nuvis 164
 Una vaga de la fam. Un dinar de marisc i estofat
 de bou que no fa gol.
 - Miquel, així no anirem bé!
 L'assalt de tres dones a la cambra nupcial. Desmais.
 - Mira que tornar-lo a casa sense haver-lo fet servir!

"La meva por i jo", unes fulles originals de Miquel 183
 Formiga
 Pluja d'abril. Carreteres i baixes.
 Petit comentari final sobre les pors.

Hi ha una gran varietat d'esdeveniments els quals tenen una marcada influència damunt els moradors del planeta més conegut d'aquesta cosa inavabable que se'n diu Univers. Uns, els tenim a tocar: pluges, neus, ventades, males digestions, lectura de diaris, camises de dona, discursos, enveges, lloguers, lletres de canvi, paletes, televisions i disgustos, entre altres. Però, segons sembla, n'hia ha d'altres, de molt més lluny, que determinen humors, rampells i actuacions, els quals no es poden tocar, eliminar ni modificar. A n'aquest món no som sols, i hi ha qui opina que no ens podem sostreure d'unes influències que damunt nostre ens tenen sotmesos les radiacions de tot l'univers per apartat que aquest sigui de Nova York, Londres o Palafrugell. S'assegura que moltes coses que s'esdevenen no tenen altra explicació que la de ser ocasionades per la societat anònima de galaxies que es mou espai amunt. La Terra, se'ns diu, és un astre després d'un nucli de més grandària, moltes setmanes enllà quan res se sabia de corbates, pactes electorals i màquines de rentar. Una estrella, molt abans d'ahir passà vora el Sol provocant una mena de temporal fent-ne desprendre diverses peces les quals amb temps i capgirells es convertiren amb els actuals planetes coneguts. Al seu torn, al senyor Sol li succeí la mateixa cosa que el feu desprendre d'un altre carregament pastós més important i, anant endarrera ens trobem amb el cop de cap inicial de dues partícules, diuen, carregades d'electricitat, aquesta cosa que durant anys de llum de distància era quelcom que se'ns donava fet i a cap preu i que ara, amb el progrés ens costa un ull de la cara. D'aquell primer truc inicial se'n derivaren milions i milions d'estrelles, de Vies Làctees i de sistemes solars. Els astrònoms moderns no paren de dir, a mida que els telescòpics van més lluny: "Encara

n'hi ha més!". Tot això no para de voltar per l'espai, que deu ser un gran espai perquè s'hi passegin la quantitat d'estris que diuen els senyors astrònoms. i tot va ple d'ones electromagnètiques que arriben a pertot. Nosaltres estem electromagnetitzats, en primer lloc, pel senyor Sol i la senyora Lluna, en segon lloc pels senyors planetes, elements que fa anys que s'acosten i s'allunyen de casa nostra, en tercer lloc per l'associació de la famosa Via Làctea, en la qual la gent afeccionada a mirar enlaire de nits assegura que hi han, una més una menys, cent milions d'estrelles, i en quart lloc per l'influx de centenars de Vies Làctees que es passegen encara més enllà de la més coneguda. I ultra aquesta pluja radioactiva, ens cau de debó, al damunt, una veritable pluja de pols còsmica que representa milions de tones si caigués tota allà mateix. Sort que és una pluja que té seny i ve caient en forma de pols a molts llocs distints...! Totes aquestes pluges en venen de molt lluny i s'han anat descobrint a mida que els astrònoms han anat posseint ulleres adequades, i que la fotografia, que sembla a segons qui que només s'ha descobert per a retratar senyores ben formades, ha estat destinada també a retratar galàxies, nebuloses i cometes. I tot allò que han vist i no han vist els astrònoms es passeja pel cel. Els maldecaps per a determinar els moviments siderals han vingut amb el progrés. Quan els primers es miraren el cel de nits, passat els primers espants que degueren experimentar al veure la senyora Lluna amb la por de que a qualsevol moment els podia caure al damunt si no l'aguantava res, no tingueren la trpasseria dels savis moderns els quals es volen ficar en tot i ho volen saber tot d'ençà que els grecs van inventar la geometria que deien que era una cosa que ho arreglava tot. Ells, el d'abans, una vegada passada la por del començament, aviat ho tingueren entès.

La Terra s'aguantava damunt unes columnes ben reforçades per a uns, per a altres penjava d'unes cadenes o surava damunt una mar d'aigua especial. I les estrelles, les estrelles eren de molt bon descriure. Damunt la Terra hi havia un teulat, una mic alt, és clar, i les estrelles eren una mena de fanals que algú amb alguna escala molt llarga hi havia plantat. Com que llavors es sortia molt poc de nits, passaren anys i anys que la gent donava com a bo la cosa del teulat i de l'escala, i homes i dones naixien, vivien, festejaven, es reproduïen i morien sense dificultats. Però a mida que la gent va a estudi, com que totes les coses terrenals no preocupaven massa, es comença a preocupar de com va guarnit allò que no toca a terra, i algú diu ja que la Terra és rodona i gira a l'entorn del Sol, però surt el senyor Aristòtil i els seus deixebles i declaren que la Terra és el centre de l'Univers i que a l'entorn d'ella, en acte de pleitesia hi volten tots els demés astres. Aristòtil era el savi de moda i durant segles era pecat contradir les idees del gran filosof. Llevat d'aquella seva teoria del gran paper que la Terra feia en l'Univers, moltes altres encara avui tenen partidaris. Els Estats encara avui són poques coses més que monàrquics, aristocràtics o republicans, definicions que inventà l'amic Aristòtil fa més de dos mil anys. Però ve el senyor Copèrnic i diu que el centre de l'Univers és el Sol i que la Terra i altres planetes li sardanegen al voltant fent llargs i curts però sense agafar-se de mans ni de res. Per haver contradit les definicions del senyor Aristòtil el pobre Copèrnic ho passà molt malament. Però al món sempre hi ha hagut gent valenta i surt el senyor Galileu, que és el primer que es mira el cel amb una ullera adequada, s'ho mira tot bé, descobreix les taques del Sol, els forats de la Lluna, planetes, la Via Lactea i diu que el senyor Copèrnic tenia raó. Ui, l'Església d'aquell temps s'hi ficà a fons amb

el senyor Galileu el qual fou processat però processat i tot no baixà del burro. Era un avís a la gent que mirant-se el cel en volgués treure conseqüències contràries a les de moda aquell procés de Galileu, però allò que dèiem de la gent valenta, surt el senyor Newton, i així que era anglès, comença a despenajr les estrelles que havien penjat a la volta els antics, troba la gravitació universal amb l'epissodi de la poma que ara els savis diuen que no tingué lloc com si algú pogués contradir aportant proves que Newton no hagués parat la fresca dessota una pomera quan fugint de la pesta es retirà a Woolsthorpe o un lloc semblant, es preocupa de fenòmens elèctrics, diu que l'espai és una cosa tan immensa que els seus treballs tindria qui el volgués passar. Es clar, un anglès era un anglès i ja se'n feu més cas. A més a més, Enric VIII ja havia renyit amb els Sants Pares i el senyor Newton no sols no fou processat sinó que se'l feu "sir", com a Mister Churchill i al futbolista Mathews. Ja els planetes tenen nom, la majoria de divinitats romanes, com se'n van posant a les estrelles més brillants a mida que més gent es dedica al fins fa poc ofici de mirar-se el cel amb ulleres. I ja es parla amb tota serietat de distàncies estelars, de l'edat de la Terra que sembla que té, setmana més setmana menys vora cinc milions d'anys. S'inventa la mida any-llum per a no gastar tants zeros a l'hora de proclamar distàncies siderals. L'Univers, diuen els que a la seva manera l'han mesurat té un radi de més de dos milions d'anys-llum. I amb univers tan immens, hi han, declaren, milions de Vies Làctees, fenomenals quantitats de contellacions i nebuloses i, cosa molt important, d'estrelles independents que avui les veiem brillar i qui sap els anys que fa que s'han apagat. Per la pols còsmica i els fragments extra terrestres que ens han caigut al damunt, els homes de les declaracions diuen que tots anem guar-

nits més o menys de la mateixa manera i que tant ací baix com en els nostres parents de les altures hi ha or, plata, coure, alumini, potasses, etc. etc.

Els esdeveniments de més llum no ens afecten tant, naturalment, com des de més a la vora.. No és igual una influència electromagnètica d'una estrella que es desvia o que esclata anys de llum enllà que una tramuntanada, o una erupció solar que estrenar unes calces, però, sostenen els cosmolects, els epissodis astrals ocasionen mals o bons pensaments, energies, indolències, ganes de jaure o d'eliminar semblants. Tot això ens és proporcionat amb més intensitat pels astres més prop de nosaltres: el senyor Sol i la senyora Lluna. El Sol ja fa anys que ens fa molt favors i hi ha poca gent que se'l pugui mirar sense ulleres fumades. Durant milenis ens il·lumina i ens escalfa, i fins fa quatre dies no s'ha descobert que és la base del turisme i la moneda forta. Els amics grecs ja el trobaven imprescindible i es cansaren de fer-li temples i estàtues. El famós Colós de Rodos, una de les Set Meravelles del Món, no era altra cosa que una demostració de l'afecte que en aquell temps se li tenia. Se'l presentava també en forma d'un jove galan el qual es passejava pel cel dalt d'un carro tirat per quatre cavalls. Aquest carro només el podia manar el senyor Helios en persona tinguent en compte la puntualitat que cada dia se li exigia, i un dia que un fill seu, tingut amb la Senyora de la Mar, el volgué conduir d'amagat de son pare, se'n feu l'estella. Si no fos el sol s'hauria d'anar sempre amb espelmes i seria impossible disposar de la quantitat de cera que es necessitaria perquè tothom tingués espelma. Només en podrien tenir els rics, ministres i paletes. Els antics deien que, de nit, el Sol anava a fer llum als morts. Sempre se li ha donat molta importància al Sol. Els egipcis, de molt abans

del senyor Sadat en feien molt cas, li deien Ra i sostenien que el seu pas pel cel el feia amb barca. Els inques, deien que l'or venia del Sol, cosa potser certa, li dedicaren tota mena de temples i el senyor Capac era tingut com a descendent de l'astre rei.

I els japonesos, els quals ara treballen a meitat de preu, sempre s'havien pensat que els seus emperadors procedien del Sol, i durant segles era pecat mirar-se l'emperador. Fou necessari que els japonesos fessin la tavernaclada d'aliar-se amb Hitler i que el senyor Truman fes servir bombes atòmiques perquè una part del públic en general es podés mirar l'emperador sense por d'enlluarnar-se. No fa pas tant que a França al rei Lluís XIV se'l coneixia pel Rei Sol. I, ja modernament, ultra fer-lo servir per a torrar esquenes sueques, es mira d'emmagatzemar-lo per questions tèrmiques. No se'n pot passar sense del Sol. Quan els polítics s'esbardufen, es treuen els drapets al sol. D'un cap escalfat, se'n diu que el Sol li ha entrat al cap. El senyor Josué, que es veu que hi tenia molta influència, una vegada que anava per feina el feu parar una estona. Pels que no tallen cupons, no poden llegir el diari ni fan tots els repassos, el Sol els abriga, és la flassada dels pobres... La Lluna és la cosa, fora de la Terra, que tenim més prop. Deixem ara distàncies, per què no cau, per què fa sempre la mateixa cara, per què la té gravada com si hagués tingut la verola, i per què dura tant. La cosa certa és que la Lluna influeix de forma marcadíssima damunt homes, dones, animals, plantes i mars. Si les mars, que són tan grans, s'allarguen i s'arroncen per l'acció del nostre silenciós satèl·lit, si la seva influència és provada en les naixences - Lluna plena, Lluna de noies, parts de gener, parts de mal fer, quant creixent muda de gent, quant minvant, part igualant -, en els matrimonis -Lluna de Mel i Lluna de Fel-, en els

ulls de les mules -les mules tenen una malaltia d'ulls que no s'atribueix a res més que a la Lluna-, en l'agricultura -hi ha coses que si no es planten en determinades fases de la lluna s'hi fa el negoci d'En Robert amb les cabres-, en la cacera -hi ha una Lluna especial, Lluna Mussolera, per anar per mussols-, en les matances del porc, en els udols dels llops, en els cops de coll dels bous, en el mobiliari -segons la mena de Lluna que fa tallar fusta és un disbarat-, en la climatologia... Si la Lluna té aquest poder damunt elements tan variats no és res de l'altre món que el tingui damunt màquines mentals dels humans i de les humanes. Si el té damunt les mars, és lògic el tingui damunt els que hi naveguen, si el té damunt milions de metres cúbics d'aigua l'ha de tenir damunt els peixos els quals són consumits, això sí cada vegada menys consumits per mor de llurs preus, pels homes, si el té damunt arbres, animals i pedregades, de retruc el tindrà damunt els que fan servir mobles, sabates i vestits, i mengen pollastres i magranes. Quan la Lluna estira l'aigua, estira també l'atmosfera, la Terra i la gent que hi viu. Passades unes hores, la Lluna deixa les coses tal com es taven, l'aigua baixa i és més fàcil fer musclos i garroines, però hi torna i no para. Si aquest fer de la Lluna fos cosa de pocs dies, es podria comprendre l'actuació de determinats elements en política, pintura i amor, però fa milenis que la Lluna actua i com a conseqüència fa milenis que estem llunatitzats. I els savis, per savis que siguin no les poden privar aquestes funcions de la Lluna. No poden passar de registrar-les, de prendre'n nota, no les poden parar ni modificar. La gent no pot fer altra cosa que tenir bones o males llunes vulgui o no vulgui. Hi ha elements que aparentment no hi ha Lluna que hi valgui, però tothom, un moment o altre, actua llunatit-

zat. Els menys tocats porten a cap petits epissodis als quals els medis de difusió, llevat que vagin curts d'original no hi solen donar gaire importància: barallar-se amb l'adona, jugar i perdre, descarrilar, posar-se una sabata de cada color o canviar-se les de peu, apallissar un arbitre de futbol, deixar-se barba. Els veritablement tocats per la Lluna amb tocases especials són, de tota manera rars, com els brillants, les aurores boreals o les merles blanques.

El Sol ja hem quedat que ens afecta en gran. Devegadem, diuen els homes de telescopi, de la superfície solar se n'alcen unes protuberàncies, una mena de focs artificials, de centenars de milers de quilòmetres, i d'aquestes perturbacions i d'altres produïdes per les anomenades taques del Sol, uns remolins que no se sap ben bé per què surten i que solen durar una dotzena d'anys, se'n deriven canvis de temperatura, abaratament dels gels dels Pòls i ressecament d'escaroles, ultra influir en els serveis telegràfics. Algun cop es rep un telegrama que no s'enten massa. No en culpin als serveis telegràfics. La culpa és tota d'aquelles taques o focs artificials i els pobres telegrafistes en són ben innocents.

Moltes actuacions en bé o en mal, o incomprensibles, d'un ciutadà abans de posar-li un jou al damunt s'ha de pensar amb la Lluna, amb el Sol i amb les influències electromagnètiques galaxials, les quals han desequilibrat cervells sense que aquests hi hagin pogut fer res en absolut. Hi ha qui sosté que aquests desequilibris es poden frenar amb unes sessions de bones garrotades, però això seria com garrotejar les forces de la naturalesa, cosa que els savis són els primers d'oposar-s'hi. Moltes coses, doncs, de mal comprendre s'han de carregar en compte a les influències extra-terrestres que es porten dites, però sobretot, sobretot, de la Lluna

la qual tenim tan a la vora que comparada la seva distància amb la que ens separa de l'estrella més propera és com si la tingúessim a tombar la cantonada i que roda i roda al voltant de la Casa Blanca, el Japó, Moscou i les Illes Medes. Durant molts anys els homes creien que a la Lluna hi havia gent. El senyor Juli Verbe hi feu anar uns ciutadans dins una bala de canó i molta part de món se'l creié. Són les desavantatges d'escriure bé. Els antics en deien selenites dels habitants de la Lluna, i els grecs, als quals durant segles ningú no gosava contradir, personificaren la Lluna amb la senyora Selene propietària d'un magnífic cavall blanc amb ales amb el qual anava on volia. Era, deien els grecs, l'amistansada del Pastor Endimi amb el qual festejà abundantament i hi tingué 50 filles. Com a premi, llavors es veu que ja es donaven gratificacions als autors de famílies nombroses, Endimi es conservà sempre més jove, fort i galan. També hi ha qui diu que quan Terra i Lluna feien la joventut i estaven juntes tingueren raons per questions polítiques, s'ho digueren tot i la Lluna trencà els llaços que la unien a la Terra i es declarà independent. Els que sostenen aquesta opinió diuen que la Lluna, abans del debat, ocupava un lloc a l'oceà Pacífic on encara asseguren hi ha dessota l'aigua un forat molt gros. La Terra, davant l'acte separatista, digué a la Lluna que encara que es declarés independent no faria mai res i que mai més es podria desfer de voltar-li a l'entorn. S'ha de suposar que la contesta de la Lluna fou que malgrat que fos cinquanta vegades més petita que la Terra, es convertiria amb la patrona dels separatistes i dels polítics que ho voldrien arreglar tot amb autonomies que no servirien per a res i que no s'entendrien mai. Si és cert que la Lluna va pronosticar la vinguda dels polítics, la Terra ben segur que hi va perdre quartos en provocar la qüestió que va

promoure la independència llunar.

Ha estat necessari que uns americans anéssin i tornéssin de la Lluna per a convèncer als incrèduls que allà dalt no hi havia ningú, que res de mars, pinedes, estatuës ni cases de pisos. I res de senyores Selenes ni cavalls alats. Els americans van poder afirmar que d'influències personals de selenites no n'hi havia cap, a menys que els selenites fossin uns elements que visquessin Lluna endins i que es podéssin moure, festejar i reproduir-se sense necessitat d'aire, anar en cotxe i llegir el diari. Ara, es guardaren pla bé de negar influències llunars damunt republicans i demòcrates, crítics i conservadors, moros i cristians. Ningú les pot negar aquestes influències. I segons com ens toca la Lluna tenim distingits en camps oposats: Barbarossa i Rembrandt, Buda i Joan de Serrallonga, Esculapi i la Pavlova, Lenin i Ghandi, Robespierre i Einstein, Wagner i Roca Guinard, Virgili i Hitler, Pere el Cruel i Renata Tebaldi, Neró i Sant Francesc d'Asís, Jack el Destirpador i Cervantes, Gengis Kan i Molière, Luter i Marcial Lalardà, Landrú i Copèrnic, el rei Vamba i Stradivarius, Napoleó i Joanot Martorell, Abd-el-Krim i Raquel Meller, el President Wilson i El Xic de les Barraquetes, el senyor Nobel i el pintor Picasso, Felip V i el canonge Claris, Sòcrates i la Greta Garbo, Maura-Sí i Maura-No... Al costat d'aquestes parelles i d'altres que es podrien formar, hi ha una pila de gent que la Lluna no hi pot. El magnetisme si no troba bona disposició no té cap eficàcia. Estan tips de dir-ho hipnotitzadors de gran cartell. Per això trobem ciutadans sense relleu, sense inquietuts, sense aspiracions, que si pesca i no piquen doncs que no piquin, que si plou que plougui, que si fa sol que en faci, que si hi han eleccions que n'hi hagin, que per a ballar necessita que toquin, que si escriu omplena paper, que si pinta ho fa com si

es rentés la cara, al costat dels que si pesquen volen pescar, amb canya, nances o petards, que s'enfaden si plou, que piquen de mans si fa sol, que si podessin votarien dos cops en temps d'eleccions, que ballen sense que en toquin, que pateix escrivint, que pinta il·luminat... Com també hi ha elements que agredeixen la Monna Lisa al Louvre, que canvia banderes per calces de dona, que tira bombes atòmiques, que apuja el petroli, que jura, davant anades pel pedregal que mai s'havia anat tan bé com ara... És difícil per segons qui descobrir llunàtics autèntics, ja que tant poden militar en els dominis de la saviesa com en els camps oposats, en els de la continència o en els de les comes ben fetes. S'ha condemnat a molta gent per actes portats a cap sota l'efecte d'influències llunars o potser de més lluny. I cap fiscal s'ha volgut entendre de raons quan el defensor de torn li ha dit si mai s'havia parat a estudiar les radiacions siderals i, encara més, amb les de la Lluna, aquesta pilota d'extraordinàries dimensions que s'acosta i se'n va i torna i que encara no ha caigut mai malgrat pesar una mar de totes, i que de la mateixa manera que té poders damunt hortes i marees, pedregades i bolcs, en té damunt màquines mentals que són molt més petites i de més bon influenciar que escaroles i temporals, calabruixons i tartanes. La tossuderia dels senyors fiscals és implacable al no voler reconèixer aquests fets, i possiblement només té una explicació, que aquesta tossuderia sigui d'origen llunàtic, solar o còsmic... Perquè era en nits de Lluna que el pobre doctor Jekyll es convertia en Mr. Hyde i viceversa, era en nits recomanades per la Lluna que el senyor Romeu anava a festejar amb cordes i escales; una Lluna especial contemplava el pacte de Faust Mefistòfil i el gos; un dels primers sollevaments americans fou aturat pel senyor Colom fent actuar un eclipsi de Lluna; Lluna hi

havia, mil anys abans de Nadal quan els aris es plantaren a la Península, quan el rei Sargó es mirà malament els jueus, quan Nabucodonosor els portà a Babilònia i quan Hitler se'n volgué passar mestre. I Lluna hi havia quan Juli Cèsar fou apunyalat, quan els moros passaren per primera vegada l'Estret, i quan la passaren la segona; quan Pere el Catòlic, engendrà, pensant-se que qui sap amb qui ho feia, el rei Jaume amb la seva propia muller; quan vingueren al món el Dant, Washington, Velàzquez, Calví, quan Bèlgica se separà d'Holanda, quan Lenin arribà a Rússia de capità general dels bolxevics, quan Eduard VIII plegà de rei per questions de faldilles, quan Isabel II feu fer el Pont d'En Casaca, quan a la ONU s'acordà donar el dret de vet a un dels Cinc Grans que el volgués... El món, que per raó natural és un sol, es fraccionà en mons diversos, i si ara fos en la temporada que la Lluna s'emancipà de la Terra tindriem una pila de satèl.lits voltant-nos i amb unes influències desastroses. I succeeix que quanta més gent pobla la Terra menys ens entenem. Fa anys que es va inventar la frase: Tants caps tants barrets. Es posa cada dia més de moda. S'ha fet una ratlla al mig d'Europa i ja tenim dues menes d'europèus. Com que la darrera guerra s'ha guanyat a canonades, cada bàndol mira de tenir més canons que l'altre. Un altre bàndol veu que ha arribat la seva. Disposa de petroli i l'apuja cada setmana. Ja veurem, diu, qui podrà més, els canons o el petroli. L'Àfrica, que fins fa poc era una mica de tothom, que els africans creien i que si no creien se'ls feia creure a bufes i s'exportaven negres a tot el món, diu que ja s'ha acabat d'anar a jornal dels altres i per negres que siguin es converteixen en un mosaic de països que volen anar per a ells, estrenen nom, bandera, himne nacional i s'apunten a la ONU. Hi han altres bàndols encara. El bàndol groc el qual ha deixat l'harakiri pel

treballar a preus rebentats i fa més por que el bàndols dels canons i que el del petroli. El bàndol del senyor Mao, que diu que són molts milions, que vol que el món el tingui en compte i que per tal cosa s'ha tallat la cua, ha renyit amb els russos i s'acosta als americans, malgrat que aquests mentre no es presentin amb americana no acaba de fer-ne cas. Hi ha encara el bàndol de la senyora Gandi el qual sabent que hi havia un país que primava les naixences, cada dia són més esperant que algú els pagui. Tenim encara el bàndol dels que no dinen cada dia i el dels que no dinen mai. Aquests no fan massa por. Els que mengen poc o gens no n'han feta mai de por. Tenim guerres locals a diversos llocs on tímida o obertament els que s'ho miren de lluny no els deixen patir en qüestió d'armament. Tenim els jueus, que n'hi havia pertot encara que pocs ja que els aris se'n puliren a milions, els quals al veure l'acabament de la guerra s'han instal·lat en un país que diuen que és el seu, però d'altres també ho diuen que és el seu i la cosa està que bufa.. El món no va bé, no hi vol anar, o hi ha quelcom que té interès que no hi vagi. Cada setmana es fan reunions dient que es volen arreglar les coses. Tot són estretes de mà, somriures, tocadetes d'esquena, petonejades, però els acords no venen, no n'hi han. Sí, un: tornar-se a reunir. Un sí i un no costen de lligar, i de les reunions de les abraçades en sol sortir el repetit "ni". I la gent es pregunta -la que no assisteix a n'aquestes reunions, és clar- per què aquests homes no s'entenen? I la gent no ho enten que no s'entenguin. Però hi ha moltes coses que la gent no enten. I ja ve de lluny de no entendre-les. Però és que també venen de lluny les radiacions i altres efectes del Sol, la Lluna, les estrelles i les galàxies. Per què, es pregunta un home mitjanament normal, hi ha d'haver Gayarres i Carusos i elements que desafinen, per què hi ha d'haver ciutadans

que treuen rifles i altres que no per més que hi posin...per què hi ha capellans que arriben a Santa Pares i altres que pengen els hàbits, per què hi ha gent que troba bolets i altra que no? Per què n'hi ha que menja una rascassa en suc i altra que es droga? Per què tenim exemplars que porten diners als Bancs i altres que en treuen sense tenir-n'hi? Per què comptem amb senyores que pareixen abundosament i amb altres que promocionen l'avort? Per què existeixen bessons, amb els maldecaps i planxes que ocasionen? Si un dels dos, o de les dues si són senyores, porta a cap actuacions compromeses, allà són els treballs per a saber quina és la culpable i quina l'innocent! I els germans siamesos? Com s'ha d'arreglar si un es vol quedar a casa i l'altre vol anar a passeig? I si l'un és misogin i l'altre es perd per les faldilles... I si ambdós surten enamoradissos i s'enamoren de la mateixa dona, què? Els primer coneguts oficialment, Xang i Eng, ho encertaren. Es conta que anaven a dormir a la mateixa hora, que anaven de ventre al mateix temps, que fumaven la mateixa classe de tabac, que mai es bateren l'un amb l'altre...Sortiren enganxats de costat, el senyor Xang a la dreta i el senyor Eng a l'esquerra. Només tenien un braç cadascun i el senyor Eng havia de ser esquerrà per força ja que el braç dret només era propietat del senyor Xang. La resta de llurs humanitats era normal de tota normalitat i ho prova el fet de casar-se amb dues angleses a les que feren tenir una pila de criatures. D'aquests dos matrimonis se'n parlà molt en el seu temps. La gent no versada en coses de germans siamesos comentava a la seva manera com es portaven a cap determinats actes propis del matrimoni, i també deia que les dues angleses, o eren angleses de molt bon cor, que n'hi ha moltes, o que per tal de no quedar-se solteres van decidir casar-se de la manera que fos i que si s'havia de

dormir amb cunyats enganxats, doncs s'hi dormiria. Hi ha gent que pel matrimoni no repara en sacrificis. La cosa certa és, però, que Xang i Seng, festejaren, es casaren, foren pares de família i arribaren a l'edat de seixanta-tres anys. Moriren en dues hores de diferència. En casos com aquest es pot assegurar que la Lluna tant tocà als germans siamesos com a les dues angleses. Sempre hi ha hagut coses amb els tractes dona-home. No són pas d'ara les que succeeixen. Ja hem quedat que fa molts anys que tenim la Lluna al damunt. Els amics grecs en conten i no acaben. Tothom, o molta gent, coneix el cas de la senyora Atalant, filla de rei, afeccionada a la caça i que practicant la mateixa es convertí en una fenomenal corredora. No l'atrapava ningú. Però a més a més de córrer molt, la senyora Atalant era una grega que enlluernava, i és clar, els mussolejadors eren molts. La noia no s'acabava de decidir i veia que el temps passava, i va dir que es casaria amb qui la guanyés corrent, ara, que mataria a qui no la vencés. Quelcom deu tenir el matrimoni, sobretot quan hi ha una senyora ben plantada pel mig, que la gent s'ho jugui tot per a matrimonièjar. Més d'un feren la famosa cursa amb Atalant però cap l'atrapà i, al perdre, se'n feren la pell. Hi havia el jove Hipómenes el qual n'estava d'allò més de la senyora Atalant, però a l'home, per ganes que tingués de llunes de mel, no li feia gaire gràcia saber què l'esperava si perdia la cursa. Ell, en secret, ja es preparava perquè el premi era temptador, però es donava compte que per més ^{que} fes la noia corria més. Els grecs, però, tenien uns recursos literaris que no tenen els escriptors d'ara, i el que contà el cas de les curses triomfals de la senyora Atalant feu intervenir la senyora Afrodita la qual digué al jove Hipómenes que no es preocupés que tenia la cursa guanyada i, de pas, aquelles llunes de mel somniades. El noi, davant aquella

declaració, si bé s'atreu a dir: "Vols dir?", al veure com se'l mirà la precursora de Sant Valentí, abaixà els ulls i humilment digué: "Dispensa'm..." I Hipómedes, Afrodita era Afrodita, feu avisar a dona Atalant que quan volgués provarien qui corria més. Atalant acusà rebut del desafiament avisant al reptador el què li anava si perdia. L'home trontollà, però la senyora Afrodita no li permeté altra contesta que aquesta: "Sé el què m'hi va si guanyo!" La que trontollà llavors fou Atalant pensant que potser algun dia li fallaria la camada, i si això s'esdevingués que, tant per tant, el vencedor fos home de bon veure. Hipómedes tingué dubtes, i algun en veu alta ja que li escapà de dir: "I si perdo?", però una de les facultats dels de l'Olimp era que si volien sentir les veus dels mortals per lluny que se'n trobéssin, i Afrodita sentí el dubte de l'home, i: "Si corres espantat val més que et quedis a casa", va dir. "Jo t'he dit que guanyaries i guanyaràs. Jo ja tinc el programa conjuinat. Ara, una cosa, Atalant és una noia molt ben formada i sol córrer lleugera de roba. Si de sortida corres al darrera d'ella t'enlluernaràs i no faràs res. Tu procura posar-te-li al davant de sortida i no tombis mai el cap endarrera. Ací tens tres pomes. No són pomes com les altres. Són pomes d'or. A Atalant li agrada molt córrer, però les coses d'or la tenen boja...Tu no temis, carai!, em fas dir. Jo sé el què em faig. Quan li sentis les passes a la vora, deixa anar una poma, però no et giris quan s'ajupi a collir-la. Ella tornarà a córrer amb més força quan vegi que li guanyis aventatge. Deixa caure la segona poma, i la tercera te la guardes per l'sprint final. M'has entès o no m'has entès? Es que veig que et mires més les pomes que pas m'escoltes el què n'has de fer! Sí, són coses nostres aquestes. Ja n'estava tipa que aquesta noia agafés massa fums..."

I vingué al dia de la cursa. Moltíssim públic. Es fan apostes i ningú ho fa a favor del pobre Hipómedes. "En línia!", diu el jutge de sortida. Atalant es posa a la fresca. Hipómedes no vol mirar però de cua d'ull s'adona que no era estrany que la noia fins ara hagués sortit vencedora de totes les curses que havia fet. Hipómedes només es presenta ensenyant les cames ja que porta les pomes a la pitrenya, dessota la vesta arromengada. Atalant fa un petit inventari del seu competidor i pensa que si ha de perdre, que no ho creu -hi ha el prestigi i les apostes-, del resultat de la cursa en pot sortir casada que tampoc estaria malament. Hipómedes, per tal de no mirar-se Atalant, mira a tots costats i no sap veure Afrodita per en lloc. Just quan el jutge dona la senyal de sortida, sent un veu que diu: "Tu corra i pensa deixar anar les pomes a temps!". I l'home surt disparat. Atalant el deixa sortir. Hi ha temps de tot, pensa. I enceta un trot que va augmentant cada vegada. Hipómedes ja sent de la vora les passes cada vegada més lleugeres de la rival. "Ara!", se li diu de les altures. I l'home deixa anar la primera poma. Qui és que no s'atura a recollir una poma, si és una poma d'or, i sés afeccionat a les coses daurades com n'era la noia, per interès que tingui en guanyar una cursa? Hipómedes sentí que la noia s'aturava uns segons, i confià ja plenament amb Afrodita i es posà a córrer com mai havia pensat que ho podés fer. Atalanta rempengué la cursa amb ganes de veure fins on arribava el delit del contrincant, però quan de nou s'hi apropa massa, una segona poma daurada li cau al davant. La noia ja es dona compte que allà hi havia algú que feia trampa perquè de pomes d'or pel carrer no se'n troben pas cada dia, però la recollí i seguí corrent. Ja es veu el lloc d'arribada. La gentada anima a crits a Atalanta, com feia sempre, i la

noia se sent esperonada malgrat végi que aquest cop no tindrà altre remei que casar-se que tampoc és per a disgustar-s'hi massa. De tota manera, de cara als admiradors fa un darrer esforç per tal d'acostar-se a n'aquell impensat velocista. I quan anava a dir: "Quan t'han costat aquestes pomes?" i tenia l'home a poques passes, una tercera poma d'or massís atura un segon la marca de la gran campiona, el precís perquè Hipómedes arribi vencedor a la meta....L'autor del relat no podia ser altre que un influenciat per determinada fase de la Lluna. Com ho fou el fabricant del drama de la senyora Niobe, esposa del rei de Tebes del qual tingué set noies i set nois com catorze sols. Niobe, amb tot el dret del món, deia que de filles i fills com els seus no n'hi havia d'altres. Tothom li trobava bé, llevat de la senyora Latona de la qual Niobe no en feia el cas que se n'havia de fer orgullosa com estava de la seva maquíssima descendència. Però és clar, ja som a les entrades de les altures. Latona, ^{que} transformada en guatlla havia tingut Apol·ló i Diana, xerrà a n'aquests dos importants elements que Niobe quan la veia semblava que no veia ningú. Quins uns els déus perquè no es fes cas dels seus parents! I els dos més damunt dits assegetaren mortalment els catorze fills de Niobe i això que les filles, sobretot, eren set veritables meravelles. Niobe, del disgust, es convertí en roca. Com n'eren, de tocats Eurípides, Sèneca i Corneille publicant les coses privades de la senyora Medea la qual fugí amb Jasó i perquè aquest li feu el salt li matà els fills que amb ell havia tingut i, dona de bemols, matà al propi Jasó.. Llavors se'n va i, per despit, es casa amb el rei Egeu. I no s'acaba aquí, vol emmetzinar Teseu, l'hereu del tron. S'ho veu malament i fuig a Fenícia i, ja no venint-li d'aquí, es casa amb un rei i d'aquella unió en surten els coneguts per medes que no tenen res a veure amb les illes d'aquest nom.

Sòfocles es feu famós i en feu fer a d'altres amb la tragèdia del desventurat Edip, fill de Lai i Iocasta, reis de Tebes, on n'hi passaven moltes. A son pare, algú que li volia bé li va dir que son fill el mataria. El rei mai es pensà que allò fos una cosa certa i més aviat pensà que el consultat li tenia tirria per alguna cosa, però pel que podés passar feu anar a Edip a passar una temporada a casa el rei de Corint, rei afeccionat a tenir forasters, sobretot si eren forasters de sang reial. I tant li plagué Edip que decidí adoptar-lo. L'adopció fou tan ben feta que Edip es pensà que el rei i la seva dona eren els seus pares. Tot hagués anat bé fins aquí, però al món hi han els dubtes que no respecten ni als fills de gent coronada. I Edip un dia ~~edip~~ es presentà a casa un oracle d'enomenada del qual es feia molt cas, li contà els seus dubtes, i l'oracle li pronosticà que si tornava a Corint mataria a son pare i es ficaria al llit amb sa mare coses, ambdues, molt agafades pels cabells i sort que el senyor Sòfocles les deia tan ben dites. Edip ja digué a l'oracle que el respectava per l'edat, però, pel que fos, i segurament per ajudar al senyor Sòfocles a tragediar la cosa, decidí no tornar a Corint i tornar a Tebes. I anant de camí troba a Lai, son pare de debó que ell no sap que ho sigui, i per un tres i no res es diuen quatre paraulotes i Edip, mal agradós ell, passa de les paraulotes i es passa mestre de son pare. Es diu que es compleix la primera part de l'avis de l'oracle. L'oracle, però, li va dir que mataria a son pare si tornés a Corint. Es va errar l'oracle? Més tard, l'home és batisser, es bat amb l'Esfinx, per arma l'ingeni. Era una Esfinx especial, aquella. Tenia cap i pitrera de noia, les urpes de lleó, el cos d'un gos, la cua de dragó i les ales de gran ocell. A la gent que s'hi parava li feia preguntes, i si no les hi contestava bé, la matava. Perxò, en més petit, els mes-

tres quan a estudi no se sabia la lliçó feien actuar el punter i segons quins una puntada de peu al cul. Ja ve de lluny la cosa de castigar quan es fan males contestes. Quan Edip arribà davant l'Esfinx, aquesta feia dies que preguntava quelcom que no sabia contestar ningú i havia fet una pila de baixes, li preguntà: "Quin és l'animal que al matí camina amb quatre peus, amb dos al migdia i amb tres a la tarda?" Edip, el qual segurament a Corint havia après moltes endevinalles, no dubtà ni un moment. "L'home!" va dir.

"Per què?", preguntà l'Esfinx. "L'home, de menut, va de quatre grapes, de jove camina com jo, amb dos peus, i, quan es fa vell, amb tres si s'hi compta el bastó!". L'Esfinx agafà tal disgust que desaparegué de mala manera i mai més se'n sabé res. La resposta d'Edip a la famosa pregunta de l'Esfinx li valgué el reconeixement nacional, el carregaren d'honors, el feren fill d'honor de Tebes i ja en pla de no estar-se de res, el coronaren rei i li donaren la mà de Iocasta que ja era vidua i, com sabem, mare d'Edip. El que sabem que no ho sabia era el nou rei de Tebes. Tant no ho sabia que té amb Iocasta Eteócles, Polinis i Antigona. Quan es fa tragèdia, es fa tragèdia. Un nou oracle aclareix les coses. La reina es penjà i Edip es ve treure els ulls i anà a córrer món en penediment acompanyat per sa filla Antigona compadida de son pare. Sí, encara hi ha més. Eteócles convé amb son germà Polinis, ja destronat son pare, governar un any cadascun, però passa un any i l'hereu es desdiu del tracte. Llavors Polinis, gendre de rei, arriba amb son sogre a Tebes amb ganes de fer servir armes, però els dos germans, al veure que hi va a haver una lluita entre pobles, per a evitar-la -tots tenim un moment bo en aquesta vida-, convenen batre's ells sols. Aquest conveni es respectà, es bateren i moriren ambdós. Antigona vol enterrar Polinis, Creó, que manava, no ho vol, però la

noia ho fa i Creó l'empresona, i Antigona agafa tal disgust que es lleva la vida. Més tragèdia ja no es pot demanar!

Després d'ocupar-se de Medea, Eurípides i Sèneca s'ocuparen de Fedra, junt amb Racine i Unamuno, coneguts tocats. Fedra era de casa bona, filla del rei de Creta, i ben posada. I Teseu, al seu torn també rei d'Atenes, quan veié Fedra no tingué altra cosa al cap que raptar-la. Els raptos no són pas cosa d'ara, ja ho hem dit. Anys enllà el senyor Plutó raptà la senyoreta Core mentre collia flors, i el murri de Zeus es disfressà de bou per a emportar-se la senyoreta Europa, noia de pell blanquíssima i una mica carregada dels alts. I tot fou començar. Dona que despuntava dona que es pot dir que si sortia de casa ja havia rebut. I això ha anat tinguent lloc des del rapte de la senyoreta Core al de Don Joan Tenori. Això dalt els escenaris. Fora de les taules els raptos no s'han acabat mai més. Quan Teseu s'emportà Fedra, ja anava pel món amb tota una història amb dones pel mig a les quals deixava quan li passava pel cap o quan li feien una mala contesta. Amb la reina de les Amaçones, Hipòlita, tingué un fill al qual anomenà Hipòlit. Teseu era enamoradís, se les mirava totes i si podia feia més que mirar-seles, i això -recurs dels mestres grecs-, desplaqué a la senyora Afrodita i més al veure que ni d'ella feia cas, potser perquè l'home pensava que Afrodita era massa Afrodita o potser perquè malgrat ser distribuïdora de l'amor algun dia es presentà davant de Teseu sense arreglar, qui sap. La cosa és que Afrodita, despitada, encomanà a la pobra Fedra unes ganes boges de fer dali amb el jove Hipòlit. Hipòlit no volgué festejar de cap de les maneres amb Fedra per més que aquesta li posés les coses bé, com les caramboles al rei Ferran VIIè. I el noi tot era dir que no i que no. Tan ofesa va restar Fedra davant les negatives d'Hipòlit, que es llevà

la vida fent creure a Teseu que ho feia perquè Hipòlit no la deixava en pau demanant-li coses compromeses. Amb la mort d'un dels protagonistes els mestres grecs no en tenien prou. Teseu es va creure Fedra, feu actuar Posidó, element de molta influència, i aquest organitzà la bolcada del carro d'Hipòlit del qual mai més es parlà. I també acabà malament el mateix Teseu. Ja de la segona edat intentà nous raptos, no se'n sortí, i un rei del feu estimbar quan es passejava vora un penya-segat...I després vingué Homer i els seus imitadors dedicant-se a escampar intimitats de déus i reis, coses que de viure els interessats, segur que s'ho haguéssin pres però que molt malament, llevat potser d'algun interessat de segona mà el qual perquè es parlés d'ell hauria passat per alt enganyades de senyora o guanyar batalles amb males arts.

I ja deixem els grecs perquè parlar d'ells i de les seves coses voldria dir no acabar els temes mai més. Dels grecs a la data s'ha vist ben clar que el món, el minúscul món nostre, amb totes les coses que s'hi mouen, s'ha vist més que tocat, retocat, per influències extra terrestres. No cal fer una llista dels ben tocats i dels mals tocats. Només cal llegir històries i diaris honestos. I si tots, un moment o altre, hem sofert desviacions col·lectives degudes a forces siderals, no és estrany que d'una manera o altra fossin experimentades pel senyor Ramon Escac. Ell, durant anys, fou un ciutadà dels que es podien posar al document d'identitat l'ofici de "normal". No sempre la Lluna es fa sentir des del començament. N'hi ha que experimenten els seus efectes ja entrats en anys, altres al fumar o festejar per primera vegada, llegint el diari, tocant el violí, fent de banquer, bolcant, sentint la dona demanar-los-hi quartos repetidament, per questions d'herència...Les coses que li succeïren durant la primera edat no les atribuí mai a influències

externes. Un dia saltant un foc de Sant Joan coincidí amb un altre vailet el qual el saltava al mateix temps en sentit invers i tingué lloc una topada al bell mig de la foguera amb resultat d'una escaldada general d'ambdós topadors. Per què l'havia de saltar ell aquell foc en el precís moment que el saltava l'altre noi? Un de resposta no pot fer més que dir que en molts focs de Sant Joan han tingut lloc tapades com aquella. Ramon escac, un matí, a l'escola, sense haver-se mirat cap llibre digué de raig els noms de tots els reis visigots, d'Ataulf a Roderic. El mestre mai havia obert els ulls com aquell dia.

- Alumne Escac, jo, la veritat, ja tenia la bufetada a punt...No ho entenc.

- Jo tampoc, senyor Sebastià - contestà Ramon Escac.

- A veure, a veure alumne Escac, que no ho hagues entès malament jo. Els vols tornar a repetir els noms dels reis visigots?

- Amb molt gust, senyor Sebastià...Ataulf, Sigeric, Valia, Teodored, Turismond, Teodoric, Euric, Alaric, Amalaric...

- Prou, prou, alumne Escac. Ja ho havia entès bé. Però segueixo no entenent-ho.

- Tampoc ho entenc jo, senyor Sebastià.

- Però tu els has estudiat els noms d'aquests reis? Si mai havies passat de tres...

- No, senyor Sebastià. Jo volia dir els tres de cada vegada i m'han sortit tots. Veiaquí...

Per què un dia, ja fora d'estudi, es mirà més que del compte a la senyoreta Muntaner a la qual se la miraven molts, i un més que els altres? Al segon dia que se la mirà la senyoreta Muntaner li digué que hi havia perill. El perill era el jove Perelló el qual cada vegada que algú se li mirava la senyoreta Muntaner s'ho prenia malis-

simament, i en el cas de Ramon Escac feu sortir l'amenassa que si li tornava a mirar la senyoreta Muntaner hi hauria garrotades. La gent normal davant l'anunci de garrotades deixa de fer les coses que comporten aquest perill, però Ramon Escac pensà dues coses: primera, que el jove Muntaner potser no passaria d'amenaçar, i, segona, que si la senyoreta Muntaner li tornava les mirades i la garrotada no fos molt forta, doncs que es podia tirar endavant. I hi tirà. El jove Perelló ja havia avisat i Ramon Escac es veié garrotejat de mala manera, sobretot perquè Perelló va veure que la senyoreta Muntaner tornava les mirades. El noi passà uns dies de baixa, però tingué més ganes que mai de mirar-se la noia. I se la tornà a mirar. I tornà a rebre. Doncs es cansà primer el jove Perelló que Ramon Escac. La senyoreta Muntaner quan va veure que se les havia amb un pretendent a prova de garrotades desnonà al pegador Perelló, però llavors fou el pare Escac qui posà el vet al festeig de Ramon i per tal de treure-li hores de festeig l'enrolà a la universitat, lluny de la noia. No és cap cas nou que un festeig avortat o prohibit encomana més ganes de festejar i Ramon Escac en tingué més ganes que mai.

Un dia que el professor d'Econòmiques li preguntà per què no estudiava, el noi li respongué:

- Perquè a casa no volen que festegi.
- Senyor Escac, no veú que si vostè festeja no podrà estudiar!
- I si estudio, doctor Tallarin, no podré festejar. I no podent festejar tampoc estudiaré.
- D'un estudiant que no estudiï se n'hauria de dir un altre nom.
- I d'un festejador que no festegi, com se n'hauria de dir?
- Una equació plena d'incògnites...

Festejar fou la primera gran afecció de Ramon Escac, amb universi-

tat o sense universitat. Per què feu amistat amb l'estudiant Dalmau el qual, a bon preu li proporcionava notes trucades quan s'examinava, que sempre les treia dolentes? La col.laboració de l'estudiant Dalmau li permeté, ultra no proporcionar disgustos a son pare, tenir bones notes sense passar per classe, cosa que si molts estudian^t ho sabéssin en farien festa major.

I era el que el pare de Ramon deia:

- Després direu que als fills no se'ls ha de donar disgustos! Mireu, mireu el de casa. Tot fou privar-li el festejar i portar-lo a la universitat i mireu, mireu quines notes porta! Aquests pares que ni gosseren alçar la veu als fills per por de que aquests declarin als medis informatius que els pares no els comprenen, que prenguin exemple i vegin que una mica de mà dura fa falta. Val més que plorin els fills que pas que hagin de plorar els pares...

El pare de Ramon Escac havia heretat terres a la costa i a la part cèntrica de la ciutat. Va vendre bé, quan encara la gent que comprava pagava, i hagués volgut que ningú de la família hagués treballat ja que ell entenia que per una de les coses que servien els quartos era per a no treballar, però aquell festeig prematur del noi el feu mudar d'opinió i decidí portar-lo a estudiar a la universitat. I, ja que hi anava, que estudiés una carrera, la que li abellís, la fes servir o no.

L'estudiant Dalmau, a fer arribar bones notes a l'amic Escac s'hi atreví, ara, a lliurar títols universitaris va dir que per a lliurarlos ja es precisaven estudis superiors. Per tal de festejar, Ramon Escac costejà aquells estudis superiors i l'home es presentà a casa amb un diploma otorgant-li el títol de llicenciat en Filosofia i Lletres expedit per una universitat belga. El pare Escac no havia passat mai per cap universitat, però es malfià. Feu unes investiga-

cions i acabà descobrint la presa de pèl. Tingué lloc un gran escàndol a casa el domicili Escac, i el noi temé la cosa pitjor: Els quartos. El seu temor fou justificat. El pare Escac es desdí d'aquella primera declaració dient que no volia que ningú de la família treballés i digué a Ramon que amb els seus quartos no hi comptés, i que si volia viure a la casa que pagués dispesa. Les dones de la família intercediren prop del cap de casa dient que no era normal que un parent de primer grau pagués dispesa, però el pare Escac es mostrà inflexible,

- Si aneu a favor del noi, a n'aquesta casa en pagarà tothom de dispesa! - va dir.

Quan un cap de casa té molts quartos i els altres components del clan familiar s'ha de refiar d'ell, és difícil batre-s'hi. I tothom callà ja que per a pagar dispesa a qui s'haurien de demanar els diners seria al cap de casa...

Ramon Escac se'n sortí com pogué. Ell no havia deixat mai de pensar amb aquell festeig prohibit i quants més inconvenients se li posaven més hi pensava, i sempre que podia festejava d'amagat. Fou cobrador de tramvies, vigilant, porter d'una casa de nits, apostador de canòdram, corredor de finques, marxant d'una colla de pintors. Encertà llunes bones i podia pagar amb escreix la dispesa paternal. El pare Escac, al veure que el noi se'n sortia sense el seu suport s'hi reconcilià i, quan feu malves, Ramon es trobà amb la poderosa fortuna de son pare.. Pel que fa a la noia ella es pensava que el món era allò: festejant. Ella volia festejar sempre, i quan Ramon parlà de casori més aviat hi tirà cosses. La primera insinuació fou feta quan el noi era cobrador de tramvies.

- Vols dir, Ramon?

La segona la feu quan era porter d'una casa de nit.

- I com ho fariem, Ramon, si tu passessis les nits fora de casa?

Quan fou apostador de canòdrom i feu bones, la noia argumentà:

- I si perds, Ramon?

Nou intent de l'enamorat Escac quan corria finques.

- Es que la gent compra cases als preus que costen els paletes?

No desesperà el noi i tornà a la càrrega quan era marxant de pintors.

- Jo em penso que a les exposicions la gent només hi va a mirar-se'ls, els quadres...

Quan digué a la noia que son pare havia fet malves deixant-li varies saques de diners,

- Ara, sí! - va contestar ella.

Ramon Escac es casà i, seguint una primitiva recomanació de son pare no treballà mai més, aspiració d'una gran majoria encara que aquesta digui el contrari. A favor d'aquesta majoria, partidaria en son fur intern de no treballar encara que ho hagi de fer, s'ha de dir que quan el món començà no hi havia ningú que treballés. Es passaren molts anys que el treballar era desconegut. Els compagnonnages francesos no apareixen fins a l'Edat Mitja, i els primers sindicats no surten fins a principis del segle XIII. Els governs d'aquell temps se n'espantaren molt dels sindicats i declararen criminal al sindicalisme. Tot sindicalista sabut se'n feia pel cap baix tres mesos de presó. A França es feren els primers sindicats amb cata i ulls a la segona meitat del segle XIX i foren declarats il.legals. Els anarquistes, que també es poden syndicar, ja són més vells. Els estoics i els cinics grecs, a la seva manera ja n'eren, així com un alexandrí que diuen que es deia Carpocrates el qual ja anarquitzava pels voltants de l'any 1200 quan encara qui sap on eren el senyor G_odwin i el senyor Proudhon que tingueren l'amabilitat de posar l'anarquia en solfa.

Oficialment hauria de treballar tothom, però qui pot, sosté que treballin els altres. I és rar que els que treballen s'hi matin treballant. S'ha sentit a dir tant que el progrés ho fiarà tot a les màquines i que treballar seria qüestió de minuts diaris, que molta gent ja s'ho agafa com si les màquines ja ho fessin tot. En segons quines coses hi ha elements que s'avancen al curs normal dels esdeveniments científics. Davant d'això, del personal que treballa a poc gas se n'ha de dir personal d'idees avançades.

Ramon Escac, com que podia, no treballava. Ell havia sentit dir que sense el treball no es podia viure ni satisfer les necessitats de la vida. Ramon sostenia que quan es van fer aquestes definicions es van descuidar de la gent de quartos. Guanyaràs el pa suant, deien llibres de compromís. Ramon Escac el tenia guanyat i no suà mai. I no volgué que sués ningú de la seva família. A més a més l'home deia que la gent que no treballa té sempre molta feina: aixecar-se tard, parar el sol, fer-se llegir diaris (Ramon Escac per tal de no fer res se'ls feia llegir els diaris), mirar com treballen els altres, fer-se visitar sovint i per metges distints, anar cada dia a la barberia, lloc en els quals els que treballen solen ser els barbers, estrenar roba, averrir-se, fumar, fer-se comptar els quartos...I un dia, una troballa aparentment sense importància, començà a mudar-li caràcter i pensaments. Trobà dins una arca de fusta, un retrat de quan anava a estudi ~~al·lucinant~~ en la qual s'hi veia la totalitat de l'alumnat. Molts anaven amb el cabell tallat al dos, nom amb el qual era coneguda una màquina que no arranava tant con la número u i la número zero, prevenció recomanada per mor de l'higiene ja que com que aquell primer estudi era de quota baratíssima, llavors es considerava que els mestres havien de cobrar poc, hi concorrien tota mena d'elements

i pel bon temps a estudi s'hí agafaven polls. Abm els cabells arran es tenia més bona defensa contra aquells silenciosos paràsits. Els polls amb un cap amb cabells a la romana donaven molta feina. Aquell retrat l'obsessionà de tal manera que no es podia estar de mirar-se'l de tant en tant. Primer, al trobar-lo li feu una gran il·lusió. Podia veure mirant aquelles carones, els trets dels que ara tenien més o menys la mateixa edat que ell, i recordava actes i facècies d'aquella boníssima edat que dura tan poc. La manera de produir-se d'aquells menuts del retrat ja delatava què serien quan campessin pel seu compte anys més tard...Aquest, pensa Ramon Escac contemplant les fileres de mainada, és dels únics que anava enclenxinat. Sabia sempre la lliçó i la general no el podia veure massa. Quan hi havia sessió de saltar i posar i el cap de colla ordenava "espuela i ungla" o "llops enfonsants", l'esquena i el cul del primer de la classe sofrien uns impactes contundentíssims. Ara dirigeix un banc. Aquells tres amb calces de vellut eren dels afores, pagesos. Encara en fan i tenen parades al mercat. L'àlgebra els feu molt poc favor, i el mestre, per a fer-les-hi entrar a crits, cridà en va. Se sabia que els pares del tres alumnes els primaven quan s'assabentaven que el mestre els castigava per haver quedat badant la boca davant les combinacions de números negatius o imaginaris. Aquest/altres sortiren d'estudi amb les quatre regles justes. Un neteja sabates, l'altre és sereno i el tercer és el millor jugador de canari del barri. Aquest sí, aquest era un galan minyó ja d'alumne. Temps més tard feu posar els ulls en blanc a moltes noies, però feu un bon casori. Se n'enamorà com una boja la botifarrera Marina i ell és ara un gran bofifarrer regent. Aquest es va morir, pobret, ja anant a estudi. Tota la classe era a l'enterrament. Tornant del cementiri l'estudiant

Artur va veure una serp i la va enllestir a cops de peu davant l'astoració dels més menuts de la colla. I ja es va acostant el gran sotrac. Aquest també va morir, però ja de gran, i aquest també, i aquest...Hi ha hagut una guerra. Aquest ja es veu com havia d'acabar. Es a Mèxic. Ja quan anava a estudi ho envestia tot. Bon element quan hi havien pedregades. No en va perdre mai cap, i trencant bombetes era una espasa. Quan ja portava calces llargues havia arribat a la cara de tothom que li tenia llengua. Es feu caçador i quan ell sortia tota la conillada de les muntanyes del rodal hagués valgut més que no s'haguéssin mogut de cau. I quan vingué la guerra fou dels primers que es feu voluntari. Aquest és botiguer. De gramàtica no va inventar mai res, però ja traficava amb "pallassos" i "sants" i era un mestre dels encants. Ara la sap molt llarga i sempre té quatre floretes a punt quan fa quedar vulgui que no una peça de roba a una clienta o una col·lecció de draps de cuina. Fou dels primers que tingué 600 del barri. Aquest rebé infinitat de clatellades. Estava tan acostumat a rebre, que quan el mestre sortia a castigar a bufes a un veí de taula, ell ja es posava les mans al clatell en actitud defensiva i el mestre, de pas, li deixava anar un parell de plantofades al veure'l tan ben disposat encara que no hagués fet res. Amb la draposa ja hi feia meravelles i anys més tard molta gent l'aplaudí fent fer tota mena de dibuixos a una pilota de "reglament". D'alguns no sap què se n'ha fet. Aquest debutà en tota mena d'oficis, però no passava de debutar. El cansava fer sempre el mateix. Tingué, quan en fou temps, dificultats femenines ocasionant alguna mare soltera. Per a desfer-se d'una que protestava més que del compte, li envià una esquela amb la seva propia defunció. Ara viu a esquenes d'una dona de tercera mà. I diu que se n'han de provar moltes fins a trobar la de

debó. Gairebé tot un rest eren aprenents de barber. Llavors el barri era ple de barberies. Com que era un ofici majorment de dissabtes i diumenges se'l podia fer seguir amb els que es feien, si eren de pesos lleugers, tota la setmana. Ara, era obligació que els pares presentessin llurs cares al sacrifici quan es feien les primeres armes amb la navalla. "Lleugera i plana!" deia el mestre barber quan era ell també qui presentava la galta als aprenents. Actualment la gent se sol afaitar cada dia, però llavors hi havia molta parròquia setmanal i tallar pèls de set dies volia una gran remullada prèvia "Barba remullada és mig afaitada!" també solia dir el mestre, i bona munyeca, suau però decidida per a segar raonablement aquelles bardisses d'una setmana d'edat. Els dissabtes de barberia eren concentracions multitudinàries i s'hi arreglava el barri, la ciutat i el món. Com que hi havia pocs espectacles, molts clients hi passaven la nit bo i haven estat servits. Era el temps de les refilades de bigoti al foc, del "pany i toro", i, el jovent en solia sortir embrillantinat fins a dalt de tot. Els mestres barbers tenien l'obligació de saber tota mena de tallades de cabell, i n'inventaren més d'un, entre ells, el tallat a la ferradura que consistia en deixar els cabells dels polsos llargs i passar la màquina de l'u per la part central del cap. En temps de processons els mestres barbers deixaven constància de l'ofici rinxolant els cabells de la quitxalla completant l'arriçada amb quatre volves de vidre volador. "Sembles un àngel, fill meu!" deien les mares embabiecades al veure el treball del mestre barber. Quan la primera dona amb monyo es feu tallar els cabells a la barberia masculina, fou un aconeteixament. La tallada fou a la romana i la parròquia se'n feia creus. Algú va deixar anar un "Ja estem ben frescos!" expressió que se solia dir davant casos excepcionals.

Aquests es feren escriptors. N'hi havia tants com aprenents de barber. A la casa gran sempre n'hi havia de sobres. La carta de recomanació era presentar una plana de caligrafia amb unes ratlles en "redondilla" per quan s'arribés a la retolació dels grans llibres de comptabilitat, uns llibres de responsabilitat il·limitada presidits pel segell del jutjat del barri. Amb aquells llibres no s'hi podia jugar i els que tenien la responsabilitat de retratar-hi la vida de la casa eren gent de tota confiança i havien de treballar en taules especials que se'n deien "pasteres". No es podien errar i si mai ho feien, havia de sortir el comptable en cap i organitzar un "contra-assentament" que enamorava. Aquells llibres eren molt considerats i cada dia es tancaven dins la caixa forta en evitació d'humitats o de foc. Una vegada aprovada la plana de caligrafia, la primera feina que es donava al nou entrat era anar a portar encàrrecs pel barri a base de bicicleta. Quan es dominava la bicicleta, venien les feines senzilles de despatx, copiar cartes per mitjà d'una premsa moguda a mà, arxivar, anar a berenar d'amagat...fins que s'entrava en el domini de la comptabilitat si la caligrafia hi ajudava, amb el balanç. Quadrar un balanç al primer pic era el prestigi del bon comptable, i quan el balanç no quadrava hi havia molt males cares. Devegades es veien mitja dotzena de ciutadans remenant papers i planes d'aquells llibres sagrats passant hores i hores enfeïnats perquè a n'el balanç hi havia un ral de diferència. Aquella nit, amb aquell ral al balanç els comptables no sopaven i la passaven pensant on dimoni devia estar amagat aquell ral comprometedor...

L'altra carta de bona recomanació era ser parent de l'amo o amic d'algun parent d'ell. L'amo es veu que no tenia un no quan algú li proposava posar nova gent al despatx. Tenir el despatx més poblat

del barri era el seu orgull, i hi havia tanta gent que mai l'hi venia d'un. De tota manera, amb tanta gent algun n'hi havia que es veu que valia de debó, llevat de la vella guàrdia formada per escrivents doctorats que pel parri es deia que no s'havien errat mai, i gent que començà fent les primeres armes a base de bicicleta arribà al cap d'amunt, com aquells milienaris que començaren venent diaris pels carrers americans.

Aquest treballava a la capital i cada anys per la festa major del barri es presentava amb barret de palla, clavell a la solapa i bastó de benestant, ballava un parell de sardanes i solia pagar la beguda a la colla entera que l'acompanyava a la taula de plaça. Un altre que s'ha mort. I un altre, i un altre encara... Ramon Escac es comença a trobar indisposat. Però segueix mirant el retrat. Aquest és aquell que tenia tanta gana, i que si un alumne es portava una llesca de pa per a reforçar la seva atenció a les regles gramaticals per poc que dediqués més atenció a la gramàtica que a la llesca de pa, ja havia begut oli. La gana subsisteix encara i feia poc era un dels ventres més importants del barri. Aquest era dels afores. Tenia una gran disposició per a capturar tota mena d'animals de pes lleuger. Per a fer-se amb sargantanes es valia d'una tira de llistó, feia un llaç escorredor a un dels caps, l'ensalivava, el posava prop d'on tenia la casa el petit sauri, i davant d'allò no hi havia sargantana que ho resistís. Per les granotes tenia un cop de mà rapidíssim i fatal, i quan l'amfibi saltava provocat pel vailet l'empaitava al vol en un tan-car i obrir d'ulls. La granota havia de reconèixer que la ràpida actuació del petit caçaire no tenia rival. El mateix cop de mà el tenia quan es tractava d'atrapar llagostes i mai n'hi fallà cap.

Les llagostes, que no diuen mai res conegut, se'n feien creus d'aquelles atrapades. Les antenes que porten els permet detectar esdeviniments que tenen lloc qui sap a on, i l'únic consol que tenien era saber que parentes seves organitzades a milions arrassaven hortes i blats de moro...Totes les peces que caçava les portava al calaix de la seva taula a estudi convertit en un petit zoo. Diàriament proveia els petits captius amb aigua i herba fresca. Un dia que el mestre va veure que el noi tenia més atenció a obrir i tancar aquell calaix que a escoltar quins eren els rius més llargs d'Espanya, va voler veure quina cosa provocava la distracció de l'alumne, i a l'obrir el calaix-parc, un batalló de llagostes, espia-dimonis, granotes, sargantanes, escarabats, formigues alades i papallones invadiren la classe amb gran astorament del professor i gaubança de l'alumnat. Ara era un gran venedor d'aus domèstiques, però encara tenia en gàbies especials molts dels animallets que li donaren fama quan anava a estudi...Més desapareguts. Allò el va afectant poderosament més cada vegada apoderant-se-li de l'esperit una idea fixa, insistent, punsuny. Sense saber per què va posant una petita creu damunt els que ja no hi eren convertint el retrat en una mera de cementiri. Tots tindrien ara la seva edat. "Quan em tocarà a mi?"pensa. I malgrat aquesta por no es pot estar de mirar-se el retrat cada vegada més sovint. Més d'un cop se sent empès a alçar-se de nits a contemplar-lo. Quan ve la tardor i és una tardor freda es veu obligat a afegir noves creus a la fotografia. Ja hi ha més nois amb creu que sense. Si se n'hi moren gaires més només restarà ell sol. I si es mor primer ell que els que encara no s'han decidit a fer-ho? Sí, ell és ric, però també ha hagut de posar creus damunt nois que amb el temps tenien bons comptes-corrents. Els quartos, devegades, no serveixen per a res. L'home es desequili-

brà força. I un dia provà com quedaria el retrat si ell mateix es posava una creu al damunt. I la hi posà. Es feu l'efecte que era un altre i no ell que se'l mirava. Si fos un conegut que ho fes pensaria d'ell les coses que ell havia recordat dels antics condeixebles: aquell salt d'aquell foc de Sant Joan, el seu especial pas per la universitat, les ganes de festejar, els oficis varis que tingué, el motiu del "sí" de la que havia estat la seva dona... Desviacions electromagnètiques, sense dubte. Al veure's la creu al seu damunt, torna el retrat a l'arca de fusta, però li resta la preocupació i ja la majoria de les coses que fa se'n ressenten. La família el veu preocupat i se li pregunta què té.

- Res! - respon.

La família no s'atreveix a insistir. Ramon era encara l'amo dels quartos i qualsevol insistia. La dona de Ramon, aquella que va dir: "Aa sí!" quan l'home li proposà el matrimoni dient-li que ja tenia diners, doncs com que el casori li permetia anar mudada a tot anar, pensava i potser molt ben pensat, que el seu era un dels matrimonis més ben encertats que es podien fer, i que si per a mantenir-lo en actiu no s'havia de contradir el marit, doncs no el contradia en res. D'aquell matrimoni en vingueren dos descendents: Gabriel i Merceneta. A estudi ja hi anaren, però quan tant l'un com l'altra digueren a son pare que volien fer quelcom, l'home, ja poderosament electromagnetitzat,

- A casa no treballa ningú! - va dir-. Per alguna cosa tenim quartos! I ai de qui no em cregui!

Els nois de moment callaren, però tingueren una reunió privada i acordaren seguir carrera d'amagat. Deien a son pare que anaven a passeig o que assistien a reunions de gent benestant, i Merceneta

aprovà Magisteri i Gabriel Dret. Durant aquells estudis Ramon Escac seguia amb l'obsessió del retrat el qual s'havia de mirar en moments determinats obeint un mandat interior, segons ell, i exterior en realitat. Esborrava i tornava a fer la creu al damunt seu, sense atrevir-se a deixar-la-hi o a suprimir-la-hi. Era més fort que ell tot allò. Ja volia fer altres coses, però un moment o altre es posava i es treia creus del damunt.

Merceneta obtingué prestar els seus serveis a una escola propera a casa seva, i Gabriel començà defensant algun plet de pledejadors de poc capital, però el Dret se li anà donant bé, com es veurà.

Ramon Escac tenia, com se sap, lector de diari privat. El lector era de Morella i ell sabia que la seva única feina era llegir el diari a l'amo el qual, durant les lectures, podia dormir a seguir pensant si s'havia de treure la creu del retrat o deixar-la-hi.

Quan l'amo dormia, el de Morella podia llegir impunament i, si convenia, passar planes per alt, però no dormia sempre Ramon Escac, i hi havia dies que es feia rellegir segons quines coses portava el diari.

- No s'amoini, ja el pagaré més si ha de llegir dos cops una cosa, o anirà per les vegades que es pensa que dormo i passa planes enteres sense llegir o no llegeix res.

Aquell dia estava preguntador.

- A veure, torni'm a llegir les Necrològiques...No vagi tan de pressa! Com es diu aquest darrer?...Ah, Batista Ferrer. No és ningú conegut. Té la mateixa edat meva, veu? Però el que venia a estudi amb mi es deia Pere Ferrer. Pere Ferrer i Castell. Tenia una cama més curta que l'altra i salvava el desnivell amb una sabata de doble sola. Allò no el privava de jugar a futbol i amb aquella sabata reforçada no perdia cap retruc. Potser també s'ha mort en-

cara que el diari no ho porti. Es mor molta gent quina defunció no figura en els diaris, i aquest cada vegada en porta menys... No llegeixi més avui. O si vol llegeixi per a vostè sol. Deixi'm dormir. I no dormí Ramon Escac. Es tancà d'ulls i pensà que quan ell es morís, si hi era a temps, pagaria al diari perquè no portés res més que la seva esquela reproduïda a totes les planes. Ni anuncis de venda de pisos voldria que portés el diari. La seva esquela i prou. I encara pensà més coses, pensà assabentar-se de si els que encara no tenien creu al retrat vivien o no. Aquest darrer pensament el tocà més fort que cap. Tant, que decidí portar-lo a la pràctica. I l'hi portà. Es presentà a l'Ajuntament i no en sortí satisfet.

- Senyor - se li digué - nosaltres, tant com la gent no es dongui de baixa l'hem de considerar viva.

- I és obligació donar-se de baixa? També ho és pagar les multes i hi ha molta gent que no les paga.

- Senyor, segons els llibres de l'Ajuntament, aquests deu ciutadans són tan vius com vostè o com jo.

- Paguen contribució?

- Tres l'haurien de pagar, i potser algun dia la paguin. Potser han desaparegut, però. Hi ha gent que se'n va sense dir res a l'Ajuntament...

No, no quedà convençut Ramon Escac. I es disposà a fer gestions pel seu compte. De l'Ajuntament en va treure les adreces dels carcats. El resultat de la recerca augmentà la seva preocupació.

- Viu ací el senyor Pere Ferrer?

- Ai, senyor, què més voldriem nosaltres que hi visqués...

- Es mort?

- No. Es a la presó. Que el coneixia vostè?

- Havíem anat a estudi junts. Portava una sabata, llavors, de sola gruixuda.

- I encara la deu dur, pobret...A l'escala hi havia un altre coix. Jo ja era al llit. L'altre coix es veu que es va equivocar de pis i va entrar a casa. Tots semblen iguals aquests pisos. Jo, per la manera de caminar del veí em vaig pensar que era el meu coix el que entrava. Com que, com he dit, aquests pisos són calcats un de l'altre, , el coix foraster es va ficar al llit sense encendre cap llum...I quan erem al llit, va entrar el meu de coix. I ell va encendre el llum...I no vulgui saber la que es va armar! El meu coix era un coix violent i al veure l'altre coix al llit amb mi, la primera cosa que feu fou treure's aquella sabata doble i a cops de sabata va deixar el coix foraster baldadíssim...I l'altre coix es veu que era dels que manaven, i el meu coix ja fa anys que és a la presó per haver ocasionat lesions de cinquè grau a un dels que manaven. Per tal de salvar la meua honorabilitat el meu coix no va voler dir les circumstàncies que ocasionaren les lesions de cinquè grau, perquè el meu coix em va creure quan jo li vaig dir que estava convençuda que el coix que s'havia ficat al llit amb mi era ell...

- El senyor Teodor Vilaret?

- Descansa.

- Ah, doncs ja tornaré un altre dia.

- Vull dir que descansa en pau, pobre Teodor. No cal que torni...

De les deu visites, apart de l'empresonat, cinc descansaven en pau a llarg termini, i Ramon Escac tingué por de fer les quatre que restaven. Quan arribà a casa seva, afegí nou creus a les que ja tenia al retrat. Aquell dia esborrà la seva. Ell encara era viu. Però no fou mai més el mateix. Per qualsevol cosa agafava uns cabrots fenomenals, uns cabrots sonors que deixaven la casa en pes espantada.

L'humor de l'home anava empitjorant, i segons quines diades tenia la Lluna es reflectien abundantament damunt les bieles mentals de Ramon. Com que ell, per qüestió de diners, es llevava tard, aquell més que mal humor la parentela l'havien de suportar durant els repassos. No trobava res bo i qui rebia més era la pobra cuinera la qual ja no sabia què cuinar i com cuinar-ho. I la cosa més perillosa era que quan ell deixava un plat a mig menjar llençant foc pels queixals contra l'oli, la carn o la sal, no permetia que ningú seguis menjant i obligava a la concurrència a dir, dels cuinats, les mateixes pestes que en deia ell. No hi havia més opinió que la seva. Si n'hi havien d'altres les amenaces eren contundents. L'únic que no tenia opinió era el seu lector de diari, el qual es limitava a llegir sense fer comentaris.

- Dorm, senyor Ramon?

- Tu llegeix i no preguntis. Quan dormi ja t'avisaré.

- Es que ja he arribat a les "Judicials"?

- Llegeix, llegeix...

- Subhasta de terrenys i cases per incompliment de contracte...

Convocatòria d'acreedors per suspensió de pagaments...Expedient de domini...Dorm, senyor Ramon?

- No!

- Redempció d'un cens...Reclamació d'herència per germans de vincle doble...Sentència per no haver pagat a un banc un préstec...

Dorm, senyor Ramon?

Cap contesta.

- Que s'han acabat els judicis?

- Perdoni, havia parat per a no despertar-lo.

- Sentir llegir em fa venir son però no dormo encara que ho sembli.

Estic encodormit. Llegeix, llegeix...

- Judici contra Bertomeu Morral i Morral, acusat de violació a una major. Fiscal, senyor Amatller, defensor senyor Escac. El fiscal demana la màxima pena pel violador ja que l'ofesa era una senyora de totes prenes la qual mai havia tingut tractes amb cap home i res sabia d'aquestes coses. El senyor Escac feu una gran defensa de l'acusat adduint que es tractava d'una violació involuntària ja que el seu defensat tampoc havia tingut mai tracte amb dona i que tampoc sabia res d'aquestes coses. Que la cosa certa fou que l'agraviada, soltera ella i de vora la segona edat es volia casar de la manera que fos i s'emportà l'acusat a la barraca de l'hort del senyor Barboter, i allà, més que ser violentada, intimidada o amenaçada, es pot dir, i s'ha de dir, que el violat fou el meu defensat, la qual cosa no és admesa per la llei ^{que} no admet aquesta mena de delictes. D'on treu el senyor fiscal la pena que demana pel meu defensat? La intervenció del senyor Escac fou molt ben rebuda per la Sala, i li augurem una brillant carrera....Dorm, senyor Ramon?

- T'he dit que ja t'avisaria! A veure, repeteix el nom de l'advocat defensor...

- Senyor Escac.

- Escac i què més?

- No ho sé...a veure el començament...

- Però que no ho llegeixes tot? Si jo et pago per a llegir no t'has de saltar cap ratlla, prescindint de si jo dormo o no.

- Ja ho tinc...Fiscal senyor Restitut Amatller i Bofill, defensor senyor Gabriel Escac i Valentí.

- Alto! Com es diu el noi de casa?

- Senyor Ramon, a mi em paga perquè li llegeixi el diari, no perquè li digui el nom de la gent de casa seva.

- Es que el meu noi es diu com aquest advocat!
- Pel món hi ha molta gent que es diu els mateixos noms. Es coincidència...
- I si no ho fos coincidència?
- Senyor Ramon, jo cobro per a llegir-li el diari i prou...

Era molt coincidir que coincidissin nom i cognoms, pensà Ramon Escac, però no pot ser que sigui el noi. A casa la gent té prohibit treballar. Ja estariem ben frescos! I els nois, els nois passen el dia passejant-se i acudint a reunions de gent del seu braç i de la seva butxaca. I fa temps, anys, que fan això... Però un dubte el començà a pessigar. I quan un element carregat de diners comença a tenir dubtes els vol resoldre més aviat que la gent que no en té de diners. I Ramon Escac volgué sortir de dubtes ràpidament. A la casa tothom es llevava tard, almenys s'hi llevava ell, l'amo, i havia de creure que s'hi llevava tothom. Tenir quartos i alçar-se aviat era igual que si no se'n tinguéssin. S'assabentà pel criat Ignasi que el senyoret sortia sovint a mig matí, i que la senyoreta ho feia abans de les nou.

- I per què no m'ho havia dit mai vostè a l'hora que es lleven els nois?
- Perdoni, senyor, vostè mai m'ho havia preguntat.
- I la dona, a quina hora es lleva la dona?
- Estigui tranquil. La senyora es lleva mitja hora abans que vostè.
- Demà, Ignasi, cridi'm a la mateixa hora que crida al noi.
- Sí, senyor. La senyoreta és la que es lleva més de matí.
- A quina hora?
- A les vuit.
- Carai! Es massa aviat. On vol que vagi jo a les vuit?

- Veurà, si vol...

- De moment cridi'm a l'hora que crida al noi. Em trobaria malament tot el dia jo si m'alcés a les vuit. Per què es pensa que tinc quartos jo? Doncs per llevar-me passat migdia.

- Oh, si s'alcés més aviat tindria més temps per a tenir-ne.

- També tindria més temps per a gas tar-los!

I l'endemà, d'amagat, es disposà a seguir Gabriel. El noi prengué un taxi. Ell n'agafà un ~~taxi~~ ordenant al xòfer que seguís l'altre taxi. El noi s'atura davant l'Audiència. Hi entra. També ho fa Ramon Escac. Té lloc un judici i Ramon veu, astorat, que Gabriel forma part d'una taula al costat de gent desconeguda. Què haurà fet, el noi? - pensa l'home. Entra el senyor jutge i tothom es posa dempeus. El senyor jutge s'asseu i, amb un cop de cap indica a la Sala que l'imiti.

- Judici per homicidi! - diu mirant-se la taula on hi havia Gabriel.⁵¹ Ramon Escac sua. Que el noi no treballi, és una ordre que ell té donada a la família, però, carai!, que s'hagi embolicat amb un homicidi...I si Gabriel fos el que deia el diari? Per a ell tan peccat seria una cosa com l'altra, encara que davant d'un assassinat preferiria que fos un advocat defensor si no fos el mateix advocat que l'hagués comès...I l'era, el del diari! Quan el senyor fiscal s'atipà de demanar anys i més anys de reclusió perpètua per l'acusat, Gabriel s'alçà i son pare veié que anava abillat amb una senyora toga. De moment, no era l'assassí, però, de moment, havia trencat una llei familiar, una llei paternal que prohibia treballar a tothom de la casa. Que com ho havia fet per a fer-se advocat? No ho sabia, però se n'havia fet mentint, dient que anava a passeig i a reunir-se amb gent de la bona societat. Ramon Escac mai n'havia tin-

gut cap de plet, ja que la gent de quartos, deia ell, amb quartos ho arregla tot. Ni mai no havia assistit a cap judici. Què hi havia d'anar a fer ell a n'els judicis? A assabentar-se dels disbarats que fa la gent? Val més no saber-los. Es viu més tranquil. De tota manera restà a la Sala desitjant a tot desitjar que Gabriel, ja que havia vulnerat el manament de no treballar, que treballés malament.

- Senyores i senyors del jurat - començà Gabriel -. Una cosa és que el senyor fiscal digui que aquest home que tinc al costat hagi fet les coses que el senyor fiscal diu, i l'altra que les hagi fetes. Es que algú de vostès ha sentit mai a un senyor fiscal que digui que l'acusat és innocent? Dic això perquè el senyor fiscal sempre acusa i no s'han de deixar impressionar. Ho fa sempre. I sempre acaba demanant, com el govern i les dones. Ell demana anys de presó pels altres. Ara n'ha demanat quaranta. Aviat són demanats aquests quaranta anys. Parlem-ne . Vostès saben que el senyor fiscal és d'un partit polític, i si no ho sabien ho saben ara, i que l'acusat és del partit contrari?

El senyor fiscal protesta.

- Nom és d'un partit polític?

- Sí, però això no té res a veure amb la mort del senyor Torroella la qual ha portat aquest home al banquet dels acusats. Si l'acusat fos del meu mateix partit ja no hi seria a n'aquest banquet.

- Ho veu!

- Alto, senyor defensor. La gent del meu partit no fa coses que originin intervencions de fiscal ni advocats defensors.

- Així els que són de partits contraris al de vostè, sí?

- Ací en té la prova.

Intervé el senyor jutge.

- Si d'aquest judici en fem una qüestió política no acabarem mai. La política l'han de fer els ministres i encara pas tots. N'hi ha que no en saben. Ací s'ha d'anar al gra.

- Es que l'acusat no té dret a ser d'un partit polític?

- Sí, senyor, però ara no es tracta de quin partit polític és l'acusat, vostè, el senyor fiscal i les senyores i senyors del jurat. No jutgem a l'acusat per la seva afiliació política, encara que potser seria la millor cosa que podríem fer, sinó de saber la intervenció que va tenir en la mort del senyor Torroella el qual dona la casualitat que era del partit del senyor fiscal. I el senyor fiscal té dret a pensar que amb la passada avall del senyor Torroella el partit perd un vot, i en aquest temps que anem tan justos de vots un vot pot tenir una importància decisiva.

- Doncs no farem política, senyoria. Anirem al gra. El senyor fiscal diu que el meu defensat matà al senyor Torroella. Es veritat o no, senyor fiscal?

- Sí.

- Que ho ha dit o que el va matar?

- Jo no em desdic de la meua acusació!

- Ho va veure vostè?

- Es que vostè creu que els fiscals hem d'estar presents a cada delictes que es comet? Es que vostè es pensa que els delinqüents abans de delinquir ens ho fan saber perquè presenciem la seva delinqüència?

- Seria una prova definitiva. Quants delictes ha vist cometre el senyor fiscal?

- No cap.

- I a quanta gent ha fet condemnar?

- A molta. Jo condemno amb proves, amb testimonis...
 - Senyor fiscal, on són els t stimonis presencials de la mort del senyor Torroella?
 - I la deducció, senyor defensor, que no la fa servir vostè la deducció?
 - Deduim, doncs. Acusat, vostè va matar al senyor Torroella?
 - No.
 - Qu  vol que digui l'acusat! A vostè els diaris li han lloat intervencions, segurament pagades, però aquesta pregunta que acaba de fer  s la d'un defensor que comença o d'un defensor dolent (en aquest moment se sent un aplaudiment a la Sala. Qui aplaudeix  s Ramon Escac)...
 - Silenci a la Sala o els assistents deixaran de ser-ho. I els faig saber que al carrer està plovent com feia mesos que no hi plovia. - diu el senyor jutge.
- Segueix la intervenció del senyor fiscal.
- ...Quants acusats han dit que havien com s el crim del qual se'ls acusa? On seriem tots plegats si ens escoltessim els acusats?
 - No tots els acusats han sortit condemnats, senyor fiscal. Alguna vegada se'ls deu haver de creure.
 - Per aix  anem tan bé. Per aix  hi ha tanta gent que va contra la llei perquè sap que no tothom acaba a la presó, lloc on seria saludable que est ssin els acusats pel sol fer de ser-ho.
 - Centrem-nos, senyor fiscal. Si vostè acusa a un ciutadà que no és culpable  s, com a mínim, un calumniador. Moltes vegades un acusat ha sortit amb tots els pronunciaments favorables, no? I quantes vegades l'han agafat a vostè per calumniador?
 - Senyoria, protesto!
 - Protesti.

- Doncs protesto. La feina del fiscal és acusar, és el nostre ofici. I ens han d'agafar perquè fem el nostre ofici? On aniríem a parar si els advocats defensors de la fornada moderna volen capgirar la llei i diuen que s'han de creure els acusats quan diuen que no han fet res?

- Senyor defensor, no es fiqui amb l'ofici del senyor fiscal. Què diria vostè si el senyor fiscal declarés que en lloc de defensar el seu defensat l'acusés? Oh, veurà ens hem d'entendre aquí! Cadascú té la seva feina. El senyor fiscal demanar anys de presó per tots els acusats, i vostè demanar-ne l'absolució. El jurat sospesar les dues opinions, decidir-se per la que cregui més justa, i a mi posar la sentència en solfa tant si és contrària a l'opinió del senyor fiscal com a la del senyor defensor i a la meua.. Ens hem entès a no ens hem entès?

- Sí, senyoria. No creuré a l'acusat encara que digui la veritat. L'acusació fiscal es basa en què el meu defensat sortí de casa el senyor Torroella a les 9 de la nit, i que quan el porter a les 10 entrà a dir bona nit al senyor Torroella, el trobà de còs present.

- Es veritat o no, senyor fiscal?

- Sí.

- I d'on treu vostè que el meu defensat fou l'autor de l'homicidi?

- Ell va sortir del pis del senyor Torroella a les 9. No hi va entrar ningú més, i quan el porter el trobà mort, què s'havia de pensar ell, jo i el jurat? Que l'autor de la supressió del senyor Torroella fou portada a cap per l'acusat. Això és clar com l'aigua.

- Deixem estar, ara, que l'autor podia haver estat el porter, cosa que no crec i no vull, per no creure-ho, que vostè hagi de demanar nous anys de presó a un altre ciutadà. El jurat ha de saber que el senyor Torroella tenia un cor com un pollet. Ho sabia el senyor

fiscal?

- No. I el trau, el trau que presentava al cap? Què me'n diu vostè del trau? Un trau que presentava senyals de pintura verda, pintura que ven el seu defensat botiguer, que se sap que la prepara ell i també se sap que quan es prepara pintura les mans en queden plenes. Què ha de pensar davant d'això el jurat?

- Un moment, un moment, vostè corra molt, deu tenir tard...i no s'hi ha d'anar barroer a fer deduccions. Jo no dedueixo. Proves. Que es presenti el metge del senyor Torroella...Doctor Marian, com tenia el cor aquest senyor?

- Per a entendre'ns, es pot dir que no en tenia de cor, de poc que en tenia.

- Senyor doctor, de quin partit és vostè?

- Senyor fiscal, fem politica o no fem politica? Doctor Marian, el que vostè sigui d'un partit determinat i el difunt en fos d'una altre podia haver influït en el cor del senyor Torroella?

- Em penso que no. Podria haver influït en el meu de cor perquè el partit m'ha donat molts disgustos, però no en el cor del senyor Torroella.

- Es que formar part d'un partit politic pot ocasionar arteriosclerosi?

- Formar part de segons quins partits pot ocasionar coses pitjors. Però el cor del senyor Torroella estava al caure per altres coses.

- Quines?

- Les tinc de dir, senyoria?

- Si són per aclarir conceptes, sí, si són questions politiques, no. Ja n'estic tip jo de sentir a parlar de politica en aquest judici. I no se'n parla més. Tots en som de partits politics i a tots el ser-ne ens ha portat malsdecap, mals humors i després qui ho han de pa-

gar són les dones quan ens demanen quarts. Això comptant que les dones no siguin de cap de partit polític perquè si són d'un, que generalment no és el mateix del qual som nosaltres, a les cases hi ha una guerra encesa. Però hem quedat que no parlariem de política. No sé qui és que ha començat a parlar-ne. ..Segueixi doctor Marian.

- Doncs del senyor Torroella se sap que feia anar tres vidues. La primera vegada que em va venir a visitar li vaig dir que sofria esgotament físic. Li vaig preguntar quina pida portava i al confessar-me-la li vaig recomanar que si es volia posar bé que hi posés pa...

La Salariu. El senyor jutge diu que si no es guarda silenci farà treure la gent. I afegeix:

- A més del respecte que mereix el tribunal, els assistents, per si algun es troba amb extraordinaris com els que sembla que feia el senyor Torroella, li poden servir de lliçó les paraules del doctor. Segueixi, doctor Marian. Es feu visitar alguna vegada més?

- Sí. Jo a cada visita que em feia li deia que se la jugava i que per bon cor que tingués vindria un moment que el cor no li serviria de res. La darrera vegada que em va venir a veure li vaig dir que ja no hi havia res a fer. "Encara que deixi les vidues?" recordo que em va contestar. Encara que deixi les vidues, li vaig haver de dir jo. I ell va contestar, conformat i olímpic: "Tant per tant, les seguiré utilitzant"

- Es tot, doctor. Gràcies. Si vol, li deixo el testimoni, senyor fiscal.

- Doctor Marian, vostè està segur que, ultra les tres vidues no hi pot haver intervingut algú més en la mala fi del senyor Torroella?

- Jo això no ho sé. Jo només sé que les relacions d'aquelles tres

vidues amb el meu perdut client foren, per a ell, fatals de tota fatalitat. I sé més coses. Sé que els marits de les tres feren mala fi degut a les ganes de festejar a l'engros que tenien les tres vidues. I si separatament feren cadascuna una baixa, calculi vostè les conseqüències de festejar les tres a la vegada a un mateix ciutadà! Clinicament el senyor Torroella havia de fer la fi que feu. Ara, si vostè em pregunta si aquesta fi havia de ser a les 9 ó a les 10 de la nit, això ja no ho puc afirmar. Jo vaig certificar que s'havia esabat perquè el cor li havia dit prou. No vaig posar a l'acta les causes de la parada de cor perquè el senyor Torroella era molt considerat al barri, i era precisament delegat del partiti..

- Política, no! - exclama el senyor jutge.

- Doncs política no. Acabem-ho dient que era molt considerat al barri.

- Demano la presència del porter de la casa del senyor Torroella... Vostè coneix l'acusat?

- Sí, senyor. Es el botiguer del barri.

- Vostè creu que és capaç de matar un home?

- Protesto!

- Protesti.

- Això és voler influir damunt el jurat. El que cregui aquest home no té cap importància.

- Canviaré la pregunta. Vostè creu que no és capaç de matar un home?

- Veurà, jo crec que pot fer martingala amb el pes, i ara que hi ha aquestes màquines posar-hi alguna cosa que no ha servit, ara, matar un client...perquè el senyor Torroella era un bon client del botiguer, no m'atreveixo a dir-ho.

- Senyor porter...

- Joan Panorama, senyor fiscal.

- Senyor Joan Panorama s'atreveixi a dir-ho. A vostè no li ha de passar res. Els anys de presó es concediran tots a l'acusat. Vostè va tibar el senyor Torroella mort després d'haver-ne sortit del pis del difunt aquest senyor del banquet!

- Perdó, senyor fiscal, vostè senyala l'advocat defensor...

- Es igual, tanculpable és l'acusat com el que li va a favor.

-mSenyoria...

- No acabi. Ja havia anotat la protesta abans de fer-la.

- Retiro la culpabilitat bilateral. M'he errat d'un pam, ho reconec, al senyalar qui era el culpable. Deia, senyor Joan Panorama, que vostè trobà el senyor Torroella mort després d'haver sortit del pis del difunt, l'acusat. I ara el senyalo bé. I què pensà vostè?

- Res.

- Què vol dir, res?

- Res.

- Que no pensa vostè?

- No pas sempre. I menys davant d'un home mort.

- Vostè per què té el cervell si no és per a fer-lo servir?

- Tinc de dir que tant el cervell com els ulls i els ronyons els tinc compromesos quan me'n vagi a una entitat que va curta de peces de recanvi.

- I mentre tant no els fa servir?

- Tan poc com puc.

- Senyor defensor, l'hi deixo!

- Senyor Joan Panorama, quan fa que actua de porter a la casa on vivia el senyor Torroella?

- Deu anys. I per cert fins fa poc molt mal pagat. Les coses s'han arreglat una mica d'ençà que em vaig fer del partit...

- Senyor testimoni, política no! - diu el senyor jutge.
- Ni per a dir que el partit ha fet apujar el sou dels porters?
- Es limiti a contestar les preguntes que se li fan. O si no, calli.
- Senyor Joan Panorama, l'havia vist entrar moltes vegades al meu defensat al pis del senyor Torroella?
- Puc preguntar una cosa, senyor jutge?
- Si no és cosa política, pregunti.
- Per què d'aquests dos senyors que em fan preguntes, un parla de l'acusat i l'altre del defensat?
- Són coses de la jurisprudència aquestes.
- Ah...!
- Contesti al senyor defensor.
- Uí, moltes vegades! Algun cop em deixava els paquets a la porteria, però quan venia amb ampolles les pujava directament al pis.
- El dia d'autos pujà al pis del senyor Torroella alguna ampolla el meu defensat?
- Sí.
- I darrera d'ell, està segur que no pujà ningú més al pis?
- Veurà...jo al senyor Torroella l'apreciava molt i em donava bones propines per a restar callat, jo...
- Pensi que el senyor Torroella ja no hi és i que de la seva declaració en pot sortir l'absolució d'un botiguer el qual s'ha passat una vida venent coses al barri...
- Una mica cares, sap, de tota manera?
- Recordi les coses que succeïren aquella nit. I ja que hi és no hi planyi detalls. Devegades el detall més insignificant pot tenir una gran importància.
- Miri, si ho tinc de dir ho diré. Tampoc voldria que per a callar-me alguna cosa el barri quedés sense botiguer...El senyor Torroella

sempre es ficava a l'ascensor a les fosques per tal de passar desapercebut. Aquell dia, després d'haver baixat el botiguer, algú feu servir l'ascensor abans de fer-ho el senyor Torroella. Jo vaig sortir de la porteria al sentir un soroll anormal. El senyor Torroella, a les fosques, aquell dia no devia tenir el cap ben clar, havia donat un gran cop de front a les busties de la casa. "Ai, Joan, que em penso que no arribaré al pis" va dir. "Oh, ja s'ha fet un gran bony, ja...". "No és pas pel bony, Joan...i justament avui... Ha vingut el botiguer?". "Sí, senyor, fa una estona. M'ha dit que li digués que trobarà allò al davant la porta..."

- Quan vostè va entrar al pis del senyor Torroella per a dir-li bona nit, què va veure?

- Ni mai hi hagués entrat! Però ell feia dies que em deia que abans d'anar-me'n a dormir entrés a dir-li bona nit per si li convingués quelcom...Doncs vaig veure el senyor Torroella amb poca roba, una ampolla de Pepermint damunt una taula, vaig sentir un fort olor de vidua i, damunt d'una cadira vaig veure un diari obert que deia mal del govern.

- No pregunto més. Li deixo el testimoni, senyor fiscal.

- Què vol que en faci jo d'aquest testimoni? D'un testimoni el qual d'una de les coses que testifica és que va veure un diari que deia mal del govern, jo en dic un mal testimoni.

- Oh veurà, senyor fiscal, tots els diaris en diuen mal del govern.

- Pas els meus!

- La gent no els llegeix els que llegeix vostè.

- Senyors, estem ací per a descobrir qui va matar al senyor Torroella, o per a discutir la classe de diaris que s'han de llegir? Ja veuran, qui va matar al senyor Torroella?

- El senyor fiscal...

- Jo? Protesto!

- No vagi barroer, senyor fiscal. Jo anava a dir que el senyor fiscal deia que ho sabia.

-- Jo d'ací tinc de treure un culpable i un condemnat. I si vol que l'acusi a vostè, l'acusaré.

Fa estona que, com es veu, l'electromagnetisme sideral es deixa sentir damunt determinats actors d'aquest judici.

- Vostè, no se'n desdigni, ha acusat al meu defensat. Doncs bé, senyores i senyors del jurat, els fets que rebutgen les exposicions, molt exposades, per cert, del senyor fiscal, són els següents:

Bony del senyor Torroella. Testimoni autèntic del fet és el porter senyor Joan Panorama. Aquest senyor va contemplar com el senyor Torroella investia, degut a la manca de llum, la col·lecció de bustes de l'edifici.. Conseqüentment, res del suposat cop de gràcia -ací no hi ha més que un cop de cap-, que segons el senyor fiscal el meu defensat va donar al senyor Torroella, possiblement, segons el senyor fiscal, perquè llegia un diari despotricant del partit al qual està afiliat el meu defensat. El motiu de la visita del meu defensat al pis del senyor Torroella fou proveir a l'home el qual ha promogut tot aquest rebombori, d'un eventual estimulants de cara a la visita d'una de les vidues amb les quals tenia relacions privades el senyor Torroella. Com poden veure una visita purament comercial. Tots vostès recordaran la declaració del doctor Marian...volen fer el favor de despertar a n'aquell membre del jurat, que dorm...Sí, el que fa tres, aquest senyor de l'americana de quadres...gràcies. Segons ha dit, doncs, el doctor Marian, el finat sostenia relacions excessives amb tres vidues per la qual cosa feia temps estava pràcticament condemnat a la darrera pena i no per intervenció de cap senyor fiscal. I quan el porter senyor

Panorama va entrar al pis del senyor Torroella, hi sentí un fort olor de perfum de vidua. Es que vostès poden creure que un botiguer, i és possible que entre el jurat n'hi hagi algun, es juga un bon parroquià així com així? S'hi pensin a l'hora de dir si el meu defensat és culpable o no. Recordin que una vegada hagin dit que sí jo no poden dir que no. I que un jurat no pot dir altra cosa que sí o que no. A l'acusat només l'acusa el senyor fiscal. I un jurat, senyores i senyors del jurat, no és cap fiscal.

- Amb la venia - diu el senyor fiscal -. Torno ademanar que declari el senyor Marian, el doctor. Seria la primera vegada que no acabaria la meva feina sense que sortís un acusat amb anys de presó al damunt... Doctor Marian, vostè com a metge, creu que les tres vidues portaren al senyor Torroella a l'altre costat?

- Sense cap mena de dubte. Les tres vidues l'acabaren. Naturalment només amb nocturnitat, sense, sembla emprant metzines, gas ciutat, sabres, pistoles ni llaços fets amb mitges de seda.

- Llavors elles són les culpables!

- Alto, senyor fiscal! Veurà, vostè no hi ha tingut mai tractes amb cap vidua?

- I vostè què n'ha de fer?!

- La resposta és essencial per a trobar el culpable o si no haurem de plegar, senyoria.

- Què carai de plegar! Contesti, senyor fiscal!

- Jo, potser abans de ser fiscal... amb tres potser no, però...

- Acabi, acabi!

- Jo vaig fer coneixença amb una vidua i si no trenco les relacions a temps m'hagués trobat com el senyor Torroella...

- Doncs ja té el culpable! La culpa no és de cap vidua ni del meu defensat. La fi del senyor Torroella no és altra cosa que un

suicidi. Un suicidi distint de tirar-se al pas d'un tren, penjar-se, emmetzinar-se, disparar-se un tret al paladar, nedar amb una pedra al coll, fer-se mossegar per un escorçó, calar-se foc, apunyalat-se, tirar-se d'un quinze pis o menjar bombetes massa dies, No és tan dolorós com cap d'aquests, ans al contrari, però és suicidi a la fi!

La Sala, el jurat i el jutge aplaudeixen sorollosament la intervenció de Gabriel Escac. Ramon Escac dubta uns moments, però acaba aplaudint com els altres. Es dona compte del què ha fet, i es torna a enutjar com quan descobrí que son fill treballava desobeint una disposició paternal.

El dinar, aquell dia, fou un mal dinar.

- Jo tenia prohibit treballar a la gent de casa, i la gent de casa s'ha rigut de mi. Per tant, a mi no em dirigiu més la paraula. Si m'havau de dir alguna cosa i jo us haig de contestar ho farem a través de la vostra mare. I això, de moment, va per Gabriel. Aquell primer diàleg entre pare i fill a través de la senyora de la casa fou aquest:

-- I un dels culpables, és el botiguer, per haver portat afrodisiacs al senyor Torroella.

- No hi ha cap llei que prohibeixi que un botiguer vengui menta a un client.

- I les altres culpables foren les tres vidues. Elles havien de veure que el senyor Torroella anava perdent punts.

- No, senyor. El cas del senyor Torroella és un autèntic cas de suicidi. Quan les vidues li dien: "Tornaràs, demà?, ell podia haver dit: "Ja t'arreglaràs!".

Silenci en el camp de Ramon Escac. Li restava encara l'afer de la noia. S'hauria d'alçar a les vuit, però ell sabia on anava la

noia cada dia a n'aquella hora.

Merceneta gairebé ni esmorzà, i Ramon Escac veu que surt apressadament. Li obra la porta la minyona major i l'home veu que la noia, al passar li posa ràpidament quelcom a la mà. Ramon pensa que es tracta d'una propina per a comprar el silenci de la minyona i que ell, doblant la gratificació sabrà on va Merceneta però si perd temps no podrà seguir la noia d'una manera profitosa. Tot passant, però, es mira la minyona major i li diu:

- Ho sabré igual i no em costarà res!

Merceneta ha entrat a una casa a mig carrer d'on la família Escac vivia. Ramon pensa que per allà hi deu viure el paleta Moranxinc. El paleta Moranxinc tenia un noi de l'edat de Merceneta. Potser hi va a festejar, encara que troba estrany que a les vuit del matí sigui una hora adequada per a festejar. Ell ha sentit a dir que la joventut d'ara és diferent de quan ell era jove. Potser sí que la joventut moderna comença a festejar a les vuit del matí. Ell, a la que avui és la seva dona la solia festejar a les vuit, però de la tarda, que és una hora molt raonable sobretot als bancs de la Plaça de les Orenetes en la qual hi havia uns arbres molt estimats pels festejadors, quins arbres deixaven els bancs a mitja claror que és una claror ideal per a festejar... Però no, no hi ha anat a festejar Merceneta a casa el paleta Moranxinc. En surt portant de la mà una menuda que no passa dels deu anys, la qual es mira Merceneta somrient i la segueix a petits salts com un ocell. Dues portes més avall una nova menuda, si fa no fa com la de cal paleta, s'agafa també somrient a la mà lliure de la noia. "Aquesta porta noies a passeig" pensa Ramon Escac. Ara travessen el carrer. La mateixa operació es repeteix en diverses cases. Ja són sis les menudes que s'apleguen al voltant de Merceneta. Totes, es veu, li diuen

coses a cop, i alguna vegada la petita comitiva s'ha d'aturar perquè una menuda s'ha parat davant Merceneta preguntant-li quelcom. De sobte, la noia diu:

- Va, a veure qui hi arriba primer!

I el diminut aplec es posa a córrer rient i xisclant en direcció a l'edifici de les Escoles Casablanca..

Es al bon temps i les finestres de les Escoles són obertes. Ramon Escac pensa que potser sí que la noia va anar poc temps a estudi i ara ho aprofita. Ell també hi va anar poc temps hi moltes coses només va començar a aprendre-les, entre elles, dibuix. Mai aconseguí que la cosa dibuixada s'assemblés a l'original. Un dia recorda que el mestre li va dir: "Vostè creu, alumne Escac, que la cara que vostè ha dibuixat s'assembla a la de la senyora de l'original?". I ell havia contestat: "Senyor mestre, al món tots som diferents. I amb algú es deu assemblar la senyora que jo he fet..." Clar que li faltaven moltes coses per a saber. Després de l'escola primària va venir la universitat i l'afer de l'estudiant Dalmau el qual li proporcionava bones notes estudiés o no estudiés... De la finestra oberta sent la veu de Merceneta,

- Veieu? Això és la Terra. Es rodona i una mica aixafada als pols. Nena Porta, què hi ha als pols?

- Ossos...foques...

- Bé, però què més?

- Esquimals.

- Què més?

- Peixos congelats.

- I què més? Pensa, pensa una estona més.

- No ho sé.

- Si, que ho saps.

- No, que no ho sé...Russos?
 - No...Perquè hi hagi esquimals en un lloc, què és necessita?
 - Que tinguin ganes d'estar-s'hi.
 - No, nena Porta. Els esquimals viuen en llocs que hi fa molt fred. Quina cosa és que fa el fred?
 - No tenir foc a l'hivern.
 - D'acord, però perquè s'hagi de fer foc ha de fer fred, molt fred. Has parlat de peix congelat. Què hi ha doncs als pols?
 - Gel!
 - Has vist com ho sabies? Nena Ribes, qui era Copèrnic?
 - Un socialista!
 - Un socialista? Per què?
 - El pare diu que tots els que han fet coses importants ho són, i si no ho són ho haurien de ser.
 - No, Copèrnic era...quan tu mires al cel de nits, què hi veus?
 - Era un planeta!
 - No, nena Ribes. Copèrnic era un astro...
 - Un astronauta!
 - No...un astro...un astro...
 - Un astrolabi!
 - Ja t'hi afines. No hi ha gaire mots que comencin així...
 - Un astrònom! - crida Ramon Escac del defora desapareixent ràpidament.
- A Merceneta ja li semblà que aquella veu era la veu de son pare, però pensà que son pare a n'aquella hora portava a cap el tercer son els quals els solia fer de quatre hores cadascun.
- Hi tornen a haver problemes a l'hora del dinar. Ramon Escac a través de la seva dona diu:
- De manera que Gabriel treballa d'advocat i Merceneta de mestra.

Ara ja ho saps. Ambdós m'han desobeït. I això no ho tolero. I tu, si dones aquestes ajudes als alumnes mai arribaran a pensar res per ells mateixos.

- Abans quan no sabien una cosa els mestres feien córrer el punter i els alumnes feien les contestes espantats i, molt cops, per por de rebre no contestaven res. S'hi guanya molt més ajudant-los.

- Dignes-li que si no arribo a ser jo la nena Ribes s'hauria casat i encara no sabirem quin ofici tenia Copèrnic.

- Ja s'hi anava afinant.

- De paraules que comencin amb astro, a casa tinc diccionaris que me'ls miro en casos com aquest, n'hi ha una pila...astrògraf, astrolit, astrolatra, astrometre, astrologic, astroblast, astrocinètic, astrocit, astrodicta, astrofilita, astrofòbia, astrofor, astrofotomètric, astrognòsic, astrogràfic, astronòmic, astropectinic, astrolesia, astrostàtic, astròs, astroscòpic, astrogot...

- Dignes-li, mare, que no és astrogt sinó ostrogot, que eren elements que es passejaven per Itàlia i que disposaven d'un, que es coneixia per Teodoat el qual tenia donofòbia i feia matar les dones de la família.

- Digue's a la teva filla que quan ells no treballaven, a casa jo era sempre el darrer de tenir la paraula...

El comportament de Ramon Escac es va agreujant. No n'hi havia per a agafar-s'ho tan malament que perquè ell tenia quartos els nois s'haguéssin posat a treballar, però ell se li prengué malament. I es veu que estava de ple dins els dominis de l'electromagnetisme perquè estava convençut que el disgust que agafà el mataria. La mort altra vegada. De nou no pot passar massa estona sense mirar-se el retrat de quan anava a estudi. El desordre mental és

notable i ja té creus posades a tot el personal del retrat, però ara no se la vol posar damunt d'ell. De cap manera. No es vol morir. Ni parlar-ne. Ni pensar-hi. No en parla, però no es pot controlar els pensaments. Es debades que es faci llegir repetidament el diari pel llegidor de Morella. Es una mena de fol·lia circular que li va donant voltes pel cervell i com que el cervell és una massa nerviosa tan petita cada pocs segons sent la mateixa cosa: "Al retrat hi falta la teva creu!". L'home passa hores seguides sense sortir de la seva cambra mirant-se el retrat. Aprofitant el petit període de la fol·lia circular pensa: "La hi poso o no la hi poso?". I estableix una gran lluita entre dues fol·lies, la circular i la raonadora. Mentalment sap que ha de posar-se la creu al retrat, però físicament s'hi resisteix. Menja poc, i, dormir, per tard que s'alci, és un misteri. La família veu que l'home va perdent sense solució de continuïtat. Ha arribat a prohibir que ningú li digui mot, fa mudar de cuinera cada setmana, canta a taula i xiula al llit, ha renyit amb el barber... Un dia que prenia un plat de sopa amb forquilla, la senyora Escac trencant la prohibició,

- Ramon, què fas?
 - Jo la sopa la menjo de la manera que vull!
 - Però què et passa, Ramon?
 - No em vull morir!
 - I et penses que menjant la sopa amb forquilla t'anirà bé?
 - No allarguis la conversa que ja sabeu que no em podeu dir res.
 - Ramon, és que jo t'he sentit xiular al llit...
 - És que no dormo. I com que no dormo, xiulo.
 - Ramon ara hi ha unes pastilles que fan dormir. Ves al metge...
- S'esperava un exabrupte. Però, no. L'al·lucinió a poder dormir el nor-

malitzà una mica. Ell havia sentit a dir que modernament els metges disposaven de pastilles variadíssimes contra tota mena de mals. Coneixia la veïna Constància la qual s'havia casat amb l'ebenista Llorenç i durant un temps s'havien casat en va. De tant en tant la llevadora, la senyora Marieta, es presentava al domicili del matrimoni Llorenç-Constància i a la seca pregunta de "Què, no hi ha pas res de nou?", el matrimoni no podia fer altra cosa que contestar: "No. Vagi passant...". I la senyora Marieta perdía el temps visitant aquell matrimoni. Fins que aquest, al veure que llurs esforços no es traduïen en donar contestes favorables a la senyora Marieta per més que hi posessin el coll, decidiren visitar un doctor el qual amb mitja dotzena de pastilles deixà el matrimoni al punt i contentíssima a la senyora Marieta la qual gairebé cada any presentava a bateig una nova criatura de propietat absoluta del matrimoni Llorenç-Constància. I recordava també el cas del municipal Pérez el qual havia perdut la memòria i no n'encertava cap. I ara, amb un tractament de pastilles, s'ha convertit amb l'home de confiança de l'alcalde del barri. I el del serraller Mirall, home de quartos llargs. Quan la gent li deia que "ell raí!", Mirall contestava: "Si jo anés de ventre bé...!". Se sabia que el serraller Mirall quan els gitanos feien temporada al barri, els seguia fins als afores ja que es deia que els gitanos anaven de ventre que enamorava. I Mirall comprovà que era cert. I un tractament pastiller el deixà com nou. N'estava tan contents el serraller Mirall de com havia quedat, que un dia actuà al costat d'un gitano i, en havent acabat, li digué satisfet: "Què li sembla?!" I anà al metge. Mai havia tingut tractes amb doctors ni farmacèutics, i els dels barri, pensant que es feia visitar per altres metges i adquiria medecines a un altre sector, quan el veien li

feien més aviat mala cara. Els metges, ja que han passat una pila d'anys estudiant la manera de guarir malalties, si no hi haguéssin malalts s'haurien basquejat inutilment. I un farmacèutic que no despatxés medicaments hauria de canviar d'ofici o apuntar-se en els que cobren sense treballar. Era lògic, doncs, que metges i farmacèutics es miressin malament a Ramon Escac, i més malament se l'haguéssin mirat encara si haguéssin sabut que, ultra no deixar guanyar la vida a n'ells no la deixava guanyar als seus col·legues. Es la posició de tot element que per a viure necessiten comptar amb una clientela.

El metge al qual visità Ramon pensà, al veure l'aspecte marcadament fotut que presentava, que aquell home havia corregut una pila de metges els quals el devien haver desnonat, i ara tocava a n'ell d'haver-se-les amb un cas de no haver-hi res a fer dels quals els metges en general en solen fugir i recomanen als malalts que vagin amb l'especialista. "Ara, a quin especialistas l'haig d'enviar?" pensava el metge a mida que s'anava contemplant el nou entrat. Seria, segur, traspasar els maldecaps a un col·lega i això tampoc estava massa bé, la veritat. Potser no era un malalt, però, pensava salvadorament el senyor metge. Potser aquell home el visitava per a contribuir a una subscripció o per a fer-se d'una assegurança de vida. Si era així se'l podria treure del davant fent una aportació mòdica a la subscripció o assegurant-se a la prima més reduïda. El metge provà:

- Què se li ofereix, senyor?

- Jo no dormo.

- Malament!

- I tant!

- Però si només no dormis rai...I per què no dorm?

"Ja hi estem anant!", pensà el metge. I comentà:

- I, a més de no dormir, no va a la barberia.
- Això mateix, ni dormo, ni vaig a la barberia.
- Bé, i per què?
- Perquè tinc por de morir-me.
- Es renyit amb el barber?
- No. Era el meu barber de tota la vida.
- I s'ha mort?
- No. El que s'ha de morir sóc jo.
- I per això va al metge? Nosaltres si mai matem a algú és sense voler, nosaltres...
- No ens entenem, doctor. Jo no el vinc a veure perquè em mati. Jo el vinc a veure perquè tinc por de morir-me.
- Fill, d'ençà que el món és món que la gent es mor. Vostè haurà sentit a dir, haurà sentit a parlar del Pare Adam, del senyor Sèneca, de Cèsar, del Papa Lluna, de Napoleó, de Marx...quants n'hi ha de vius? No cap. Trii l'ofici que vulgui, i no de gent massa allunyada, no passi d'un centenar d'anys, reis, papes, filòsofs, pintors, periodistes, escombriaires, tots són endreçats. Què vol dir això? Que els metges no hi podem fer res. I els metges també ens morim. D'Eusculapi al doctor Robert passant per Xarcot i el doctor Negrin, tothom ha de fer el mateix camí. Vostè creu que si hi hagués alguna cosa a fer s'haurien mort els metges que s'han mort? Si la gent no es morís ací no hi cabriem. Ens queixem que els carrers van massa plens, doncs calculi que d'ençà que es va fer Londres no s'hagués mort ningú. Sap el maremagnum que seria avui Londres? Tot allò que neix s'ha de morir. A vostè li agrada el bacallà? Si no s'hagués pescat el que s'ha pescat la mar seria una mar embacallanada. Es podria anar

de Lisboa a l'Havana a peu.

- I amb quartos no es podria arreglar això? A mi me'n sobren.

- Home...veurà, jo, amb quartos, el puc adobar, i potser sí fins i tot allargar-lo una mica, però vostè s'acabarà com, per ara, s'ha acabat bothom.

- Però tan sols allargar com unes oliveres mallorquines que es diu que tenen dos mil anys i encara van fent.

- Vindrà que no faran per oliveres que siguin. Després, vostè sap quina vida porten les oliveres? Fan els anys que fan perquè no tenen disgustos. A quantes oliveres ha vist pagar contribucions, anar a plaça, al sastre, no pagar lletres de canvi, estar més de trenta anys anant al llit a la una, llegir diaris, fer sollevaments, divorciar-se...

- Però...

- Sí, vostè pensa que potser qui s'hauria de fer visitar seria jo, però qui ha tret el cas de les oliveres ha estat vostè. I, ja dic, malgrat la longevitat de les oliveres vindrà un moment que no faran mai més olives. Després, què en vol fer vostè de viure dos mil anys...Quin món es pensa que trobaria l'any 3.930? Vostè es pensa que amb els 1.950 anys que falten per arribar-hi ningú no haurà fet servir cap d'aquestes bombes universals que hi ha emmagatzemades, universals en quant a destrucció, ja m'enten, no? i que amb un parell, una per bàndol, que se'n tirés no quedaria ni vostè? Es pensa que durant tot aquest temps encara s'anirà en cotxe? Què li sembla, saber que a Amèrica hi haurà més negres que blancs? Es pensa que s'hauran donat totes les autonomies que la gent vol l'any 3.930? Sap com seran les generacions de drogues i pastilles? Sap on aniran els japonesos quan vessin de les seves illes? I els xinesos i els indis, que també vessaran? Sap

com es menjarà i què, l'any 3.930, i molt abans, si els pagesos segueixen deixant el camp i anant a fer de manobre? Vostè es pensa que els jubilats cobraran sempre més? Qui li diu que un govern d'idees avançades no es decideixi a suprimir gent de la tercera edat? Vostè sap com seran les dones pujades a base de pastilles sense roba possible que pugui fer ressaltar encants inexistents? Una dona de trenta anys, avui es pot presentar on sigui i fa bon paper vestida, mig vestida o sense. Aquesta dona porta menjats uns tres mil plats d'arròs, a dos per setmana, uns cinc mil litres de llet per esmorzar, uns deu mil plats variats i uns mil cinc-cents tortells, ultra uns cinc mil litres de begudes diverses. Quan mengi una pastilla diària, només per a subsistir, no passarà del mig metre, serà una massa de nervis de molt mal veure i s'haurà acabat fer disbarats per a elles! I si les dones no serveixen per a fer-nos ensalivar i per a tenir el món engalanat, ja em dirà què farà el món dels anys tres mil. Un món en el qual tot serà mecanitzat, pluges, festeigs, temporals, quadres, ministres dides, tribunals, agutzils, hotels, historiadors, pensaments, esperitistes, samfaines, nits de nuvis, ajuntaments i diputats...

- Es igual, jo tinc por, continuo tinguent por de morir-me per negre que m'hagi pintat el món que veuran les oliveres de Mallorca que s'estiguin plantant en aquest moment.

- Tots en tenim de por de morir-nos i això que tots sabem que ens havem de morir.

- I no hi ha ningú que protesti?

- Veu, amb això ja el puc ajudar. Tinc alguns casos de gent que ha vingut a casa a fer aquesta protesta. Miri, li puc dir els noms...

I Ramon Escac organitzà, públicament, aquella protesta. Pancarta única: "Mori la mort!". La manifestació no passà a la història.

L'home, per tal d'assegurar una assistència que se'n fes cas, llogà un quintet del barri, al qual recomanà que executés música alegre que encomanés ganes de viure. A la manifestació, ultra set indicats pel metge pel qual es feu visitar Ramon Escac, s'hi afegiren els que sempre estan a punt de formar part de manifestacions es facin per la cosa que es facin. Sobretot s'hi apuntaren els que van veure un "mori" a la pancarta. I resultà que, com que es fan poques marxés acompanyades d'orquestra, el jovent ho aprofità organitzant balls de carrer cada vegada que els músics actuaven. El jovent ni l'havia vista la pancarta. Sentien tocar semifuses alegres, es posaven a ballar, i deien que totes les manifestacions haurien de ser com aquella. No, no fou la manifestació que havien previst els protestataris, aquella. Un d'aquests ja ho digué a Ramon Escac:

- A mi em sembla que l'orquestra ho ha fet tot a rodar...

Ramon Escac seguí estant sota els efectes de tenir la Lluna a 384.000 quilòmetres al damunt seu. La por de morir no el deixava i aquest espant es convertí en un espantament general. L'espantava tot: el timbre de la porta, el del telèfon, el del despertador...tots aquests timbres podien anunciar una visita temuda, la que ell es pensava que se l'havia d'emportar. S'espantava del vent i, sobretot, quan tronava. Els trons el tenien escgarrinat, tant, que es feu construir una caixa amb material isolant a l'interior on s'hi tancava cada vegada que l'Home del Temps anunciava l'entrada de borrasques atlàntiques. No se'l veié mai més pujar a cotxe, avió o vapor. Abans de ficar-se al llit mirava una pila de vegades si hi havia algú amagat al dessota. Passava més estona fent aquesta operació que dormint, i la que passava al llit ho feia

amb una espasa dessota el coixí. Els pocs dies que sortia al carrer, si veia algú desconegut que se'l mirava, corria esverat a tancar-se a casa. Si s'hi trobava quan trucava algú s'anava a refugiar tremolant a la seva habitació privada. Arribà a prohibir que ningú visités el domicili, fos qui fos. Quedar-se a les fosques el feia plorar com una criatura i, de nits, tenia la casa plena de ciris encesos. Acabà tenint por de familiars i servents, d'ocells i plantes. Mai ningú, sabut, havia tingut la por que tenia aquell home. L'esporguiment el dominà tant, que es feu blindar l'habitació i s'hi tancà a dins...

Quan amb la col.laboració d'un professional d'obrir caixes fortes s'aconseguí entrar a la cambra cuirassada, se'l trobà fent els darrers badalls. A la mà hi tenia el retrat de quan anava a estudi i s'havia fet definitivament la creu al damunt seu.

Si algú hagués portat a cap els estudis adequats, hagués vist que una de les grans intencions de la Lluna quan es feu separatista era la de fer sentir tot el seu poder persuasiu damunt l'art de festejar. Ella considerava que un món ple d'homes i de dones, ja que quan ella s'emancipà de la Terra no tingué la sort de poder comptar amb aquests dos elements a casa seva, no hi havia de parir altra cosa que passar el temps tirant-se floretes o dient-se coses a l'orella. Si realment aquest era el propòsit de la Lluna, no hi ha cap dubte que era un gran propòsit. Era valorar les festejades tal com el festeig es mereix. Era que el món deixés tota altra activitat que no fos veure parelles passejant-se de brases amb els ulls en blanc. Què es podria demanar més? La senyora Lluna ja ha fet tot allò que ha pogut, ja ha protegit fes-

teigs amb festejadors de diferent fortuna, creença o noblesa. Quan un festeig d'aquests tenia lloc els que no l'entenien no hi pensaven que era cosa de la Lluna. Aquesta hi ha actuat sempre damuntet la fàbrica de pensaments dels humans, però els humans, amb el progrés se li han escapat de les mans. A mida que el món es feu gran els caps a lligar eren molts i els desigs de la Lluna anaven perdent punts. Això l'ha ofesa cosa de no dir i, despitada, molts cops ha fet fer coses a homes i dones que no són altra cosa que càstigs per a no voler festejar en pau. La Lluna s'esvara quan veu que hi ha homes que es guanyen la vida fabricant canons. Els canons la tenen preocupada ja que pensa que els homes despreocupats del festeig que ella volia són capaços un dia de fer-ne un, de canó, que l'arribi a bombardejar a ella.

La Lluna començà a actuar i bé quan sorgiren homes i dones que només festejaven i que eren els primers inquilins de la Terra. El nostre gairebé sempre simpàtic satèl·lit es pensà que ja ho tenia tot arreglat. Fou ella la primera que proporcionà l'*sl*ogan: "La Terra serà un paradís, la pàtria de la Humanitat..."

I la Lluna s'errà, com s'ha errat molta gent exposant teories i esperances, al creure que havia contribuït a fer un món com una bassa d'oli. Vingueren els quartos. Algú, els caldeus potser, els inventaren, i molta gent començà a pensar més amb els quartos que amb el festejar. La Lluna no ho pai ellò, i sobretot no pai les coses que anaren portant els quartos. No es podia acabar que els homes tinguessin un seny tan petit per a preferir els maldecaps que originaven els quartos - els quartos són abrics de pell, peces llargues, apartaments, herències, usurers, bombes atòmiques, pintors bons, ports deportius, tiples lleugeres, gambes, calces, declaracions de renda, centrals nuclears, notaris,

ministres, agulles de pit, ulleres, paletes...-als beneficis de les festejades. I fou quan la Lluna passà temporades sentint-se ofesa i no podent manipular les homes amb empentes, originà llunàtics de mal pèl als quals feu fer disbarats en gran perquè el món es donés compte de les coses que havia d'haver fet i no les feu i de les que feu sense haver-les d'haver fet. I sovint ha pagat els plats trencats algú que no n'havia trencat mai cap, com Ramon Escac. I en tant la gent no s'ho deixi córrer tot i festegi i prou, que per això hi ha dones i guapes, es tindrà la Lluna ofesa amb els perills que aquesta ofensa comporta.

Pere Fiscorn, en lloc d'enamorar-se d'una dona, o de dues, s'enamorà dels invents i de l'electrodinàmica. La Lluna li presentà diversos plans, unes benplantadíssimes senyores disposades a donar facilitats, però Pere Fiscorn hi feu el sord. I s'ofengueren les dones i s'ofengué la Lluna. Tenir una dona ofesa és perillós. Tenir-hi la Lluna n'és molt més encara que sigui tan lluny i no digui mai res malgrat faci dir coses a més gent que no sembla.

"Pere Fiscorn no vol festejar?" va dir la Lluna. "Per a ell farà!" I seguí dient: "Vol inventar en lloc de passejar-se en bones companyies? Ja veurem quins invents farà...!"

I Pere Fiscorn no festejà. Es posà a estudiar com un boig i fou un perpetu número u en totes les ciències que enve stí. Cap branca del saber li proporcionà maldecaps, ans al contrari. Totes es van haver de donar davant aquell home que de ciència no en tenia mai prou. Quan va veure el primer robot no va poder pensar altra cosa que fer-ne un, però no en forma de caixa metàl·lica, no, un que fos igual que un ser humà, que s'hi pogués confondre...Ja portava fetes di-

verses combinacions les quals feia moure a distància, i els mecanismes portaven a cap una gran varietat d'accions que deixaven parat al mateix Pere Fiscorn. Per a fer totes aquestes màquines s'havia passat mesos i mesos tancat al mas que la família tenia a Mont Formós. La família era de bona família i partidària de no contradir les afeccions del seus membres i sobretot de no contradir a Pere Fiscorn al qual restaven molt poques coses per aprendre. I quan l'home va dir:

- Me'n vaig al mas a inventar.

Son pare, malgrat tot, digué:

- I no t'agradria festejar?

- M'agraden més els invents.- respongué Pere Fiscorn.

I no se'n parlà més.

I Pere Fiscorn s'embarcà en la construcció del seu robot. Tingué un dubte: faria un robot-home o un robot-dona? El dubte s'esbandí al decidir fer-ne un de cada sexe. I el feu. Les carcasses eren de materials plàstics, trobats per Pere Fiscorn, que amb una mica més gairebé podien anar per a ells. L'exterior era fet d'una matèria rosada molt semblant a la pell humana. Però així com en la maquinària interior no hi hagué problemes, aquests es presentaren a l'hora de dotar les cares amb cara i ulls. Pere Fiscorn era un bon inventor, un gran inventor, però de la única cosa que anava una mica coix era de dibuix i de cirurgia estètic. Prengué com a models estàtues gregues. De l'home, encara mig se'n esartí perquè amb la fesomia dels homes ningú hi ha anat mai a mirar gaire prim, però els treballs foren amb la dona ja que ell, tant per tant, volia fer una dona guapa. Tenia de model una reproducció de la famosa Venus de Milo, i, per més coses que fes Pere Fiscorn, la cara del robot fallava.

- Es igual que la tia Filomena! - hagué d'exclamar Pere Fiscorn una pila de vegades. Fes les combinacions que fes la cara sempre sortia amb un aire de la tia i allò no podia ser. Pere Fiscorn era un inventor tossut, i de la mateixa manera que no volgué festejar per tal d'inventar, portat per la mateixa tossuderia enve stí la cara del robot. Però fou debades. Al final li sortiren unes faccions mig-mig senyora Venus i tia Filomena, i, en honor de la tia, les deixà per bones.

Els mecanismes d'ambdós robots eren unes petites meravelles, i Pere Fiscorn estava indecís a l'hora de donar més o menys facultats privades a les dues creacions. Davant els dubtes, fou el propi robot mascle, el qual era conegut per Pitàgores, qui va preguntar:

- Bé, hi ha autonomia o no hi ha autonomia?

-- Home, Pitàgores, sí, però una autonomia condicionada. Tu pots anar a passeig i saludar a la gent pel teu compte, comprar-te corbates... Si la cosa va bé anirem fent traspassos de serveis. Ara, no te'n vulguis prendre massa sinó ho podràs perdre tot, saps?

- O sigui, una autonomia d'estar per casa, vaja.

- Tu pots ser...robotista, que ja està bé. Jo, en aquest cas represento l'Estat.

- Però es podrien fer cops d'Estat...

- Pitàgores, no fotem. Ja veig que tu et penses coses que no són. El que tinguis una determinada banda de llibertats, no vol dir que manis en totum. Tens un petit marge de llibertat enquadrada en un principi d'autonomia, una autonomia, com t'ho diré jo...

- Sí, descafeïnada.

- No t'esquivis, Pitàgores. Tu tens corda programada i obligada per una pila de coses que la gent se'n farà creus. Per a molts, tu no seràs un robot. Tens una bona semblança amb el Gran Capità, i en

les teves combinacions interiors hi tens gravats pensaments i dites que et sortiran automàticament mogudes per vibració segons les coses que et diguin els amb els quals tinguis converses.

- Així jo, pràcticament, tinc de creure i prou.

- En principi sí. Però si les proves a portar a cap es resolen satisfactòriament, se t'aniran augmentant les prerrogatives autonòmiques. Tot depen de la teva conducta. Si vosaltres dos, tant tu com Miquela us porteu bé, se us programaran noves activitats, telefonar, portar cotxe, assistir a manifestacions... I tu, Miquela, podràs anar a plaça, estrenar vestits, cantar, raure...

Però també Miquela tenia uns dispositius els quals li permetien prendre diverses decisions que segons veié Pere Fiscorn superaven la discreta part de voluntat que el seu invent havia posat a disposició de les dues màquines. La pregunta de Miquela fou, davant l'astoració de l'inventor:

- I festejar?

- Festejar és perdre el temps. Jo no he festejat mai.

- Ja es veu...

- Bé, Miquela, qui mana en vosaltres sóc jo. I això poseu-vos-ho al cap. Són dues proves amb facultats limitades i dirigides per mi. No fem punyetes.

- Això és un mot nou!

- Com si no l'haguéssiu sentit.

- Sí, però ja l'hem sentit.

- No en feu us al davant la gent.

- Per què

- Perquè jo ho mando.

- Està bé, però què són punyetes? Bé ens has ensenyat el sentit d'altres coses!

- Mira...fastiguejar-se, per exemple, és fer-se la punyeta. Moles-
tar, empipar, demanar insistentment coses a altri, és fer-li la
punyeta. Treure's algú del davant de mala manera és engegar-lo a
fer punyetes, i si es vol recalcar l'engedada se l'engega més en-
llà de fer punyetes o a la quinta punyeta, que és més lluny que les
altres. Tota cosa que neguiteja, és una punyeta. Quan algú fa mala
fi o un banc ha de plegar, se n'ha anat a fer punyetes. Voler co-
ses de mal obtenir o anar carregat d'orgues a trobar algú, és es-
tar carregat de punyetes. Quan algú es pré-senta inoportunament
o demana segons quines coses, s'ha de dir -els que ho diuen- què
punyeta vol aquest! Entrebancar, segar l'herba dessota els peus
d'altri, tocar el cornetí a hores privades, és fer la punyeta.
Un deute petit, no és res, és una punyeteria. Una nova inesperada
devegades fa exclamar: Punyeta!. També serveix per a expressar
una determinació, amb mneys verí que altres, quan algú vol impo-
sar el seu criteri damunt els d'uns que considera errats o no els
volt admetre: Què tantes punyetes aci!, es diu picant damunt la
taula. D'un que és viu, murri i net de quisses, se'n diu que és
un punyetero...

- Això està bé, senyor Pere. Ara almenys anem una mica orientats.
Altrament ens haguéss^{im} hagut de fer la punyeta.

- Alto. Vosaltres sou uns robots ben educats! O us poso dos dies
seguits cintes de Pestalozzi o del senyor Amicis...

- Si vol li direm com ensenyava la senyora Montessori...

A Pere Fiscorn li plavien molt aquelles intervencions dels dos
robots, però pensava que potser les matèries que ell anomenava
P-32 havien ultrapassat les peculiaritats que ell tenia pensades.
Potser amb el temps una dosi més forta de P-32 convertiria els
dos robots en coses parcialment independents. Aniria provant pro-

curant, però, que no li fugissin del seu domini.

El P-32 era la gran troballa de Pere Fiscorn i el seu secret principal. Edia proporcionar als dos ingenis una petita escala de sensacions, entre elles, la de la visió. Els dos robots hi veien. No hi veien a tot veure, però hi veien. En aquest món d'inventor se n'és o no se n'és. I pere Fiscorn n'era.

- Mira - deia la gent veïna del mas al veure sortir Pitàgores i Miquela de casa dels constructors. El senyor Pere té forasters. Oh, i són la mar de ben educats. No passen mai que no diguin bon dia a tothom. Ell deu ser de casa bona, té molt bon aire i, per l'aspecte, deu tenir militars a la família. Ella va molt mudada, però si te la mires bé, no ho sé, té un tant de semblança amb alguna dona de casa del senyor Pere...

I sí, Pitàgores anava a passeig, saludava als passants, es comprava corbates al poble més proper, i Miquela anava a plaça, estrenava vestits, reia i cantava. La cosa, però, que tenia amoinat a Pitàgores, eren els gossos. Trobar un gos i que aquest es posés a lladrar escandalosament era la mateixa cosa. Els gossos tenen una arma tan poderosa amb el nas que segur devien flairar que Pitàgores no era com els altres homes als quals ells estaven avesats a veure i a flairar. Més d'un cop de pal els costà als gossos dels voltants aquelles bordades a Pitàgores, de part de llurs amos.

- No tingui por, no li farà res! - deien els amos. Però els gossos no paraven de lladrar sinó davant les decisòries garrotades aplicades pels propietaris. Aquests, en arribant a casa solien dir:

- Aquest gos no és el d'abans. D'ençà que li van donar aquelles pastilles perquè no tenia gana que no és el mateix gos. Oh, i la cosa curiosa és que no borda a ningú més que al foraster del senyor Pere.

Al principi, tant Pitàgores com Miquela tornaven cada dia a casa més o menys a l'hora programada per Pere Fiscorn. Aquest els treia la corda, revisava mecanismes i els deixava a punt per l'endemà. Mentre arreglava a Miquela, els aparells receptors de Pitàgores registraven els comentaris que feia Pere Fiscorn en veu alta revisant engranatges i distribucions..."A Miquela potser li haurem d'aplicar una mica més de P-32. La veig una mica aturada..." I deixà el flascó de la famosa composició pre-vital vora la noia. Sentí trucar i sortí uns moments. Era l'amo d'un dels gossos el qual havia guisat a Pitàgores, que venia a demanar disculpes. Pitàgores, aprofitant l'absència de Pere Fiscorn, s'inoculà una bona dosi de P-32 i la mateixa cosa feu amb Miquela. Pere Fiscorn tornà, desconnectà les peces base dels dos robots, i se n'anà a dormir.

L'endemà feu les proves que feia sempre amb les seves dues obres mestres. Pitàgores obrí i tancà portes, arreglà un rellotge prèviament aturat per Pere Fiscorn, solucionà una avaria elèctrica...Miquela es pentinà, es mudà de vestit, feu l'esmorzar...Pere Fiscorn ja observà que totes aquelles coses havien estat fetes més bé que d'ordinari, però ell havia construït dos robots amb veleïtats que fossin tan pre-humans com possible. Els dos elements anaven plens de micro-capces que els permetia saber quina cosa havien de dir en tot moment en reunions de societat, a un transeunt que perdés la cartera, a qui els demanava l'hora o el temps que feia. I, amb P-32 es pot dir que eren robots de COU. Ambdós aprengueren idiomes. Si algú s'hi dirigia en llengua estrangera tenien registrades tota mena de contestes sistema Ollendorff el qual diu en el seu programa que si se segueixen les seves regles s'aprendrà sense cap dubte l'idioma a estudiar a menys que l'alumne no els calci tots. Fou amb l'afany d'acumular saber en els seus robots on s'errà

Pere Fiscorn. Gravà, pels dos, els amors contats desde Salomé a Musset passant per Puschkin, Shakespeare, Prévost, Goethe i Zola. Pitàgores només acumulà coneixements. Miquela, rodaments de cap. Com cada dia, Pere Fiscorn preguntà:

- Com va anar ahir?

Pitàgores contestà:

- Tot va bé, però la cosa que no entenc és aquest bordar dels gossos quan em veuen. Es que no faig flaire d'home? Si tantes coses has fet amb nosaltres perquè no em perfumes amb aquestes colònies que surten a la televisió que diu que les tomben totes?

- Pitàgores, si els gossos et sentissim massa perfumat es pensarien que ets dels altres i encara et guissarien més.

- Veurà, què és això de ser dels altres?

- Un robot no ho pot pas saber tot, Pitàgores.

- Però un robot com jo, sí.

- Estàs més preguntador que els altres dies avui...

- Es que no podem ni preguntar, ja? Es que no es poden fer preguntes amb l'autonomia que ens ha donat?

- Ditxosa autonomia! Una autonomia és com un compte-corrent. No pots gastar més diners que els que hi tens.

- Oh, miri, es tracta de tenir un compte-corrent ben gros.

- Pitàgores, et veig molt esquivat avui.

- Bé, podem saber quina cosa és això de ser dels altres. Ens ho pot dir algú i no tindrem contesta preparada.

- Si us ho diuen la millor cosa és callar.

- Llavors es pensaran que ho som dels altres. Això ho hauriem d'aclarir. Jo em penso que tinc dret a no voler passar per una cosa que no sóc, si és que ser dels altres és quelcom mal vist. No

és pas una qüestió política això?

- Mira, és com si tu sortíssis al carrer amb els vestits de Miquela.

- Tan greu és això?

- Cot d'home! Com si t'agradessin els homes en lloc d'agradar-te les dones, si tu i Miquela fossiu home i dona de debó. M'has entès, ara?

- Es ser marieta, vaja!

- D'on ho has tret això?

- D'algun d'aquests milers de registres que m'has posat a l'interior.

- Un dia els haurem de revisar aquests registres...

- O posar-los al dia. Jo de les coses que han succeït darrerament al país estic del tot a les fosques. No voldrà que em quedi sense dir res si mai algú em demana l'opinió...dic jo.

- Mira, al país sempre s'ha anat contra el govern...

- Així jo tinc d'anar contra el govern?

- Espéra't, home. Parlis amb qui parlis no l'has d'interrompre mai. Deixa dir i posa't sempre a veure venir. Us he fet gravar la història d'Espanya d'ençà que els ibers fundaren Ullastret. Hauràs sentit, quan us l'he feta repassar, que és dels llocs on hi ha hagut més governs del món. Això vol dir que mai cap anava prou bé per a tothom i la gent es pensava que el govern s'havia d'anar canviant fins que en sortís un que la gent digués: "Ara!". Però els governs d'aquest país quan han anat bé per a uns han anat malament pels altres. Ens han portat feudals, comtes, reis del país i forastres, republicans, revolucionaris, reformistes...

- I la gent, què?

- Mita, quan hi havia reis, volien republicans, quan hi havia republicans volien monarquia, després volgueren revolucionaris, més tard, durant quaranta anys...
- Tot això ja ho sabem. Jo vull saber, si el cas es presenta, com ens hem de manifestar ara.
- Teniu registrada la història d'aquests darrers anys.
- No val. A vostè mateix li he sentit dir que és una història que podia haver estat dedicada.
- Mira, Pitàgores, prou. Veig que potser em vaig accedir amb el P-32. Tu, ara, i és una ordre que programarem, no et manifestis ni a favor d'uns ni a favor d'altres. Deixa dir. I, segons com es presenti la cosa, pots dir: "Sí, però, i si no hi va tal com dius vostè?". I segons què contesti l'altre tens una bona resposta: "No sé...no sé..." Són dues bones respostes tant si parles amb favorables del govern, que també n'hi han, com si parles amb els que en són contraris que deixa'ls anar!
- I davant d'un: "I vostè què faria?"
- Arredoçat al "No sé, no sé...m'hi hauria de pensar..."
- I si se'm demana l'opinió sobre el preu del peix, de la carn, dels ous, de la llet i dels torrons de Xixona?
- Tu dius que sempre ha estat dolent menjar massa.
- I si ve un moment que em diuen que no es pot menjar?
- Tu respons que això encara és més dolent.
- I si se'm planteja la qüestió de l'Estatut? De tot això no en sabem res es pot dir. Vostè ha passat anys allunyat de les coses del món...
- Sempre has de parar esment amb qui et fa les preguntes. Segons qui sigui que et parli de l'Estatut, si el menysprea, la teva contesta ha de ser: "Déu n'hi do..." Si és algú que vol més Estatut,

tu et limites a dir: "Ja té raó, ja!"

- Em diran que són un cara-girat.

- Oh, fill, en aquest món s'ha de tenir mà dreta...

- Vostè sempre havia parlat de l'esquerra.

- Deixa'm dir! Tenir mà dreta vol dir contestar d'acord amb el que tinguis al davant. No dir coses contradictòries a la mateixa gent.

- Això va per un robot, o ho fa tothom?

- Això ho fa tothom quan les coses no es veuen clares.

- Així no han de sortir almogàvers ni l'onze de Setembre...!

- Alto, altra vegada, Pitàgores! El que tu tinguis una discreta autonomia...

- Una discretíssima autonomia.

- Es igual, el que tu tinguis l'autonomia que tens no vol dir que t'hagis de decantar pel separatisme. Tu tens massa P-32, ja ho veig. Massa intel·ligència.

- Que són els intel·ligents els dels almogàvers i l'Onze de Setembre?

- Prou, Pitàgores! Tu no pots tenir en segons què idees pròpies. Et podrien agafar i els treballs que hi haurien! En casos de compromís tant pots dir: "Allà fossim!", com "La gent ja no és la d'abans!" Ho entens? Avui es viu molt bé, tothom té cotxe i la gent no està per a jugar-se-la com abans.

- Això ho tinc de dir o és un comentari?

- Es un comentari que jo faig. Les dones són molt apreciades i segons quina gent s'hi pensaria dos cops a passar-ne sense.

- En tot temps n'hi han hagudes de dones, i segons les teves històries, les que sabem nosaltres, han espatllat moltes coses. Els grecs, els emperadors romans, els reis d'Aragó, els de França, Na-

poleó...

- Han fet altres coses també ultra tenir tractes amb dones tota aquesta gent. No sé per què ho dius tot això.

- Es vostè que ha començat a parlar de dones.

- Bé, deixa-les en pau les dones. El P-32 s'immunitza contra elles. I s'ha acabat. I ara que parlem de dones, i tu què, Miquela?

- He vist homes molt ben plantats, senyor Pere...

- Res de festejar, eh? Res de festejar! Seria un disbarat com no en teniu idea. Es una prohibició, sentiu? Tu, Pitàgores, et pots mirar dones, i tu, Miquela, homes, i prou.

- I què en treurem de mirar i prou?

- Us penseu que un robot és un Don Joan o la senyora Pompadour? Un robot té unes atribucions limitades i no pot passar d'aquí. Estaríem ben frescos...No sé com esteu, avui!

- Miri que passar el temps dient que la minyona del Mas Petit es diu Marcela, però que demà passat plourà, que el veí té un cavall blanc, però que la germana de l'alcalde porta monyo, o que no tenim la ploma del Noi Vidalet, però que tenim tres taronges de l'hort del senyor rector...Això és Ollendorf pur, senyor Pere!

- Per un robot aquestes coses són unes grans coses, i vosaltres no sou més que robots. Potser amb el temps, tu, Pitàgores podràs dirigir una simfònica, i tu, Miquela una acadèmia de dansa.. O potser podreu portar a cap altres activitats, tu, sense dones: cap de matader, capataç de mines o enterra-morts. I tu, sense homes: llevadora, mestra de noies o provadora de sostenidors.

- Així, de festejar, res.

- Res. En absolut. Prohibit, interdit, vedat.

- I si algú me'n parla?

- Res! Una resposta: A casa no ho volen.

- I jo també ho tinc de dir, senyor Pere? - preguntà Pitàgores.
- Tu dius que ha passat de moda festejar.
- I si alguna dona insisteix?
- Dius que ja festeges.
- I si malgrat això insisteix?
- Li dius que no tens cotxe ni quartos.
- I si no es dóna?
- Li dius que ets dels altres.
- Però per què aquesta tirria contra el festeig?
- Si jo hagués festejat no us hagués pogut fer a vosaltres.
- Ah, això sí, veu...

Les conseqüències de la festejofòbia de Pere Fiscorn foren unes males conseqüències. Primer, ell desconegué els encants del festeig. Després, privà a una noia o a varies que el poguéssin festejar a ell ja que festejar a un inventor per a qualsevolga noia ha de ser un festeig distint dels altres. Una noia pot dir que festeja a un militar, a un carnisser, a un socialista, a un manyà o a un apuntador de teatre que són festeigs a l'abast. Ara, festejar a un inventor ja és dels festeigs que passen alts. Hi perderen ell, les noies i el festeig. Tota la dedicació, tota la devoció, tota la voluntat i tot l'amor que podria haver dedicat al festeig, el plasmà a inventar i, sobretot, a n'aquells dos robots d'excepció els quals s'havien convertit en la fi de la seva vida. Hi havia esmerçat anys i anys de patir, d'il·lusió, de desig, de son, de dejunis. Es podia dir que eren fills seus. Uns fills més que l·legitims o naturals. Uns fills autènticament d'ell, sense intervenció de mare casada o per a merèixer ni de cap altra mena. Ell els contruí, els

pulí, els ensenyà i aconseguí, per a ells, el miraculós P-32 la qual cosa permeté que tant Pitàgores com Miquela poguéssin passar pel mig la gent sense despertar sospites. Cada cosa nova que portaven a cap ambdós, no feia res més que engrescar a Pere Fiscorn a fer noves proves. Miquela es podria convertir, afinant-la una mica més, en una dansarina portentosa o en una cantant il·lustre. I Pitàgores, a Pitàgores se'l veia alcalde, diputat, ministre potser. Qui sap si résoldre la virolla de problemes que tenia el país no estava a les mans d'un robot! I a mida que anava dotant les dues fenomenals màquines de noves activitats, mai, mai li passà pel cap de posar el festeig entre les assignatures que els hi ensenyà. No hi pensava ell amb el festeig. Ell n'havia passat sense i això, segons ell, li havia permés fabricar aquelles dues meravelles. Ell sostenia que el festejar, d'ençà que el món és món, és sempre igual. Es tracta de fer un pacte amb una dona, en pau si tot va bé, i en guerra si no hi va. Hi ha qui festeja sempre i qui ho fa a temporades. I llevat del senyor Narcís, el qual s'enamorà d'ell mateix amb molts mals resultats, per a festejar és necessari la trobada d'un home i una dona, d'un home amb diverses dones, d'una dona amb diferents homes o de varis homes amb pluralitat de dones. Així és com més o menys s'ha vingut fent sempre en el decurs dels segles. Per a Pere Fiscorn el festejar era cosa sabuda, i ell havia preferit que festegéssin els altres. I fou amb això al cap que prescindí del festeig quan anà perfilant els estudis de Miquela i Pitàgores. Però s'errà...

Aquell dia, com d'altres, Miquela i Pitàgores sortiren junts a fer el passeig matinal camí del poble proper. Com sempre, saluden somrient a tots els passants. I conversen ambdós.

- Jo no arribo a entendre aquesta tirria, es diu tirria no?, del senyor Pere amb el festejar. I doncs totes aquestes coses que en diuen els grans mestres i que portem registrades?

- Questió de fer-nos forts amb literatura. Hi ha coses que el senyor Pere no ens les diu. Ens falten moltes respostes que nosaltres no ens podem fer.

- Doncs ell i nosaltres correm el perill de que aquestes respostes ens les fem pel nostre compte. Es que jo no comprenc que a mi m'hagi vestit de dona, que la gent em trobi bufona, es diu bufona, no?, i que s'hagi d'acabar aquí. Per què ens ha fet aprendre: "...I aquesta malaltia que era l'amor de Swan s'havia multiplicat de tal manera, estava tan estretament mesclada a totes les seves habituds, a tots els seus actes, a la seva pensa, a la seva salut, al seu dormir, a la seva vida, fins i tot a allò que desitjava per a després de la mort, de tal manera que no feia sinó un amb ell...com es diu en cirurgia, el seu amor ja no era operable"

- Si, això és de Proust, però el senyor Pere és murri. Mira què fa dir també a Proust: "I veure que he malabaratat anys de la meua vida, que he volgut morir, que he tingut el meu més gran amor, per una persona que no m'agradava, que no era el meu estil de dona". Què et sembla?

- I doncs això altre: "I donar-li mil besos, sense fi ni repòs. Si les besades maten, morir no em fa por".

- Això és Goethe. Però també ho és: "Qui vol ajudar avui al veí? Cada dia volem estalviar i cada dia gastem més! Ho tenim tot pignorat, fins els matalassos, i a taula se'ns hi posa pa ja menjat amb anticipació!". El senyor Pere hi posava aquestes coses pel mig de les festejades. Potser ho diu ell que eren de Goethe...

- No va dir punyetes, l'altre dia? Doncs deixa't de punyetes Pi-

tàgores. Això sí que és de Goethe: "Carlota, vull que m'enterrin
"amb el vestit que porto perquè tu l'havies benefici al tocar-lo"
Què vol dir, això?

- Segur que el senyor Pere ens ho programà a efectes purament literaris.

- Sí, eh? I què me'n dius d'aquestes ratlles: " L'amor crea com per
"encís un passat que ens volta i ens dóna la consciència d'haver
"viscut durant anys amb un ésser que poc abans ens era gairebé es-
"trany".

- Això és de Constant.

- I: "...sense cap irritació contra l'home que no em prenia res
"tota vegada que no m'havien donat res. Jo reivindicava no obstant
"el dret d'estimar com inseparable del dret de viure..."

- Constant?

- No, Fromentin.

- Just. Es la història d'aquell enamorat de la casada Magdalena,
no? Però fixa't com ho fa acabar això el senyor Fromentin, de la
manera que vol el senyor Pere!

- Espéra't, Pitàgores..."El cor no té pas d'ésser consultat gai-
"res vegades, per a fer-nos sentir que de tots els plaers, els més
"dolços són els de l'amor..."

- Abat Prevost, clavat!

- "Aleshores, m'estimes molt?. "Mil vegades més del que et podria
"dir". "Així no m'abandonaràs mai més?. "No, mai més..."

- Para esment, Miquela. La senyoreta Manon no tenia aturador. I
surten batalles, i anades a Amèrica, duels i al final la senyoreta
Manon es mor...Escollit pel senyor Pere.

- "En guerra i amor tot és permès....I sempre se la carrega la més
"bufona. Les lletges estan més segures que una roca...Mai no se-

ria la muller-qui un cop hagués pecat..."

- Ah, sí, Hardy! Hardy, amb la pobra Teresa a la qual sembla que li feren un fill mentre dormia... Si, es casà, el marit li confessà una francesilla, la qual cosa no li feu ni empssar-se saliva, i quan ella digué el cas de la dormida el marit l'abandonà... Si, llavors es presenta el de la dormida, el qual per Teresa penja hàbits. El marit no torna. Hi ha malalties, misèria, Teresa s'està amb el de la dormida, i es presenta el marit. I Teresa mata al de la dormida i després la maten a ella... Tot previst pel senyor Pere. Tot calculat per a demostrar les desgràcies que porta el festejar.

- "De tot amor neixen desigs respecte a la cosa estimada, però aquests desigs no són l'amor, sinó al contrari, el suposen perquè surten d'ell... Més que instint, és una creació.... La dona enamorada sol desesperar-se perquè li sembla no tenir mai en la seva integritat l'home que estima. Sempre el troba una mica distret, com si a l'acudir a la trobada s'hagués deixat escampades pel món "provincies de la seva ànima" Ací no es mor ningú, Pitàgores.

- Has parlat per boca del senyor Ortega. Aquest senyor era un filòsof, i els filòsofs amb l'amor, doncs hi fan filosofia!

- "Que jo sé que estic enamorat del rostre més formós que ha pogut fer la natura, i de la més incomparable honesteta que ara es pot usar en el món..."

* Cervantes?

- Sí.

- Segur que el senyor Pere només ens el feu registrar a títol literari.

- "Havia gairebé dit la veritat quan va dir que el seu principal interès en la vida eren les dones. No eren moltes dones que li te-

"nien el pensament pres, sinó la Dona. No podia entendre com els homes podien viure ignorant aquest predominant interès...Tota la seva existència estava subordinada a n'aquest fi, vivia per això, treballava per això..." I tot això ho diu tot un personatge de les lletres, el senyor Wells. I quan gent com ell parla així d'aquestes coses!

- Sí, però escolta les coses que fa remarcar d'un altre gran enginyer el senyor Pere: "La natura us donà una cara i vosaltres us en feu una altra amb les potingues que us hi poseu". Aquesta frase és de Shakespeare. I aquesta: "Si tens necessitat de casar-te, casa't amb un benefit!", fa dir a Hamlet.

- Quan Hamlet va dir això, ja no les calçava totes. Però mira què dia Salomó: " Jo dormo, però vetlla mon cor...Aparta ja de mi tos ulls que em maten d'amor...Prengueres mon cor en una de tes mirades...Conforteu-me amb panses, i aixeriviu-me amb pomes, que em moro d'amor..."

- Si ho deia Salomó...

- Que no ^{ho}tens als registres tu, tot això?

- Es clar que sí, però tu només et recordes dels afeccionats al festeig.

- Els que no hi són no compten. Ha de ser una cosa molt important el festeig quan fins i tot el senyor Khayyam, ja veus, ell que només passava el temps demanant vi, també parla d'asseure's a qualsevol lloc apartat amb una bella noia amb galtes de color de tulipa...

- I quin és el color de tulipa?

- Pot ser groc, taronjat, entremesclat de blanc i vermell, o blanc i morat, o blanc i rosat.

- Que en devia voler fer el senyor Khayyam d'una noia amb tants colors? Ja deuria anar una mica tocat quan les escollia amb tantes

coloraines.

- I Corneille, no saps què va dir Corneille?

- Una de les coses que jo li sé és: L'amor fa les igualtats sense cercar-les.

- I no et diu res que ho hagi dit Corneille?

- Sí, és molt ben dit...

- I aquell personatge de Stendhal que declarà: "Em cal un càstig per l'excés d'adoració que sento per tu. T'estimo massa!"

- Ací més que un personatge del senyor Stendhal i veig la mà del senyor Pere.

- I quan el poeta Valery diu: "Què seràs sense els meus llavis? Què seré jo sense amor?"

- Els poetes, quan parlen d'amor, la saben molt llarga. Mira que deia Baudelaire: " De fa temps t'estimo, és lògic en efecte, volguent cercar la crema del mal, i no estimo que un monstre perfectecte, certament, sí, vell monstre, t'estimo."

- Es igual. Quelcom hi deu haver en el festejar que n'hagi parlat la gent que n'ha parlat.

- Però el senyor Pere no ho vol que es festegi.

- Ell no ho voldrà, però jo sí!

- Ja ho saps, Miquela, que dessota aquesta forma gràcil no hi ha altra cosa que endolls i rodes, torniols i piles?

- Es igual. Jo vull festejar!

- Potser jo porto més P-32 que tu i mig puc saber que si festego una d'aquestes noies que hi ha pel món hauré d'acabar dient-li:

"Dispensi". I què en farà un home de debó, de tu, quan sàpiga, perquè segons sembla els que festegen no s'amaguen res, que no ets altra cosa que uns quants quilos de maquinària?

Miquela resta callada.

- Nosaltres no som pels humans coneguts. Som allò que en diuen robots. Més robots que els altres robots, però robots a la fi...

- Escolta, Pitàgores...I si festegéssim nosaltres?

- Això és una altra cosa!

- Nosaltres ja ho sabem com anem fets i fins on podem arribar. Podriem festejar sempre més.

- I el senyor Pere?

- L'amor és primer que tot!

- Qui ho ha dit això?

- Jo. O és que no t'agrada prou?

- Miquela, m'has agradat sempre. I si de debó vols festejar engem al senyor Pere a fer punyetes! Va ser ell qui ens va ensenyar això què volia dir...Jo l'altre dia, aprofitant una absència del senyor Pere em vaig omplenar de P-32 i te'n vaig donar una bona toma a tu...Jo sé alguns dels secrets que ens fan moure. Sé com desconectar el mecanisme que ens fa esclaus del senyor Pere, el que ens fa tornar al seu costat quan a n'ell li plau... Si vols...

- Vull, Pitàgores. Festejarem fins que se'ns acabi la corda!

- Tenim un avantatge damunt els humans. Sense fer cap vaga de fam podem passar els dies que volguem sense menjar, ni dormir. Si tu estàs decidida podem festejar de dies i de nits fins que s'acabi la...corda, De debó t'hi veus en cor? Pensa-ho bé.

- Ja ho tinc ben pensat. Ara, si ets tu qui dubtes...

- Miquela!

- Pitàgores!

- Un moment...

I Pitàgores desconecta l'aparell el qual obligava, quan Pere Fis-

corn volia, a fer tornar a Miquela a casa seva per lluny que en fos.

- Ja el senyor Pere no pot obligar-te a tornar amb ell.

- Ara et toca a tu a fer aquesta operació. Dubtes...

- No, però m'hauria agradat dir-li "Passi-ho bé".

- Pitàgores, si te'n vas no tornaràs!

- Miquela, per mi, al món, des d'ara, no hi ha res més que tu.

- Oh, Pitàgores...Que contenta que estic!

I el robot Pitàgores també escollí la llibertat. I es convertiren en dos robots independents. I s'entaforaren bosc endins disposats a començar una nova etapa, l'etapa del festeig...

Pere Fiscorn està pàl·lid, Pere Fiscorn està trist. Què tindrà Pere Fiscorn? Ni Miquela ni Pitàgores s'han presentat a l'hora. L'home espera una estona. No vol fer us, encara, de l'acumulador d'obligat sotmetiment dels dos robots. Ell els havia promès una autonomia progressiva. Esperaria encara. De sobte té un pressentiment. Va al laboratori i es mira el dipòsit del P-32. No s'ho vol acabar de creure, però juraria que no hi ha la mateixa quantitat de la darrera vegada. Ràpidament li venen al pensament les darreres converses amb les seves dues creacions. Les ganes de festejar, sobretot les de Miquela. L'hauran desobait i s'estaran festejant pel poble o a l'era d'algun mas? Per a Pere Fiscorn el festeig és un engany, passa aviat. Això pels homes i dones normals. Què en treuran de festejar els seus robots sí...De cap de les maneres, va repetint Pere Fiscorn. No, no festejaran! I, nerviós, fa us de l'acumulador. Més l'aparell no dona senyal de que la crida ha estat ben rebuda. Pere Fiscorn sua. "A veure, Pere, no ens posem nerviosos!" es diu per ell mateix a plena veu. Torna a pulsar el botó de cridada.

Cap resposta. Ho prova i ho prova i ho torna a provar, i sempre amb resultat negatiu. Ara ja sua com un condemnat. Obra una finestra per tal de que el toqui l'aire. Veu una lluna com un cove i, cosa extraordinària, veu claríssimament que la lluna se'l mira amb aire de perdona-vides. Se la torna a mirar per si se l'hagués mirada malament. Ara la lluna li fa un gran llengot. Pere Fiscorn es refrega els ulls una pila de vegades. Que ell hagi passat mitja vida inventant i que s'hagi descuidat d'altres coses, hi passa. Ara, que la lluna li faci llengots! Tanca la finestra i la torna a obrir. Ara la lluna li pica l'ullet! Creu que tot allò són visions degut al disgust de la manca d'obediència de les màquines dels dos robots. I es torna a mirar la lluna, ja amb ulls més oberts que del compte. La nit és quieta. Tot dorm o ho fa veure. Es una nit de calma, sense un soroll, i, oh meravella, sent que la lluna li diu, per tres vegades: "Pere Fiscorn, tu no has volgut festejar, però te'n recordaràs!". L'home pensa que un excés de treball li ha desarticulat alguna cèl.lula mental. No pot ser que la lluna li piqui l'ullet, que li faci llengots i molt menys que li digui coses. Això són coses de les tragèdies gregues, i fa més de dos mil anys que els grecs feien aquelles tragèdies. Ara hi ha telèfons, radio i televisió, avions, màquines de rentar, computadores, de quines coses els grecs, per grecs que fossin no en sabien res... I ell era un inventor i pels invents no havia festejat mai. Per si tot fos un pesombre, agafa aire i mirant-se a la lluna per tal de sortir de dubtes, digué:

- Doncs no he festejat, ni festejaré!
- Pere Fiscorn ets un pallús!

I era la lluna que deia això. L'home li veu moure els llavis i observa que diu ben clar el mot "pallús" allargant els llavis

al pronunciar la sil·laba "llús!". Però Pere Fiscorn no s'ho vol creure. Allà hi ha quelcom que falla, segur el seu cervell. S'aparta unes estones de la finestra i beu un refresc. Quan li sembla que s'ha centrat, es torna a mirar la lluna.

- Tot això anava per a mi, o m'ho he pensat? - diu.

- Hi anava, Pere Fiscorn, hi anava.

Pere no s'acaba de donar. A ell inventant, li han passat potser per alt, moltes coses. Ara, que la lluna parli, ho troba una mica fort, la veritat. Ell ho se l'havia mirada mai la lluna, com no s'havia mirat altres coses. Potser sí anava errat. I volgué convencer-se. Ho feu amb una mica de por, però ho feu.

- I de quant ençà la lluna parla català?

- Què et pensaves, que perquè uns americans em van pujar a veure sense el meu permís, havia de parlar anglès? Jo puc parlar amb la llengua que vull, i parlo, quan vové, de la manera que la gent que m'hagi d'entendre m'entengui.

Pere veu clar que la lluna contesta coherentment les seves preguntes. No obstant, una bona part d'incredulitat no es deixa convèncer. Recorda que Pere Minvit, d'una companyia holandesa, comprà per 24 dolars a uns indis la illa de Manhattan, la qual cosa també fa de mal creure...I mira per la finestra intentant veure si aquella conversa la sosté amb algú del defora. No hi veu ningú. Potser amb la fi de desfer mals entesos la lluna s'ha fet una mica més brillant. Pere pensa que potser no està del tot en els seus cabals. I per a provar-ho si hi està o no, fa una nova pregunta a la reina de la nit.

- I tu trobes bé dir pallús a un inventor?

S'aguanta el respir esperant. No s'ha d'esperar gaire. De cel amunt cau aquesta resposta:

- No sols pallús, sinó gamarús, cap-cigrany i animal!

Sí, era la lluna qui contestava. I Pere Fiscorn, si les coses anaven d'aquella manera acceptà que hi anéssin. La lluna volia conversa? Doncs ell hi conversaria. Allà la lluna si la lluna parlava.

- Està bé. Però quants pallusses han fet uns invents com els meus?

- Jo no et dic pallús pels invents, sinó perquè, per a fer-los, t'has oblidat que al món hi ha una cosa que se'n diu dones. Si tothom hagués fet com tu, què seria el món?

- Un món de robots.

- Un món de mussols! Qui et va fer a tu? Es que el teu pare era un robot? Es que eren robots els americans que em van pujar a veure?

- Doncs potser tenien més de robots que d'homes normals. Tu saps les proves per les que els van fer passar abans de pujar aquí?

- Millor que tu les sé. Les vaig seguir dia per dia. Estava segura que a la fi s'ho deixarien córrer. Els van embarcar per una qüestió política, per a venir-me a veure primer que els russos, ho sabies? De tota manera, els tres que pujaren ho reconec, tenien unes agalles molt grosses, tant, que arronçaren les agalles russes. Ara, si els que els feren pujar es pensaren que a casa hi trobarien qui sap què, quedaren ben fotuts. A casa fa molts anys que no hi ha res, res que estigui a la vista, entenguem-nos. Jo, als interiors hi tinc, en petit, les mateixes coses que hi teniu vosaltres. Tinc or, plata, estany, urani, petroli, plom, carbó, diamants...I ja m'agradà saber qui és el guapo que es veu en cor de venir a prendre-m'ho tot això!

- Qui? Un equip de robots! Uns robots que es mouran sense necessitat d'anar proveïts d'oxigen ni de portar calces d'amiant. Seran aquests robots els que posaran, amb el temps, els peus a les més allunyades galàxies, i a casa teva hi fundaran ciutats amb carrers,

magatzems, semàfors i cases de nit. I de tot això que dius et deixaran sense res.

- I tu no saps com s'encariran aquestes coses amb el transport?

- Els robots treballen de franc. I dintre poc ja els veuràs apuntats a la Terra en els oficis de mal fer. Ja no hi hauran homes patint a les mines de carbó, ni pels carrers tapant-se el nas per a treure'n les escombraries. Ja no hi hauran homes suant en alts forns, ni bufant-se els dits pescant a l'hivern...Ni foradant muntanyes, ni fent anar trens de nits, ni llaurant, ni fent-se malbé la vista composant aquests rellotges tan petits que tenim...Ja no tindran galteres els que bufen fent ampolles, ni s'hauran de cremar els apagadors de focs. Hi hauran robots als bancs, passant models, a la Volta a França, a les fàbriques, fent tortells...Amb els robots a n'aquests llocs, els governs es treuran la gran preocupació de veure que no poden solucionar el problema de les vagues i dels que no poden treballar. La gent treballarà poc, molt més poc que ara, i la majoria es dedicaran a fer robots. N'hi haurà de tota mena de robots, de tots preus, segons les funcions a les quals se'ls vulgui dedicar. Hi haurà els robots barats, d'estar per casa, que substituiran les dones de fer feina a hores. Els de mig preu que acompanyaran les criatures a estudi i treballaran un hort. Hi hauran els robots de fàbriques i mines encarregats per l'Associació d'Empresaris, amb els quals, ultra fer-los treballar dia i nit, s'estalviaran les quotes de la Seguretat Social que ja molts no paguen. Hi haurà els robots de gran luxe guiant submarins i avions, fent de croupiers o d'introductors d'ambaixadors...

- I qui festejarà, Pere Fiscorn?!

- Hi ha molts savis que no han festejat mai.

- Això vol dir que n'eran gaire de savis. Tu qui sap el què et penses perquè t'has anticipat i has fet dos robots extraordinaris si s'ha de dir tot, però fer aquests dos robots t'ha costat no saber apreciar la valor d'unes cames ben fetes de dones de debó. I, ultra això, aquests teus robots t'han fet pam i pipa.

- Qui ho diu?

- On són, doncs?

- Que una peça d'un determinat mecanisme falli, no vol dir que falli l'ingeni. Pitàgores i Miquella arribaran ara, d'aquí a deu minuts, un quart o mitja hora...

- Romanços, Pere Fiscorn! Pitàgores i Miquela no tornaran més. S'han declarat independents. Es el perill d'haver-los fet tan ben fets. T'hi has trobat tu i s'hi trobaran tots els que faran robots. Quant més acabats els facin més probabilitats hi hauran de que vagin per ells. I ara Pitàgores i Miquela es dediquen a festejar.

- No!

- Sí.

- Amb quin? Si serà un disbarat, si a la fi...

- Ells amb ells.

- Em vaig errar...Per a fer-los forts amb literatura vaig escollir malament els textos...

- Qui te'ls va fer escollir vaig ser jo, per la teva tossuderia a fer el sord al festejar. I ara festegen ells.

Pere Fiscorn davant la possibilitat de perdre Pitàgores i Miquela, que veu que no ho pairà, intenta trobar solucions,

- I no es podria arreglar això?

- Aquestes coses és a la Terra que s'arreglen, amb quartos o amb in-

fluències. A mi, qui me la fa me la paga. Els homes no volen festejar, que és una cosa que no mira classes socials, de raça o de creences? Allà ells! Tindreu guerres, se us acabarà el petroli, estareu malalts perquè el festejar és una cosa saludable, cada dia hi haurà menys gent que pugui anar a plaça, més drogats, menys poetes, més dictadors... O el món torna a festejar com abans, o al món no s'hi podrà viure. Els jutges, al veure que no podran donar abast davant la quantitat de disbarats que es faran, plegaran. Hi haurà tants delinqüents, que ningú no estudiarà per a jutge. I em vols dir, Pere Fiscorn, què serà un món sense jutges? Serà l'apocalipsi, que vindrà potser molt abans de com el predí Sant Joan.

- Però si un no té ganes de festejar, per què ha de festejar per força? On és la democràcia? O és que aquí dalt no us diu res la democràcia?

- Festejar és com menjar o dormir. Qui és que pot passar sense? Els peixos, els elefants i els pardals s'hi passen la vida festejant, cosa lògica si es té en compte que disposen de peixes, d'elefants i de pardals. És que els homes no disposen de dones, per ventura? O es pensen que les dones al món les hi van posar per a fer bonic i prou?

- Oh, n'hi ha que ja les fan servir...

- Però no ho fa tothom com ho hauria de fer.

- Tampoc tothom és comunista.

- Alto, Pere Fiscorn! Política, no, perquè si hem de parlar de política hauria de treure molts drapets al sol. Jo vaig començar fundant un partit únic: el partit del festejar i durant anys i anys funcionà la mar de bé. La gent, amb el temps, no va voler veure que aquell meu partit era un gran partit i en prescindi. Si? I ara tu ets el primer que ho saps, vaig inventar els partits

politics i els homes no s'entendran mai més.. I festejant, la gent s'hagués entès sempre. Ho entens o no ho entens això, Pere Fiscorn? Per aquestes coses és que quan veig que la gent no festeja com jo voldria em sento ofesa i surten elements que fan coses que no haurien de fer. I per això Pitàgores i Miquela festegen pel seu compte i no els veuràs més.

- Això ho dius tu! Jo...

- Tu pots ser inventor, però et penses que un inventor, per inventor que sigui, pot gosar contradir la lluna? Que no saps l'ascendència que jo tinc damunt la Terra i les coses que s'hi mouen? Des d'ocasionar marees a donar feina al gremi de llevadores. Et dic que Pitàgores i Miquela ja festegen pel seu compte. És el teu pecat. I, si has de deixar un missatge a altres fabricants de robots, digues-los-hi que per ben fets que els facin quan a mi em plagui faran les coses que jo vulgui. I s'ha acabat!

I es veu que la lluna donà de debó per acabada la conversa perquè un núvol la tapà tota i fou debades que Pere Fiscorn intentés treure'n res més. Per tal de recobrar Pitàgores i Miquela, feu tota mena de promences, que dedicaria un temple a la senyora Selene a l'era del Mas Petit, que malgrat que ja passava de l'edat fins i tot estava disposat a demanar relacions a la primera dona que trobés, que es presentaria als medis informatius i organitzaria la Campanya del Festeig, però que per favor, que Miquela i Pitàgores tornessin a casa...No obtingué cap resposta. Quan el núvol passà la lluna feia la mateixa cara de sempre, la que fa anys que la gent li veu, la de mirar-se les coses de lluny i no mudar de cara vegi les que vegi. En aquell moment tenia una mena d'aureola lluminosa, i algú que passava dessota la finestra de la cambra de Pere Fis-

corn, comentà:

- Mira, lluna rogent. Demà plourà!

- O farà vent! - contestà una altra veu.

Pere Fiscorn sent encara part de la conversa dels dos noctàmbuls.

- Hi creus, tu, amb les senyals de la lluna?

-- Jo el que sé és que la de casa fa uns dies que corra amb una mala lluna que no saps per on agafar-la.

- Ui, totes són iguals. Es pensen que les has de festejar sempre, i avui tal com van les coses no s'està per matar el temps fent carrentoines a la dona.

Pere Fiscorn sentí un "ai!" doble. S'acostà a la finestra i va veure els dos conversadors ben llargs per terra a mig del camí, aquell camí que ell sabia que no tenia cap entrebanc. I se sentí una rialla que venia de molt amunt. Els dos allargassats també la sentiren aquella rialla i veient Pere Fiscorn a la finestra van creure que era ell el propietari de la rialla.

- Us fa riure veure que dos homes cauen de resultes d'una ensopagada?!

- Però si aquest camí és pla com la mà!

- Doncs encara us hauria de fer riure menys. Animal!

Un dels dos, segurament el de geni més viu, agafà una pedra i la llençà furient en ple front de Pere Fiscorn.

La rialla es repetí.

- Joel, tampoc és massa normal que un home rigui d'aquesta manera després d'haver rebut un cop de roc al cap...

- Oh, i encara segueix rient!

I els dos noctàmbuls, pensant malament de la raó de Pere Fiscorn fugiren corrents bosc enllà.

Pere Fiscorn no s'hi avé a perdre Pitàgores i Miquela. Poden haver sofert alguna avaria en alguna connexió important, això sí, però tant l'un com l'altra disposaven d'una bona existència de P-32 la qual havia d'induir-los si no havien sentit la crida acostumada, a presentar-se a casa per voluntat propia. També podia haver-se esdevingut que llurs mecanismes, per un petit mal funcionament d'alguna clau, potser la clau 437, haguéssin entès que en lloc d'anar a casa se n'havien d'apartar... Quelcom anormal devia haver passat, però amb tot, ell no els volia perdre. De feia uns dies havia observat que feien preguntes i respostes no programades, i les feien pel seu compte. I fou pensant amb això que anà a comprovar l'existència de P-32 al laboratori, s'esverà, i ja vingué tot allò de la conversa amb la lluna. Segur que aquell P-32 tenia més virtuts de les calculades per ell. Però fos què fos no podia ser que perdés el domini damunt les seves criatures. I no podia ser veritat el que la lluna havia dit que Miquela i Pitàgores estaven festejant. La lluna pot tenir influències damunt el temps, la mar, les col·lites, el caracter de segons qui i fins i tot pot provocar guerres, revolucions i fer dir que un govern canvia sense canviar, però en robots qui hi entenia era ell. I els seus tornarien com havien tornat sempre, o ell els tñebaria l'endemà, de dies, sense la lluna pel mig. Potser sí que de nits mana la lluna, però de dies ja se'n parlaria! De nits, de nits feia poc que la lluna li havia dit que no sols no li tornarien els robots sinó que li festejaven. Potser s'ho pensava tot allò. Però i la caiguda dels dos noctàmbuls en un camí sense cap clot vist? I les rialles? Ell no va riure, ans al contrari quan va rebre un cop de pedra al front... I els dos noctàmbuls van caure quan deien mal de fer moxaines a les dones... Demà, demà s'aclariria tot... Pere Fiscorn prova de dormir, però no dorm. Passa

la nit blanca pensant i més pensant. Era impossible que no tornés a veure Miquela i Pitàgores. Eren seus. Havia passat més de mitja vida construint-los, ensenyant-los, fent-los semblants als humans. Potser aquesta havia estat la seva falla, fer-los massa semblants a la gent que transitava pels carrers, i els dos robots, per una francesilla no calculada del P-32 s'arribaren a pensar que eren iguals que els passants que trobaven en les seves sortides i que tan enamorats estaven de la seva polidesa en tornar-los-hi els bons dies. Un gran disgust es va apoderant de Pere Fiscorn i, no tots els inventors es disgusten de la mateixa manera, el disgust de l'amic Pere es va tornant en desesper, i l'home perd el control dels nervis principals, els del cap. Per coses que li hagués dit la lluna, si era ella qui realment les hi havia dites, ell ara, amb el seu desesper, estava orgullós de no haver festejat mai. I ho diria a la lluna i a qui fos. I si aquesta declaració havia d'enutjar a la lluna, que s'enutgés. Que s'entugés el món en pes si ell havia de perdre els seus dos robots estimats. Si moments abans havia mig demanat perdó i proposat posar-se a festejar, ara se'n desdeia. Allò que val és la darrera cosa que es diu, no la primera. I amb el desesper a coll, s'alça del llit, obra la finestra i dirigint-se a la lluna, xisclant més que cridant, digué:

- I no festejaré, i no festejaré! I quan trobi Pitàgores i Miquela els treuré les capcetes literàries i mai més no sabran res de les coses del festeig! Em sents, lluna?

Però es veu que la lluna ja havia dit les coses que havia de dir, i pres les disposicions que havia de prendre ja que la lluna només té una paraula i una cara, o almenys se li veu sempre la mateixa, i Pere Fiscorn maldà en va. L'astre seguia aparentment silenciós el camí que feia segles seguia, o Pere Fiscorn no aconseguí veure cap

gest, cap ganyota ni cap picada d'ullet a la cara del nostre con-
sequent satèlit. Ni quan feu la declaració contra el festeig, ni
quan desbarrant a tot desbarrant engegà lluna amunt:

- Bogaera! Xerraire! Barjaula! Si tens pebrots baixa!

La lluna o no el sentia, i això que Pere Fiscorn cridava tant que
podia, o no el volia sentir. O potser treballava en altres llocs.
La cosa certa és que ni els insults ni el desafiament de l'home
obtingueren cap resposta del satèlit. I que Pere Fiscorn passà
per uns moments d'autèntica follia es veié perquè no deixà d'en-
vestir la lluna amb tota mena de paraulotes fins que l'astre desa-
paragué teulat del Mas Petit enllà, i ell s'arribà a creure que
qui havia fet desaparèixer aquella perpètua partidaria del festeig
havia estat ell dient-li de tot a ple pulmó. I si havia fet mar-
xar la lluna, demà trobaria Pitàgores i Miquela...

No tingué espera l'home, i sortí al defora a una hora que la gent
de bé encara dorm ben rapapada que és com s'ha de dormir.

- No heu pas vist Miquela i Pitàgores? - foren els primers mots que
digué als pocs passants que trobà al sortir del mas.

- No, senyor Pere...Mai els havíem vist tant de mati...

Entra als masos de vora el camí que mena al poble. Ningú no sap res
dels dos desapareguts. Torna al Mas per a veure si han tornat. Al
Mas la minyona Aurèlia li diu que a la casa no hi ha anat ànima vi-
vent. Torna a nar al laboratori. Fa proves i més proves amb l'acu-
mulador que els cridava quan els volia fer tornar a casa. Cap con-
testa. Redobla la força a l'aparell. Silenci. Passa tres dies
sense menjar ni dormir construint un electroimant a quina atracció
no se li pot resistir res que sigui de metall. Per desesperació
del dissortat inventor, a l'era del Mas on tenia instal·lat l'e-
lectroimant hi apareixen tota mena d'estris, gàbies de canaris,

planxes elèctriques, , rellotges, balcons, arades, tractors...L'a-
parell era una joia, però ni sombre de Miquela i Pitàgores...
Anguniós, se'n va al poble. Va de casa en casa. En una li diuen que
sí, que fa tres dies que van veure la parella a la plaça. Ell es
veu que es va anar a comprar una corbata perquè se la va posar sor-
tint de la botiga del senyor Fortuny. Ella es va comprar un mo-
cador groc a casa la senyora Francisqueta. I el carter va dir que
havia vist la parella que anava a passeig camí de la Font Clara,
agafats de la mà...

A la Font Clara hi ha les coses de sempre. El doll d'aigua fresca,
el rec que se l'emporta Font avall, i aquella col·lecció d'arbres
blancs plens de fulles bellugadisses per poc vent que faci. Pere
Fiscorn, entestat en descobrir algun rastre dels perduts, veu unes
petjades...Són les de Pitàgores, pensa, i aquests forats a la te-
rassa sempre humida de la Font, són dels talons alts de Miquela.
Segueix, adelerat, el camí que marquen les petjades. No poden, creu,
ser gaire lluny, ja que el rastre és fresc. No dirà res, no crida-
rà, per a sorprendre'ls i fer-los tornar a casa dominats. Les mar-
ques del pas de la parella van en direcció al petit bosc de cire-
rers que hi ha després de la Font. Són uns cirers de mata baixa,
ideals per amagar-se'hi o per a festejar. Les branques penjaven
fins arran de terra, i era veritat que no deixaven veure el bosc
ni, bé, a ningú que fes vida, joc de mans o altres coses a l'empar
dels cirerers...Ara sent una rialla de noia. Miquela no solia riure
mai, però Pere Fiscorn pensa que aquella desaparició de P-32
del laboratori pot obtenir rialles d'un robot potser. És una mes-
cla de matèries vives...A pocs cirerers de distància, entre bran-
ques verdes, mig veu una parella. La noia és Miquela, segur. Li sem-
bla que porta el mateix vestit de quan sortí del Mas, i aquell mo-
cador que comprà a casa la senyora Francisqueta...El ha de ser

Pitàgores, encara que li sembla que va en còs de mànegues que mai li havia vist anar si no era en el moment d'arreglar-lo per a sortit al defora... Ara ell agafa una cirera i la posa, li sembla, entre les dues boques... Aquelles branques baixes dels cirerers no li permeten de contemplar l'escena en detall. L'episodi de la cirera desorienta una mica a Pere Fiscorn ja que els seus robots només s'havien de lubricar de tant en tant per tal de tenir en bon us cilindres i embragaments. Segur que allò que estaven fent ho tenien en alguna d'aquelles capcetes que per mala fortuna ell en proveí els robots... Apartant branques, veu que ell, efectivament, ha posat la fruita davant la boca de la noia, i quan aquesta inicia la mossegada, ell treu la cirera i la noia troba els llavis del remenador de cireres.

- Poca-vergonya...- diu la noia sense massa convenciment.

Pere Fiscorn no recorda que hagués tingut necessitat de fer figurar aquell mot en el vocabulari de les dues màquines. "Aquests festegen!" pensa l'home. I espera una mica per tal de veure quina cosa era festejar ell que no havia festejat mai, i els dos robots n'haguéssin après. La parella segueix una estona el joc de la cirera i Pere ja no sent cap més "poca-vergonya". Llavors es miren abundantament, en silenci, com si no respirassin. I, de cop, ell posa l'americana dessota el cap de la noia. Pere Fiscorn qui sap què degué pensar que s'esdevindria perquè apartant les branques de cirerer que tenia entre ell i els dos festejadors,

- Pitàgores! - va dir.

- El teu pare! - fa ell-. Ja t'ho dia jo que havíem anat poc lluny! Pere Fiscorn es dona compte que la parella no és la que ell cercava. Ell és més cepat que el seu Pitàgores, i ella, ultra tenir el cabell d'un ros panotxa, té la cara graciosament plena de llen-

ties vermellotes.

- Dispènsi'm...- diu l'home tot enrojolat-. M'he errat de parella. Ja poden anar fent...Però potser sí que són una mica massa a la vora de la Font...

On poden haver anat? On poden haver anat? S'anava repetint cop i recop Pere Fiscorn. Mirava de recordar-se de les cintes que havia posat dins les capcetes dels robots per tal de descobrir si podia saber vers on s'havien dirigit...No lligava caps. Però cal tenir una idea, la que sigui, una idea-base i seguir-la, qui sap... I l'amic Pere la té. No sap perquè però li ve a la memòria que en les micro-cintes dels poetes n'hi havia una que parlava d'un tren, que la feu dir a Miquela una pila de vegades. Ja té un camí, es pensa, i se'n va a l'estació de tren més propera. No aclareix cap cosa al mostrar els retrats dels dos fugitius a l'home del darrera la taquilla.

- Vostè per on vol bitllet?

- Jo vull saber si ha vist que n'agaféssin algun aquests dos joves del retrat.

- Nosaltres del darrera d'aquesta taquilla només veiem mans i els quartos que hi porten els que venen a cercar bitllets. I si no vol bitllets deixi lloc per un altre que el tren està per arribar!

El poeta del tren li havia fallat. Però hi havia l'autobús, l'autobus de línia, que més d'una vegada Miquela i Pitàgores l'havien agafat per anar al poble. Allà no hi havia gent que ho podia dir tot amparada per la defensa de la taquilla...

- Sí, senyor Pere...Recordo que fa tres o quatre dies que els forasters de casa seva van prendre bitllets per la capital de província.

ties vermellotes.

- Dispènsi'm...- diu l'home tot enrojolat-. M'he errat de parella. Ja poden anar fent...Però potser sí que són una mica massa a la vora de la Font...

On poden haver anat? On poden haver anat? S'anava repetint cop i recop Pere Fiscorn. Mirava de recordar-se de les cintes que havia posat dins les capcetes dels robots per tal de descobrir si podia saber vers on s'havien dirigit...No lligava caps. Però cal tenir una idea, la que sigui, una idea-base i seguir-la, qui sap... I l'amic Pere la té. No sap perquè però li ve a la memòria que en les micro-cintes dels poetes n'hi havia una que parlava d'un tren, que la feu dir a Miquela una pila de vegades. Ja té un camí, es pensa, i se'n va a l'estació de tren més propera. No aclareix cap cosa al mostrar els retrats dels dos fugitius a l'home del darrera la taquilla.

- Vostè per on vol bitllet?

- Jo vull saber si ha vist que n'agafessin algun aquests dos joves del retrat.

- Nosaltres del darrera d'aquesta taquilla només veiem mans i els quartos que hi porten els que venen a cercar bitllets. I si no vol bitllets deixi lloc per un altre que el tren està per arribar!

El poeta del tren li havia fallat. Però hi havia l'autobús, l'autobus de línia, que més d'una vegada Miquela i Pitàgores l'havien agafat per anar al poble. Allà no hi havia gent que ho podia dir tot amparada per la defensa de la taquilla...

- Si, senyor Pere...Recordo que fa tres o quatre dies que els forasters de casa seva van prendre bitllets per la capital de província.

Anaven molt contents i s'ho miraven tot...

Pere Fiscorn es presenta a la capital de provincia. Inútil recer-car-los a cap hotel. Els robots no menjaven ni dormien. Això da-rrer ho podien haver fet veure. L'home recorregué totes les ca-ses on només s'hi dormia o s'hi feia veure.. En una d'aquestes se li donà raó dels cercats.

- Sí, sí...aquests dos joves de la fotografia van estar a casa. Ací no demanem documentació quan venen parelles, sap? Que és el pare de la noia vostè potser? Se li assembla una mica.

- Sí.

- I vostè no ho sabia que era ací? Ai, senyor, la joventut d'ara no l'entenem nosaltres. Què s'ha fet temps! La meva mare em deia que quan ella era jove havia de tancar quan es feia fosc, i ara ja ho veu! Passen dies fora de casa i ben acompanyades. Que el co-neixia vostè al corrotatxo?

- Sí...

- Jo no vull abonar a la noia, però feien bona parella, senyor. Hi ha vegades que em ve gent que m'estimaria més que no vinguéssin. No sé com dir-li. Essent mal fet igual, tant per tant que les pa-relles facin goig. I aquesta coneguda seva en feia de debó. I es veu que n'anaven molt endarrera de passar estones junts perquè passaven tota la nit dient-se coses. Fins i tot versos deien. A mi no m'han agradat mai els versos. Es veu que els que en fan no toquen mai a terra del tot. Per a ells tot són flors i violes. En-cara no he sabut que mai cap poeta hagi parlat, amb les bones pa-raules que ells fan sortir sempre, dels preus actuals del peix, dels de les sabates o dels impostos municipals. En canvi, els que es deien aquests dos ^{angelets} ~~coneguts~~ de vostè em plavien de debó. Potser és que jo no n'havia sentits mai de bons de versos, no ho sé. A

mi dongui'm epissodis de fulletí, amb senyores de bons armaris i galans de grans bigotis que se les emportin sense compliments. Amors violents, que si convé facin decidir la cosa a plantofades, sap? Però aquella parella em tenien embabiecada, en sabien de dir-se coses. Algunes vegades no els entenia prou. Parlaven com el senyor Müller, un alemany que sol venir cada any en viatge de negoci i sempre porta secretaries noves, o com monsieur Jean, un francès que oficialment venia a casa a donar lliçons de gavatx a senyoretes que no tenien temps d'aprendre'l de dies. A casa hi ve gent de tota mena. I fins n'hi ha que hi venen a dormir i prou. Jo faig a tothom el mateix preu, dormin o estiguin desperts. M'hi vaig passar molt temps escoltant la parella del retrat.

- I sempre es deien versos?

- La darrera nit, no. Parlaven de marxar i de que tenien pocs quartos. Ell volia veure la mar que no l'havia vista mai, es veu. Ella era partidària d'anar a muntanya...

- I no sap on van anar?

- Va guanyar ella. Quan es van acomiadar ella tocant la barbeta del jove vaig sentir que li deia: "A la muntanya, oi, reiet?"

El veig amb cara de preocupat, senyor...

- Es que no poden anar sols.

- Ja ho crec que hi poden anar! Tots els que venen a casa hi poden anar de sols.

- Ells no, senyora, ells no. Com li ho diré... Ells no són com els altres. Ells tenen corda per poc temps. I no poden festejar...

- Carai, senyor, si passar tres nits a casa no és festejar!

- Es que ells no poden fer més coses que les que jo els ordeno.

- Això era abans, senyor! La joventut d'ara hi ha renyit amb les coses d'abans. Si jo portés un registre de les parelles joves que

han passat per casa quedaria parat. Joves i no joves si s'ha de dir tot. De l'edat de vostè...

- Jo no he festejat mai, senyora.

- No em digui!

- Tal cem ho sent.

- No sap pas el què s'ha perdut.

- Ni he festejat, ni volia que festegessin ells. M'ha costat renyir amb la lluna aquest festeig.

- La seva dona?

- No, no, la lluna d'aquí dalt.

- Què vol dir la lluna d'aquí dalt?!

- La lluna que es veu de nits. Ja li he dit que ells no són com els altres.

- Perdoni, senyor. Jo em penso que qui no és com els altres és vostè amb aixó que em diu de la lluna. I segur que li ve de no haver volgut festejar. Però ells? Ells són com tots els que han passat per casa...Miri, jo coneixia un senyor, el senyor Bandera, el qual mai va estar a casa ni se'l veié mai fer manetes amb cap dona, que va acabar molt malament. Vostè diu que va renyir amb la lluna, ell deia que parlava amb els pins, les estatuës i les llagostes, i que li contestaven...S'hi miri amb aquestes coses!

- Es que ells, aquests ells que jo cerco són fets meus. I la lluna em va dir que no els trobaria més perquè no els havia ensenyat a festejar, no són home i dona ells, són màquines...

- La lluna deu tenir raó, senyor...Jo ara tinc feina, però si mai es decideix a venir en bona companyia li faré un preu especial. Màquines! Tan ben plantats que eren tan l'una com l'altre. Ho sap l'autoritat que vostè va sol pel món? Màquines i converses amb la lluna! La que em faltava saber...Ja té raó el senyor Montseny

quan diu que ens hauran de tancar a tots! I si torna a parlar amb la lluna li dongui expressions d'una servidora. I bon dia tingui!

A muntanya. A quina muntanya? Pere Fiscorn estava segur que Miquela i Pitàgores no podien haver anat massa luny. No tenien corda per gaire més de tres dies. Ell ho sabia això. I també ho sabien ells per més P-32 que s'haguéssin pres... Llogà guies i seguí camins i muntanyes. Quan els guies s'assabentaren que es tractava de trobar una parella jove la qual havia fugit de casa per anar-se'n a festejar, l'abandonaren tots llevat del guia Climent, natural de Pedra Vermella.

- Jo, si vol, senyor Pere, el portaré on m'emportava la de casa quan encara no era la de casa. En deien la Pineda Fosca i de molts anys s'ha reservat com una mena de reservat, sap? Només hi anàvem parelles d'amagat a la Pineda Fosca. I si aquesta parella que vostè vol trobar ha passat per Pedra Vermella i la guia l'afany de festejar, no falla, serà a la Pineda Fosca. Si no la trobem allà no sabria pas on anar-la a cercar. Ara en som molt apartats, però si vostè vol...

- Es clar que vull, Climent!

- També pot succeir que hi hagin anat i ja no hi siguin, veurà. La gent, encara que festegi ha de menjar i ha de dormir. Almenys quan jo anava a la Pineda Fosca ho feia seguir tot.

- Ells no dormen ni mengen.

- Sí...jo sé de casos de gent la qual per a festejar...

- Ells no dormen ni mengen mai. Festegin o no festegin.

- Bé, poden dejunar més o menys, però una vegada o altra s'han d'asseure a taula!

- - Mai.
 - Que menges drets?
 - No menges de cap manera. Aquesta parella que cerquem són màquines fetes meves.
 - Màquines i li han fugit de casa per anar a festejar?
 - Sí, senyor.
 - Però...
 - Fa poc que per aquest motiu m'he batut amb la lluna.
 - Amb... amb la lluna? Quina lluna?
 - Només n'hi ha una de lluna.
 - Vol dir la que encomana mal d'ulls a les mules?
 - Sí.
 - I vostè, vostè diu que s'hi ha batut?
 - Sí.
 - Però què vol dir que s'ha batut amb la lluna... Com?
 - A crits. Ella ha començat a despotricar perquè jo no havia festejat mai...
 - Senyor Pere, que el bombin!
- I el guia Climent marxà gratant-se el cap. Pere Foscorn restà sol. Es igual, pensà, els cercaré sol. Millor, així no hi haurà testimonis si les coses van malament. I es disposà, febrós, a seguir la recerca dels seus estimats robots als quals ara ja començava a odiar, primer per haver-li fugit i després per mor del festeig. No parà fins que arribà a Pedra Vermella. Demanà a qui primer trobà per on s'anava a la Pineda Fosca.
- A n'aquesta edat, també...- li digué el preguntat mirant-se'l amb un somriure de gat mesquer els quals diuen que somriuen de la manera que ho feu el convilatà de Pedra Vermella-. Però vaja per a vostè va el pollastre...Tiri a l'esquerra fins que surti del

poble, trobarà un camí vorajat de xiprers. El segueixi. Després trobarà el rec del Molí Blau, i el rec el portarà a la Pineda. Que l'hi esperan?

- Sí.

- Llavors oblidi allò de l'edat que li ha dit. Tothom té dret a fer el que vol. Per això tenim democràcia, ara. Passi-ho bé.

L'home l'havia guiat bé. Troba el camí vorajat de xiprers, i el rec del Molí Blau. El moliner era a la porta.

- Vaig bé per anar a la Pineda Fosca?

- Jo diria que va malament. Tota la vida que la Pineda és refugi de parelles. I on va vostè tot sol?

- Vaig a trobar-n'hi una.

- No ho faci pas, malaurat! Aquesta Pineda és, de quan la van fer, un refugi pels enamorats. Qui s'hi presenta amb males intencions de destorbar-los causa la ruïna d'ells i la d'ell mateix. Es una tradició que mai ningú del poble ha gosat trencar. I aci, senyor, som tradicionalistes per si no ho sabia. Jo l'aviso perquè veig que és foraster i no li voldria ocasionar maldecaps. Però que ja ho sap que aquesta parella que cerca és a la Pineda?

- M'ho ha dit el guia Climent.

- Ah, quin un! Aquest hi anava de solter i de casat. Es dels que diu, per a justificar les seves anades a la Pineda, que quan s'hi entra una vegada s'hi ha de seguir entrant. Es com l'aigua de la Font de Canaletes aquesta Pineda Fosca! En fi, qui avisa no és traïdor. Si vostè va a la Pineda ja sap què s'hi juga...

- Es que aquesta parella no és com les altres.

- Totes són iguals les parelles, senyor. Almenys totes les que van a la Pineda. Es tota d'elles. Només un cop que les coses anaven malament s'hi va anar a amagar l'Ajuntament, i la nova autoritat

no l'hi anà a cercar perquè sabia que a la Pineda només hi anaven parelles a festejar en tota mena de governs.

Pere Fiscorn no feu cas de l'avís del moliner. Què li podia succeir a ell si hi trobés Miquela i Pitàgores? Mentre els trobés no volia saber res més. I a n'ells tampoc els podia passar res. No era una parella humana. Què sabia el moliner d'aquestes coses! Ja és a la Pineda. Els primers pins són com els altres. Després les copes es van espesseint i el sol ja no traspassa l'entreteixit de brancam. Hi ha un gran silenci, i la claror és una claror com si hagués passat per un garbell espès, colada. Una parella solitària es passeja voltada de braços i més n'hagués tingut. No és la que cerca. Es desvia per a no trobar-s'hi al davant. La claror passa, de mitja claror a un quart de claror. Veu que algú festeja amb espelma. Són uns festejadors que es volen veure la cara. Altres festegen cantant a mitja veu. Uns de més enllà xiuxiuejant. Es impossible saber què es diuen, però no paren de dir-se coses a l'orella. Es gairebé fosc. Pere Fiscorn, més que sentir, pressent que hi ha quelcom viu al seu voltant. D'aquests no sent ni el xiuxiuejar. I per primera vegada sent com una mena d'enyor, com un saber-li greu de no haver festejat mai. Si en aquell moment hagués trobat Pitàgores i Miquela se'ls hagués emportat en bones paraules. Es fosc del tot. L'home porta ja investits diversos pins. Ara només vol sortir d'aquella Pineda la qual està respirant amor, i per mor de no trepitjar ningú en mig d'aquella fosca absoluta, intenta trobar camí i encen una pila. Hi ha protestes.

- Qui és que gosa encendre llums ací dins! - diu una veu més aviat amoscada.. Apagueu la llum, que festegem!

Pere Fiscorn obeeix i surt com pot d'aquella Pineda embruixada. Si

s'hi hagués quedat gaire temps més i hagués trobat alguna dona lliure l'hi hagués demanat relacions...Ja la claror era gairebé honesta i fou llavors que feu el gran descobriment. Era la veu de Pitàgores, esmorteïda, vacil·lant, fosca, però era la veu d'ell...

-...i si les besades maten, morir no em fa por...

Eren les micro-cintes que ell havia posat als robots!

I sentí que Miquela, ja més de l'altre món que d'aquest, li responia:

- Aleshores, m'estimes molt?

- Mil vegades més del que et podria dir...

- Em cal un càstig per l'excés d'adoració que sento per tu. T'estimo... t'estimo massa...

- Pitàgores! Miquela!

La paella, amb ulls esmorteïts es mira el seu constructor.

- Si, ara és hora...- diu Pitàgores a mitja veu.

- Ens has volgut fer humans, i et vas oblidar del festejar perquè tu no havies festejat mai...Ja no serem mai més altres...- va a càrrec de Miquela.

- Però si jo ara ja en tinc ganes de festejar! No ha passat res... Tot es pot arreglar...Vinc de la Pineda Fosca...

- Un robot semblant a un humà, o s'hi fa assemblant-s'hi de dalt a baix, o es fa com els altres, de peces metàl·liques a la vista de tothom i només apte per a serveis auxiliars...I mira la nostra contesta, senyor Pere Fiscorn!

I davant l'astoració del dissortat inventor, Pitàgores, armat d'una clau anglesa deixà Miquela despecejada i s'anà despecejant ell. La darrera cosa que sentí Pere Fiscorn foren unes frases que

ell havia fet gravar en micro-cintes pels dos robots només i purament a efectes literaris..."i si les besades maten, morir no em fa por...

-Pitàgores amic, si encara tens P-32, atúra't, jo sóc dels vostres ara!

Una altra micro-cinta anava dient: "...i em cal un càstig per l'excés d'adoració que sento per tu...

Pere Fiscorn encetà un gran plor. De Miquela i Pitàgores en restava la carcassa en forma humana. Al sòl hi havia un escampall de peces que semblaven vives però ja no ho eren, lluint al sol. Unes garses, que són unes aus molt afeccionades a emportar-se'n al niu tot allò que lluu, se n'emportaren una colla...Pere Fiscorn intentà seguir-les.

- No tinc ales! No tinc ales!- anava repetint el dissortat.

Tremolant es tornà a enfonsar a la Pineda Fosca. Ja no era ell. Ja no ho seria mai més. Quan arribà al cor de la Pineda, on es festejava a les fosques, es posà a cridar:

- Què vol festejar! Qui vol festejar...!

Hi hagué corredissa de parelles aquella nit, però l'home seguí amb el mateix crit, fins que no pogué més. D'ençà d'aquell epissodi, molts concorrents a la Pineda diuen que segons quines nits se senten veus repetint aquell "Qui vol festejar...qui vol festejar..." Són nits que els afeccionats a mirar la lluna jurarien que li desobreixen una mena de somriure satisfet, petulant, sarcàstic, irònic i incompreensible perquè pel món passen les mateixes coses de cada dia: vagues, raptos, assalts a bancs i puges del petroli...

La missió principal de la Lluna era encomanar festejades a l'en-gròs, però les festejades que ella entenia que s'havien de fer. I la gent no li festejava com ella volia, festejava a la seva manera. I la senyora Lluna s'anava perterint. Malgrat això, feu tot el que podé per tal que se n'hi fes cas. Mai s'havien portat a cap tants concursos de bellesa com llavors amb la sola finalitat de que el món veiés, per si ho hagués oblidat, com eren les dones. Les feu sortir vestides de gala, perquè el món veiés com eren vestides, i gairebé sense ni butxaques perquè es veiés com eren sense embolicar, i el món, en general, seguí oblidant l'existència geminina almenys de la manera que la Lluna volia que no s'oblidés. Ho provà tot la Lluna per tal de que el món s'adonés que primer eren les dones que negocis, invents i guerres, politics, estafadors i lliure-pensadors. Feu enamorar ministres, emperadors, sindicalistes, i la gent no seguia. Ocasionalment fugides, adulteris, separacions... Per tal de posar camí de roses als homes, feu entrar les dones a les universitats per tal de que a més de bon pamets poguessin festejar metgesses, advocades, dentistes, diputades, ministres... Mai s'havia vist que les dones tinguessin càrrecs semblants. Les dones portaven cotxes, avions, negocis, calces vistes... i ni així la gent es decidí a tractar les dones com la Lluna creia que s'havien de tractar. I la Lluna agafà un cabrot de marca major i va jurar que els homes se'n recordarien. Tenir encabrotats la dona, un veí o un funcionari de l'Estat és perillós fins a cert punt, però hi ha solucions: fer sortir les moxaines, convidar el veí a sopar o pagar les contribucions amb recàrrec al funcionari de l'Estat. Ara, fer agafar un cabrot a la Lluna és buscar-se-les. I molt. I la Lluna actuà. I actuà encabrotada fins a dalt de tot. I els ho-

mes se'n recordarien d'aquell cabrot. Encomanà idees de grandesa, de poder, de domini, i no a un general o a un politic de gran enomenada, sinó a un ciutadà desconegut perquè fes més disbarats que els altres, aun austriac que estudiava per pintor i devia pintar malament ja que no va poder entrar ni a l'Acadèmia d'Art ni a l'Escola d'Arquitectura. I aquell home començà a acumular odi. S'havia de viure, i feia els treballs que se li presentaven, entre ells pintar postals. Si ne hagués passat de pintar postals ningú mai n'hagués tingut esment. Però hi havia un cabrot llunar pel mig, i ai d'aquell que en sofreix les conseqüències! Hi ha gent que pinta postals, que sap que allò és la seva feina i mira de fer-la de la millor manera possible sense preocupar-se massa de com va guarnit el Vell Continent. Però aquell home, mentre pintava postals despotricava contra la monarquia del seu país i això que era una monarquia de dordre ja que un germà de l'emperador fou afusellat a Mèxic, un fill, l'hereu, es llevà la vida, la seva dona fou assassinada, i son nebot en fou a la capital de Bosnia. Doncs, no, en lloc de dir "pobra gent...!" aquell decorador de postals en deia pestes. I, al mateix temps que aquest odi contra aquell emperador mudat i famós per la seva barba, la pintada de postals li anà encomanant una admiració fatal per l'Imperi Germànic. Quan el nebot de l'emperador sofri l'atemptat a Boshia, els homes en lloc de festejar a consciència es declararen la guerra. A n'aquella la Lluna no hi intervingué perquè encara es ballaven valsos, però ja anava, es veu, preparant el seu home. El pintor de postals s'allistà a un regiment bavar i aconseguí els galons de caporal, galons que estan a l'abast de molt gent i fins aquí no hagués passat res. El feriren dos cops. Si una de les ferides hagués estat de debó, hi ha ferits de guerra que van coixos, que perden la memòria, la

visió o l'aparell digestiu, tampoc se n'hagués parlat mai més d'aquell home. Alemany perdé aquella guerra, i les coses anaren de mal en pitjor pels alemanys els quals amb els millors generals del món no s'ha acabaven de creure que haguéssin perdut. I ja comencen a passar coses de mal explicar les quals per força no tenen altra explicació que una influència sideral. L'ex pintor acaba la guerra a un hospital, deixa les postals i s'allista de nou al seu antic regiment actuant com agent dels militars els quals maldaven per acabar amb la revolució que tingué lloc acabada la guerra, durant la quals els marcs paper anaven a pes. Per què els militars alemanys els quals han donat sempre tanta importància als galons nomenaven agent seu a n'aquell caporal? Però és que hi ha més. Es troba en una cervceria amb el senyor Feder, i amb sis d'altres, funda, a crits, el nacionalsocialisme. Es fa un programa: el marxisme i la plutocràcia són obra dels jueus. La missió de dirigir el món correspon als alemanys. No hi ha renda sinó la del treball. Nacionalització de trusts, participació d'obrers en les fàbriques, reforma agrària, ajut a petits industrials...i malgrat aquest programa tingué l'ajut dels grans capitalistes! Hi ha o no hi ha intervencions siderals? L'home veu que a crits ho va guanyant tot, i a crits acaba essent l'amo del partit. Crida contra el tractat de Versalles i la República de Weimar. Junt amb Ludendorff, ja general de temps i partidari de la guerra total i extermini de l'enemic, es solleva i l'agafen. Passa cinc anys agafat. Surt de la presó estant bé de veu i es dedica a reorganitzar el partit el qual ha passat, de set membres, al més nombrós del país. Es presenta a unes eleccions i Hindenburg, el qual veu que aquell home cridant pot fer molts disbarats, s'alia amb els socialistes per tal de tallar-li el pas, i perd. I quan semblava que anava de cala baixa els militars

no se sap per què, s'hi tornen a casa i també s'hi casa el director de la casa Krupp defensor dels interessos del gran capital i de la industria pesada. Hindenburg, aconsellat per Von Papen, diu a l'austriac que governi. I governa. I fa retirar Alemanya de la Societat de Nacions. Algú no està d'acord amb segons quines coses i dirigeix una repressió contra els que protesten que ja no protestaran mai més. La gent va veient que aquell home serà dels que no tindrà aturador. I no en té. Ja és Führer. Ja hi ha el servei militar obligatori. Ja es fan cuirassats d'amagat. Ja venen les desfilades inacabables. Ja surt allò de: " Canons primer que mantega!" Els seus crits han dominat el país, i la majoria creurà aquells crits fins a la darrera conseqüència. I, efectivament, ja no té aturador. Austria li fa nosa? L'agafa. N'hi fa Xecoslovaquia i també l'agafa, arrasa Polònia. Se li declara la guerra per a veure si se l'espanta, i encara agafa més agalles. Agafa gairebé un país cada setmana. Vol deixar el món sense jueus i va anar molt fi que no se'n sortís. I davant l'astorament dels que no creuen amb les influències extra terrestres, fa un pacte de compliments i bona amistat amb Rússia! I a darrera hora es bat amb tothom. Es pot ben bé dir que ha estat l'home més batisser que ha existit i l'home que ha fet batre més gent. La Lluna no en podia haver escollit un altre. I, cosa curiosa, i aquí també s'hi han de veure determinades influències, quan ja havia fet el mal, a darrera hora, quan ja no hi havia res a fer, es casà abans de passar a millor o a pitjor vida. No se sap, ni possiblement se sàpiga mai, si aquell casori de darrera hora fou cosa de la senyora Selene perquè els homes veiessin que malgrat haver ocasionat miliens i milions de baixes un casori encara compta.

Evidentment, les baixes foren moltes baixes i la Lluna s'arribà a espantar d'haver encomanat aquells deliris de grandesa a determinat ciutadà. Quan hi volgué posar mà ja no hi fou a temps. Els homes ja s'havien desbocat i no els movia altre pensament que acabar-ho tot a canonades. La Lluna s'arribà a pensar que la Terra quedaria sense homes i s'espantà de debó. Passà un temps que només es cuidà d'organitzar marees i encara no massa fortes.

Com la Lluna, s'espantà molta gent. I algú molt abans de la darrera guerra gran. Miquel Formiga vingué al món en un mal temps. Els seus pares, Tomàs Formiga i Teodora Calonge, es casaren pel juliol del 36, i anaren a la capital en viatge de noces. Ni mai hi haguéssin anat. La primera nit, la nit dels maldecaps, ells en tingueren per altres coses de les que es pensaven tenir-ne. Fou una nit de canonades. Qui és que pensa en nit de noces una nit de canonades? Almenys ells no hi pensaren pas. Passaren la nit tremolant. Ell, el nuvi Tomàs, ja intentava, pobre, dominar la situació:

- A veure, potser ens hi acostumarem...- deia.

Però quan ella, la núvia Teodora, sentia una canonada:

- Ai, Tomàs, això no és pas per a mi! - cridava-. Deixem-nos-ho córrer. Jo no em puc pas concentrar...

L'ensurt, a la núvia Teodora, li durà temps. Cada vegada que Tomàs li demanava si ja estava concentrada, ella contestava que encara temia d'un moment a l'altre sentir les canonades d'aquella nit memorable.

- Però, dona, si ara ja tot ha passat!

- És igual, sempre em penso que a mitja concentració tinc de sentir els espetecs de llavors...

Miquel Formiga trigà a fer acte de presència a la família, i, no obstant el temps que feia d'aquell 1936, nasqué espantat de part de

mare. L'espantava tot: son pare quan li volia fer festes, sa mare quan l'alimentava, l'àvia Aurora quan li cantava cançons, l'oncle Mèlio quan li anava a dir bona nit...I es feu gran espantat i hi anà a estudi. Formava en el bàndol dels espantats, una generació que feu circular la Lluna després del pànic agafat amb la darrera guerra. Una generació que no faria mai res, que tindria por de fer negoci, cases, bones obres, indústries...Una generació que passaria pel País com una plaga. El País abans era un País de valents guerrejant, fabricant o festejant. Les cròniques parlen dels primers, les estadístiques dels segons i els poetes dels tercers.

Miquel Formiga, doncs, era un dels espantats. Son pare el portà a la fàbrica quan, segons el mestre deia, no contestava cap lliçó per por de contestar malament.

- Així és perdre el temps que vingui a estudi?

- Sí, senyor. Es temps perdut. Absolutament. - contestava el mestre.

- Mira, Miquel, aquest és el retrat de l'avi, fundador de la fàbrica. Quan jo me'n vagi, m'hi posaràs el meu, i els que vinguin després de tu t'hi posaran el teu quan sigui hora. Ara, per a dirigir una fàbrica com la nostra plena de gent avesada a remenar barres de ferro, s'hi han de posar els pebrots, entens?

Silenci.

- No ho entens o no entens?

-- Portar la fàbrica, com tot, em fa por.

- Però per què sempre aquesta por?

- La mare em diu que em ve de neixement.

- Es que la teva mare també agafa por en uns moments que què vols que et digui!

- Ella diu que encara de tant en tant sent canonades...
- La teva mare en va sentir el dia que es va casar, mira si en fa d'anys!
- Si, quan es té por es té por, i jo porto la por de la mare a dins i tinc por.
- Però com vols portar una fàbrica si tens por? Ací si tens por se't menjaran de viu en viu.
- Boncs que se m'hi mengin.
- Si penses així a n'aquesta paret no s'hi penjarà mai el teu retrat, Miquel.
- Que no li pengin.
- I de la fàbrica, què et penses que se n'ha de fer si no hi ha algú de casa que la porti com s'ha de portar?
- Que la porti qui vulgui. A mi em fa por. Ja ho hauries de saber.
- Però la fàbrica és la fàbrica! Si la fàbrica es perd l'avi és capaç de ressuscitar...
- Si, l'avi era valent, tu ets valent, però jo no en sóc.
- Res, tu, espantat o sense, et posaràs a la fàbrica! I no se'n parla més.

L'home pensà que, amb el temps, la por del noi li passaria, i el posà a la fàbrica, com un obrer més, en mig d'una gent que no n'havia tinguda mai de por i menys ara que un ministre havia disposat que en qui entrava en una fàbrica s'hi havia de fer vell. Però la por no li passà a Miquel Formiga. I no sols no li passà la por sinó que cada dia en tenia més i per més coses.

Entretant el món progressava. Amb les màquines de rentar, les computadores i la televisió en colors, vingué el progrés del festeig. Aquells cursos de festejar per arribar al matrimoni, ja han passat a la història. Ara es festeja a temporades i amb gent distinta. El

progrés ha possibilitat festejar sense pensar amb el matrimoni i sense por d'haver de portar a cap casoris anticipats. I no són únicament els solters els que s'han apuntat al progrés, una bona part de matrimonis es dedica també a progressar,

- Ai, no t'has separat, tu? Jo sí! No saps pas el què et perds.

- Veuràs...

- Es molt fàcil. Abans si l'home cridava t'havies d'aguantar. Avui si l'home crida li dius que no aguantes els crits i et busques colla. Ai, si, filla, si. Després si s'embarquen ells, també ens podem embarcar nosaltres. Ara rai que hi ha el progrés.

- Així tal com van les coses, les dones al matrimoni...

- Sí, hi van com durant anys hi han anat els homes. Som iguals o no som iguals que ells?

- I els homes s'hi avenen?

- Quin remei toca!

Aquestes converses i d'altres de més amplada queien molt malament a la Lluna, i estava pensant, de nou, que si tota aquella desviació del festeig i derivats era conseqüència d'una guerra potser provocant-ne una altra les coses s'arreglarien com ella volia o es desarreglarien del tot. Per això potser, en el temps que Miquel Formiga treballava a la fàbrica de son pare, els dos bàndols en que el món s'havia dividit anaven provant de fer bombes cada vegada amb més poder destructiu. Es tracta, es veu, de trobar una bomba que destrueixi mig món. Si la troben tots dos a la vegada i la tiren tots dos a cop, la cosa és clara. No quedarà res. Hi ha qui sosté que aquests laboratoris espacials en els quals hi ha gent que cada vegada hi passa més mesos seguits, no són altra cosa que ingenis que es van preparant per a refugiar-s'hi la gent principal de cada costat quan s'hagi de tirar la bomba de les bombes. La Lluna ho sap tot això

i ultra les fases normals i conegudes, de fa un temps els que la miren bé veuen que ha iniciat una fase nova, la dels dubtes. No sap com arreglar-ho tot allò. Les coses que darrerament estant succeint a la Terra la tenen desorientada. Els disbarats s'estalonen, les democràcies no s'acaben de fer grans, els preus es disparen, el petroli s'acaba, les mars es contaminen, els robatoris es converteixen en ofici, infinitat de ciutadans no moren al llit, es posa aigua a la carn de vedella, colorant als ous, quan la gent es casa i descasa de la manera que vol es va parlant d'una llei del divorci que no hi serà a temps, es succeeixen sollevaments i raptos... El panorama és acoquinador i la Lluna no sap quin partit prendre, si ficar-se més amb les coses que veu, o inventar un moviment nou per apartar-se de la Terra i no veure-les. Ho prova d'apartar-se més d'aquell planeta poblat de gent amb majoria descentrada, però la força d'atracció de la Terra no la deixa apartar com ella voldria. Això la torna a enquimerar, vol tornar pels seus furs i es revolta...

Un escoltador de radio afeccionat, d'aquells que es passen hores i hores escoltant emissions que qui sap d'on venen, sentí una conversa, una part de la qual deixà enregistrada en una cinta magnetofònica, i que segons ell no pertanyia a cap emissora terrestre. Ningú no el va creure quan feu aquella afirmació i més d'un li digué que aquella conversa l'havia gravada ell mateix fent dues veus distintes. La part coneguda d'aquella conversa era més o menys així:

- Te'n vas voler anar quan ni tu ni jo erem res, i jo ja et vaig dir que te'n penediries. I tornar ara ja no és possible. A on et vols ficar? A mig la mar provocant una negada general de continents? Als pols desfent l'equilibri d'aquestes zones fredes i aixafant els pocs esquimals que resten?

- Tornar, dius? Jo el que vull és apartar-me de tu per tal de no veure les misèries que veig.

- Hi estàs condemnada a no poder-te moure. Ni et pots acostar més de 357.000 quilometres, ni anar-te'n més lluny de 408.000.

I, cada 27 dies i 7 hores, a passar damunt la Vall d'Aran sense retràs ni anticipació. Per fums que tinguis no ets altra cosa que un modest satèl·lit, una mena de minyona meva que treballa de franc i té l'obligació de venir-me a dir bona nit totes les setmanes de l'any, sense seguretat social, festes ni vacances. No ets altra cosa que una grapat de mils tones de pols i roques que no serveixen per a res, sense arbres, sense autopistes, sense camps de futbol, sense Congressos, sense reunions internacionals...

- Alto, mestressa! Para el carro. Ja em diràs de què t'han servit els Congressos i reunions internacionals. Amb una mica més un d'aquests Congressos estigué a punt de perdre la meitat de les lletres! I, d'altra part, sense res, sense res. Encara hi han americans al món!

- Què vols dir?

- Si uns americans van venir a casa a passar-hi unes estones, en poden venir d'altres i quedar-se, no? Poden establir magatzems de matèries alimentàries i, amb el temps, superades les primeres dificultats, és que tu podries jurar que no es construeixin a casa, en ambients adequats, barris de casa bona, clubs nocturns, cases de modes, sanatoris i fàbriques de gelats... Si s'ha d'anar depressa per mor d'aquelles bombes que un dia o altre es tiraran, a casa només hi vindran els rics i algun ministre que estigui en el secret de quan es tiraran les bombes. Serà un viure sense problemes, sense haver de pensar amb la ditxosa lluita de classes...

- No has tocat mai de peus a terra, ni per la distància que t'ho

impideix, ni pel seny que mai te n'ha sobrat. Si arriben a venir aquests americans que dius, hi porten dones i n'hi ha de més rics que els altres, ja tens problemes. I tu, somniant, com sempre, dius que només t'hi vindran americans. Es que no comptes amb els de l'altre bàndol? Et penses que serien els americans sols que pujarien a casa teva si les coses ací es posessin de punta? I et penses que tant els uns com els altres es presentarien a casa teva desarmats? I si vinguéssin amb armes qui aturaria una nova guerra? En vols més de problemes? Recorda que tu, si tot això que penses s'esdevingués, que ho dubto, seria la primera vegada que tens homes i dones a casa teva, i jo fa moltíssims anys que n'hi tinc i et podria contar milions de històries...

- Les conec tan bé com tu. Vaig ser la primera de veure els homes passejar-se damunt teu. Ja ells em deuen el favor de no haver-los deixat a les fosques de nits. Aquestes històries que tu dius, es van produir a casa teva perquè vas mal acostumar a la gent. Vas donar masses ales als homes, i durant anys a les dones no les vas fer comptar per a res. Sort que jo de tant en tant m'hi ficava pel mig d'aquestes històries.

- Tu, hagués valgut més que m'haguéssis cuidat de casa teva, que no hi tens ni una herba.

- Ah, mal que et pesi m'hi seguiré ficant. No pots evitar que et faci pujar i baixar les aigües de les mars ni que encomani determinats pensaments als pobladors dels teus cinc continents. I si primer em volia apartar de tu, ara, per tal d'enutjar-te, m'hi aproparé tant que pugui.

- Per més coses que facis no passaràs mai de ser un immens desert solitari sense camells per a travessar-lo i sense ningú que es pugui fer passar el fred a vora un foc. El progrés dels homes de casa

et farà denteta sempre més.

- Alto, Terra! T'has errat, com moltes vegades. El teu progrés ja hi ha arribat a casa! Ja hi tinc una bandera americana plantada! I una pilota de beisbol...I això només és el començament. Es la primera pedra de futures ciutats, i potser, ja veus el que et dic, no és tan lluny el dia que et fotem canonades des de casa, que, com que ve de baixada t'arribaran més depressa.

- Vols que et digui què ets, tu? Doncs ets una xafardera!

- Sóc la Lluna dels poetes, dels enamorats, dels noctàmbuls.

- Sí? I com serà l'amor a la Lluna sense poder-se agafar pel coll amb els peus a l'aigua, sense balls als envelats i sense que les dones es passegin pels carrers amb vestits nous?

- A casa ens farem l'amor ^{pels carrers} ve stits d'astronauta que serà una moda nova de fer-nos-el.

- Ja t'ho he dit, xafardera.

- I quan fem el primer bateg t'ho farem saber!

- Xafardera!

- I perquè no em vegis la gent la faré anar a la cara que no m'has vist mai.

- Xafardera!

- I em convertiré en un balneari de gent de gran butxaca. No tindrè tercers mons ni gent pobla com tu que te n'hauries de donar vergonya que no puguin dinar ni cada dos dies. Ni...

Ací es va acabar la cinta magnetofònica d'aquell escoltador de ràdio afeccionat.

Anys endarrera les dones, en general, deixant estar diverses reines que no se sap perquè se'n feu tant cas ni perquè arribaren a reines, feien l'ofici de dona en perill sempre de quedar-se

sense feina. Els grans senyors, quan n'estaven tips les llençaven, les repudiaven o les tornaven a casa. Els que eren senyors i prou, les hi feien mala cara a casa i anaven a fer bona cara a les dones de fora, i els que no arribaven a senyors les feien servir i les pegaven. Les dones, al casar-se amb segons qui, ja ho havien de fer amb els comptes fets. Si es casaven amb gent de dalt, el perill era de tornar a casa, si ho feien amb gent del mig havien de contemplar el marit amb mala cara, i si ho feien amb gent de baix, el rebre no les hi treia ningú. Havien de tenir una fenomenal afecció al matrimoni les dones que es casessin corrent aquells perills. Durant anys, doncs, eren únicament les dones, si no eren reines en propietat, les que eren tornades, llençades, repudiades o pegades. I encara més de tres reines feren més mala fi que ser tornades o llençades, durant el temps que els homes manaven sense retop. El tracte que tenien les dones era una mena de teorema d'amplada universal amb raríssimes excepcions ja que també s'han donat casos de dones que s'han trobat amb homes que no han servit prou bé i aquests han rebut abundantament. I potser encara n'hi ha algun que rep i en altra modalitat de rebre que els cops materials, amb dejunis ultra els de la taula.

D'aquell temps primitiu de la tribu, la cova i el garrot a mans de l'amo, en el qual la dona era un més a la colla i treballava i rebia com el primer, el progrés ha salvat la dona. El progrés ha vist que la dona s'havia de valorar més del que es valorava, i de fa uns anys el món en pes treballa per i per a la dona i la dona fa absolutament el què vol. Per tal d'arribar en aquest punt han hagut de passar segles, s'ha hagut d'inventar el telèfon, els antibiòtics, els diputats, els sollevaments, les compu-

tadores i el peix congelat. Hagueren de transcórrer una gran quantitat de fases de la Lluna per tal d'arribar en l'estat de coses del temps actual. La Lluna feu tot el què poté per entronitzar les dones. Va veure que el seu regnat era curt - una vintena d'anys a tot estirar-, i va encomenar a determinats metges l'afecció a reformar nassos, pitreres i arrugues en general. Les dones, per tal d'allargar fins on fos el seu domini es posaren en mans d'aquells metges, però malgrat les activitats de la capriciosa Lluna la qual en qüestió de dones tan aviat feia una cosa com l'altra, i a les ganes d'aparentar joventut de les dones, venia un moment que no hi havia cirurgia estètica que hi valgués. Però la dona ja havia entrat pel portal gran al món, i quan no podien provocar disbarats cantant, fent pel·lícules, ballant o fent de vidues alegres, es feien advocades, escriptores, diputades o carnisseres. De tota manera ja no cal pensar, per coses que s'esdevinguin, que es torni a n'aquell temps que les dones rebien i prou i sense dret a protestar. Han passat del feudalisme al liberalisme i d'aquest a l'autonomia i a la independència sobretot les de bon veure tant com ho siguin. Tenen recursos, però, i algunes quan han perdut gràcies i no disposen de carrera, han plantat bandera a les cuines i segueixen gosant de gran i meréscut prestigi. Hi ha també les que són posseïdores de gran renda cosa que serveix moltíssim per a mantenir prestigis sense necessitat de benplantadisme, carreres ni sofregits.

I trobem a Miquel Formiga en l'època que les dones es pot dir que han fet el seu agost en quant a ser-les-hi reconeguda la seva presència i la seva voluntat en oficis varis, en anar a dormir tard, en associar-se a companyies variades i en llibertat d'entrar i sortir. Tot això, és clar, en seva edat d'or. Una part, fora

d'aquesta edat inaguantable, segueix sospirant pel preu de les molles i amb què han de consistir els catorze àpats setmanals. Aquest sospirar no té aires de parar, i els homes no poden fer altra cosa que sospirar ells també.

- A casa sospirem tots, la dona i jo - diuen els marits-. Hi ha solidaritat amb el sospirar...S'han d'anar suprimint plats. Si la cosa dura haurem de suprimir repassos. Els sopars ja no són els d'abans...Si ens llevem tard, ja no esmorzen...

- La propia encara de tant en tant té rampells de quan no eren res i devegades per a donar-me mals moments em deixa anar: "No saps quant m'ha costat aquest peix que menges? Saps quant val aquesta escarola que deixes?" De tant sentir-li a dir el preu de les coses, em sembla que estic menjant papers de cent peles en lloc d'arròs a la cassola o macarrons a la italiana, i la veritat, devegades el dinar em fa mal.

- Això abans no passava. Les hi hem donat massa ales a les dones, ja t'ho diré jo. Abans mentre tinguéssin home ja ho tenien tot.

- Sí, com ho vols arreglar?

- Veuràs com ho vull arreglar, com ho vull arreglar...Amb quins quartos va a plaça la teva dona, amb els seus o amb els teus?

- Amb els meus però que ella diu que són els seus.

- Així no arreglaràs res

- I la teva, amb quins quartos hi va?

- Amb els seus, la veritat. Per això a casa quan es queixa li dono tota la raó. Devegades si les hi dones la raó, callen. Temps endarrera, a casa mai s'ha anat a plaça pagant jo, quan em bestreia la situació econòmica la feia callar dient-li si sabia que un home per a ella tota sola no era pagat amb diners, però ara...ara ja no li goso dir. Avui han agafat massa fums. I tant li fa que

per anar a plaça cobrin com que paguin.

- Home, jo el teu cas el comprenc, però el meu! A casa sóc jo qui paga.

- Es igual. Avui són elles que diuen que per a tenir dona s'ha dè pagar. I en aquest pagar hi entren, ultra altres coses, les anades a plaça. I quan es posen una cosa al cap rai...! I ara ja veuràs amb la llei del divorci!

- Mal-de-cap em fa aquesta llei. Si no s'han divorciat a 30 anys, que és l'edat fins a la qual poden engallar-se, no tinguis por. Després, si per a obtenir el divorci s'ha de pagar, ja veurem qui es divorciarà. Es una llei per a gent rica aquesta, per a gent de dretes, vet-ho-aquí. La gent de pocs quartos haurà d'aguantar, i precisament durant les hores de menjar, el preu de les carxofes, del bacallà, de l'oli i del pit de tocino...A més, les parelles joves, que en fa de temps que sense llei de divorci actuen en divorciades, i sense que jutges i notaris n'hagin de fer res.

- Així hem d'estar contents de com marxen les coses?

- Quan vagin més malament que hi aniran perquè això no ho paren ni les dones, trobarem que avui viviem com els reis quan els reis vivien bé...

Tornem, doncs, a trobar Miquel Formiga quan el món anava com anava. A la fàbrica, ben poques coses de profit hi feu. Son pare se'n queixava.

- Això no és manera de portar-se per un que demà ha de ser l'amo de tot.

- Pare, aquestes màquines em fan més por que goig. I també me'n fan els que les fan moure.

- Si no et treus aquesta por del damunt, i ara ja fa temps que hi ets a la fàbrica, ho veig molt malament...Després, jo no sé per

quin dimoni haviés de fer vaga, tu!

- Es que em van dir que si no fes vaga com ells...

- I sempre la por. Maleit 1.936!

- Es que ells només parlen dels diners que et fan guanyar. Diuen que fins ara no en podien fer de vagues, però que ara en faran cada dia que vulguin.

- I tu no els podies dir que hi perden fent vagues? No, no diguis res. La por... Si mai arribes a ser l'amo en faran el què vulguin de tu.

- Oh, i quan no parlen dels diners que et fan guanyar, parlen de donotes.

- I amb donotes, tu, què?

- Si estic espantat amb altres coses, també n'estic amb aquestes.

- Doncs has de començar a perdre la por, que ja és hora!

- Vols dir que vagi amb donotes?

- Miquel, no totes les dones són donotes. I un home, a més de treballar té altres obligacions, sobretot els que tenim fàbrica. Si no ens casem i no tenim descendència, la fàbrica farà mala fi. Hi ha gent que es pot permetre el luxe de quedar-se soltera: escriptors, pianistes, pintors, tiples, manescals, llevadores i tots els que cobren del municipi, de les diputacions o dels ministeris. Ara, el que té una fàbrica, necessita un hereu o dos, si no la fàbrica passa a mans que mai no han suat ni per a crear-la ni per a fer-la gran... O sigui, que a casa hi ha una fàbrica i tu ets solter, i ja solter granat. Deixa per un moment de tenir por ja que essent un solter amb fàbrica no hauries de saber per on girar-te per a dir que ja està compromès a les dones que et vindrien al darrera.

- Parlem-ne, pare, parlem-ne d'aquest compromís!
- Doncs parlem-ne. Tu has fet passes?
- No.
- Doncs què esperes? Que les dones et vinguin a trobar?
- Sí.
- Això és nou.
- Això és por.
- Però també et fan por, les dones?
- Sí.
- Però escolta Miquel. Les que tenien por fins ara d'aquestes coses eren les dones.
- Però ara les dones, almenys d'aquestes coses que tu et penses no en tenen. I per això en tinc jo.
- Bé, però les dones fins tenint por es casaven. Després ja les hi anava passant. Tu en pots tenir i casar-te. Algú o altre n'ha de tenir de por al casar-se. Tingue's por, però casa't. Una de les coses que poden fer por al casar-se és la qüestió econòmica, i aquesta la tens salvada. Tens una fàbrica, un patrimoni, unes rendes. Si la dona pot anar a plaça bé tens el matrimoni salvat.
- Un matrimoni no s'acaba pas anant a plaça bé. Si em caso amb una rica voldrà fer més coses que anar a plaça bé, voldrà servei, vestits, luxe, cotxes, alternar... i si com tu dius de vegades les coses van malament...
- Bé jo ho dic perquè podrien anar més bé. Tampoc se'ns ha de creure del tot als fabricants quan diem que les coses van malament.
- I si em caso amb una pobra, pel fet de casar-se amb un ric, voldrà fer la pau de totes les coses que no havia pogut fer essent pobra.
- Doncs no et casis ni amb una rica ni amb una pobra.

- Tu ho has dit, ni amb una pobra ni amb una rica. No em caso.
- Casa't amb una del mig, home! Ni de dretes ni d'esquerres, del centre.
- Pare, pare, fins en el matrimoni hi hem de ficar la política?
- Es un dir, home. Casa't amb qui vulguis. Els pares ja no pintem res, ara. Jo només vull que et casis. Si et quedes solter, a qui vols deixar les coses de casa, a l'Estat?
- No, això no, veus.
- I doncs, home!
- Oh, ja es podrien deixar a algú que no fos l'Estat.
- A qui vols deixar-ho? Als nois de l'oncle Vadoret els quals es passen les nits a les discoteques, que no han treballat mai i que diuen que no treballaran mai? A les noies de la tia Angeleta les quals canvien d'home cada repic de campanes? O a n'els padrins de Manlleu, que són comunistes del senyor Breznev? Et faria gràcia que tot anés a parar a Rússia?
- Home, abans que tot anés a parar a Rússia...
- Doncs ja saps com ho pot evitar.
- I no hi ha cap més medi d'evitar-ho que casant-me?
- Cap més.
- Però...
- Es igual, casa't amb tota la por que vulguis, però casa't. Pensa-t'hi Miquel, pensa-t'hi!

I Miquel començà a pensar. I quan més pensava més por tenia. Si no es casava, tal com li havia dit son pare, el patrimoni podia anar a parar a mans dels nois de l'oncle Vadoret, els quals no volien treballar ni havien treballat. Seria protegir la vagabunderia. El pare tenia raó. Les noies de la tia Angeleta canviaven d'ho-

me sovint. El patrimoni ja seria més repartit, però es repartiria a homes consorts, uns desconeguts a fi de comptes. També tenia raó el pare. Quedava el cas de l'Estat. Si la fàbrica fos més gran i perdés milionades, se'n podria fer càrrec l'INI, però aquest no era el cas, la fàbrica anava fent, i tampoc era el cas que després d'haver pagat durant anys i anys contribucions a l'Estat ara se li regalés la fàbrica. El pare tornava a tenir raó. I encara hi havia el cas de Rússia. Es clar, haver treballat tant temps perquè els russos se n'aprofitessin...I per a privar que la fàbrica anés on no havia d'anar, ell s'havia de casar! I l'home hi cercava sortides a n'aquest casar-se. També podia succeir que els de Manlleu amb la fàbrica i les propietats als dits es deixessin córrer de ser partidaris del senyor Breznev...També podia esdevenir-se que la fàbrica anés malament del tot i llavors ell s'hauria hagut d'espantar casant-se i s'hauria espantat de franc...Potser son pare no hi pensaria més amb aquell casori...Però sí, el pare hi pensava.

- Miquel, què has decidit?

- Tu em vas dir que hi pensés. Ja hi penso, ja.

- Bé, no et pots pas passar la vida pensant. I les coses no van prou bé.

- Es que si no van prou bé no veig que jo casant-me les hi hagi de fer anar.

- Miquel, si tot va a parar als nois de l'oncle Vadoret, anirem més depressa a fotre'ns de vint ungles. I si va a les mans de les noies de la tia Angeleta amb els homes que fan córrer...

- Jo havia pensat que amb tants homes serien més a repartir...

- Tu et penses que l'avi i jo ens hem passat els anys suant perquè tot plegat vagi a mans desconegudes. Que els coneixes tu als homes de les noies de la tia Angeleta si cada mes en tenen de distints?

- Sí, també hi havia pensat amb això.
- No, Miquel, no. Això només ho pots arreglar tu casant-te. O és que vols que tot vagi a Rússia?
- Es que jo pensava que si els de Manlleu creiessin que tot podia ser per a ells, potser es passarien...
- Ni parlar-me, Miquel, ni parlar-me. Els de Manlleu, com que de fàbriques no hi entenen res, segur que farien venir tècnics russos i la fàbrica la farien anar segons disposés el senyor Breznev. I ets tu qui has de fer anar la fàbrica i vetllar el patrimoni.
- I si no tinguéssim fàbrica ni patrimoni?
- Però els tenim, Miquel, els tenim. Aquestes coses que penses tu són excuses per a no casar-te.
- Es que de les moltes coses que em fan por, el casar-me és de les que me'n fa més. I d'ací no em moc.
- Però, fill meu, fill meu, si fa molts anys que la gent es casa. I es casa gent de totes marques, pobres, rics, il·lusionats, desenganyats, per força, per poders...
- També n'hi ha que no es casa i no per això les carreteres són de més mal arreglar, s'apugen els impostos i es va al llit més tard.
- Miquel, a casa ens hem casat tots. Els pares, els avis, els besavis i els avis dels besavis. I, de tots, només el besavi Fermí trobà una dona la qual una vegada casada digué que el besavi no li agradava prou i marxà a França amb un comandant de burots.
- I si em passa a mi això?
- Avui no hi ha burots, ja.
- Però hi ha altres funcionaris que poden fer variar els gustos de les dones casades.
- Un quan es casa no hi ha de pensar amb aquestes coses. S'ha de

partir de la base que una dona quan diu que sí ho diu sense trampa.

- Oh, totes ho diuen que sí quan es casen. I també ho devé dir la dona del besavi.

- El besavi no en feia massa cas de la seva dona, i d'aquí va venir tot. A més, el' besavi Fermí era tartamut i sempre es queixava que la dona li gastava massa quartos. I era home de cafè el besavi Fermí. La majoria de les nits les passava fent el canari en lloc de fer companyia a la dona.

- Es que casar-se és car, pare. Si no em moc de casa, és un plat més a taula en un temps que les coses no van prou bé... I si tinc de viure fora de casa - he sentit a dir per la fàbrica que les dones els primers temps de casades no volen testimonis, ni d'oïda -, encara és més car. Casa nova, mobles nous...

- No m'hi posis més entrebancs. Avui encara ho podem aguantar. Queda't a casa, veste'n, però casa't, Miquel!

- M'ho puc anar pensant?

- Quan més triguis, més difícil ho veuràs. Casa't, Miquel, amb la primera que trobis sortint al carrer, però casa't, punyeta! T'ho demana el teu pare, la fàbrica, el patrimoni, els avant-passats, l'economia del País...

Ho exigien tantes coses, ~~que Miquel Formiga~~, que Miquel Formiga decidí fer cas de son pare. Es casaria encara que tingués por, però es casaria sense festejar. Si festegés estava segur que al matrimoni, si hi arribés, hi aniria amb més por que mai. Ell ja en veia de dones pel carrer, però no se les mirava. Es miraria les primeres que trobés. I se les mirà. La primera sorpresa fou la veïna Hortènsia. Quan arribà a casa seva ho digué a taula.

- El Miquel, el fill del senyor Formiga, m'ha mirat.

I la mateixa declaració feien la noia del cap de bombers i la germana del músic Poncem.

El tercet, davant del mirall, es preguntaven per què se les havia mirades el noi del senyor Formiga el qual no es mirava mai ningú. La veïna Hortènsia era més aviat abundosa d'aparells làctics i abdominals. Potser sí que els volums podrien ser més reduïts, però almenys podia presumir d'antecedents ja que ara es veïa cada fusta de planxar vestida de dona que feia pena. La veïna Hortènsia temps endarrerera era poca coseta i no se la miraven massa pel carrer, i la noia per tal de ser mirada es posà a dieta per a guanyar carns. Però totes les dietes són dolentes. Les que es volen aprimar s'aprimen massa i de vegades no s'hi és a temps. A la veïna Hortènsia la dieta l'emplenà de bo de bo. Mentre s'anava omplint ja se la mirava algú, però aquella dieta al revés l'anava bufant amb excés i la gent ja no se la mirava tant. "No sé què vol, la gent!" pensava la veïna Hortènsia. Ara, però, malgrat la seva opulència se l'havia mirada el noi Formiga el qual mai no ho havia fet.

La noia del cap dels bombers era el cas invers de la veïna Hortènsia. De menuda sa mare li donava més menjar que del compte.

- Nena, digue's a la senyora Toneta què has menjat a dinar.

I la nena recitava una llista com si anunciés els plats d'un restaurant.

- I mirin quines camotes i quin cul té la nena!

I la mare de la nena l'arromengava en públic perquè les amistats poguessin veure l'enrobustida popa de la nena.

Però la nena es feu gran, contemplà en revistes i televisions desfilades de models i concursos de bellesa, i pensà que ella, si no hi posava remei no seria mai ni una cosa ni l'altra. I s'apuntà a les

dietes castes, contra la carn. I l'anà perdent a ulls vistos. Els passants, quan la noia era a mig perdre matèries grasses, encara se la miraven, però quan ja la dieta no tingué aturador deixaren de mirar-se-la. I un dia senti, al passar, aquest comentari:

- El dia que faci vent, es trencarà!

I la gent, si bé no es mirava massa a la veïna Hortènsia perquè anava massa carregada, tampoc es mirava a la filla del cap dels bombers perquè hi anava poc. També pensà aquesta: "No sé què vol la gent. No està mai contenta..." Ara, quelcom li devia haver trobat el noi Formiga que se l'hagués mirada, fou també pensat per la noia.

I hi havia, igualment mirada per l'amic Miquel, la germana del músic Poncem. La germana del músic Poncem era partidària del divorci. La seva il·lusió en aquest món era divorciar-se, i molt abans que ni es parlés de la llei del divorci, ella ja l'havia posada en circulació pel seu compte. I aquesta especial afecció la portava, per la gent que les sap llegir, pintada a la cara. Hi ha pintors que només de mirar-se'ls es veu que són pintors, com hi ha malfactors als quals al veure'ls ja s'endevina que ho són, de la mateixa manera que hi ha malpagadors que amb la cara paguen. Un temps els poetes portaven barba o cabells poc tractats pels amics barbers, i els bons, se'ls veia amb els ulls que no eren gent com l'altra que anaven pel món com si no toquéssin a terra...Doncs la germana del músic Poncell es veïa de lluny que una gran varietat d'homes li havien portat l'esmorzar al llit. I també ella es preguntava per què l'havia mirada el noi Formiga, i que ho hagués fet quelcom hi havia vist. Ella desconeixia la por que movia al noi Formiga, i pensà que potser l'home volia demostrar que seria el millor de la seva llarga col·lecció....

Som en ple carrer. Miquel Formiga surt de casa seva camí de la fàbrica. És de bona hora i la gent circula amb cara de son. Tothom fa el camí pensant una cosa o altra. Hi ha varietat de pensaments. Unes noies joves van a la universitat i pensen que si només hi han d'escoltar tenen el matí guanyat. Unes altres van a despatxos i pensen que seria una bona cosa que es fes una vaga demanant per a treballar una hora menys cada dia, ja que anar al llit tard i haver-se d'aixecar tant de matí per anar al treball no és d'un país en el qual hi ha gent que vol entrar al Mercat Comú. Unes dones van a plaça preocupades i pensen quan arribarà el dia que les anades al mercat es podran fer pagant l'Estat el qual paga tantes coses. Uns paletes, a peu d'obra, encara que no sigui l'hora es va preparant l'esmorzar. Un vol de mainada es dirigeix a l'escola propera pensant que si els mestres tinguessin l'edat que tenia ella tampoc sabrien les coses que ella no sabia...I, en direcció contrària a la que porta Miquel Formiga, es veuen les tres dones que el noi s'havia mirat uns dies abans. Segur que degueren fer una pila de pensaments aquells dies essent-ne el centre el noi Formiga, perquè al divisar-lo, les tres, que anaven a compàs, el perderen i començaren una petita cursa d'obstacles pel mig la gentada matinerà. La veïna Hortènsia, de sortida queda una mica rassagada. Les altres dues sortegen vianants i sembla que porten la davantera, però la veïna Hortènsia avança imparabile envestint pel dret tota mena de transeünts provocant diversitat de trontollements i més d'una caiguda. La veïna Hortènsia, en aquells moments i moguda per la cosa que la movia era igual que un camió de dotze rodes que passés per la voravia. I les tres arriben davant per davant de Miquel Formiga. I l'home se les mira a les tres, se

les mira i fuig tremolant.

- M'ha mirat a mi! - diu la veïna Hortènsia picant-se al pit.

- A qui ha mirat ha estat a mi! - diu la filla del cap de bombers.

- Us erreu. A qui ha mirat ha estat a mi! - fa la germana del músic Pòcem.

Una mirada ha estat devegades el començament d'un idil·li, i aquelles tres dones no estaven disposades a deixar-se perdre el que elles creien que havia de seguir després d'aquelles dues mirades inicials, sobretot perquè les tres sabien que el fill Formiga disposava d'un pare amb fàbrica. Elles, si el cas s'hagués presentat, potser s'haguessin relacionat amb qui hagués estat prescindint de la situació econòmica del pare de la relació, però si es presentava l'oportunitat d'una possible relació amb un element posseïdor d'un pare del qual el veïnat assegurava que era un pare folrat, era cosa de beneïtes no intentar, a tot risc, fer-se amb la relació. I que la trinca era d'aquest parer ho prova la conversa i monòlegs que provocà aquella mirada partidora de Miquel Formiga.

- Però on vols anar tu si per poca força que tingui ell, si t'abraça et trencarà?

- Maca, si penses en que jo penso, a tu t'hauria d'abraçar amb ajuda d'algú més.

- Tu per poc, i tu per massa! - diu la germana del músic Poncell.

- Mireu-se-la ella! Ja cal que no t'escapi mai d'ensenyar-li el carnet d'identitat.

● Gallina vella fa bon caldós

- A l'olla sí, però al llit...

- De quants homes has canviat, tu?

- Jo encara puc anar al matrimoni vestida de blanc i amb un ram de tarongina a les mans.

- Ja et planyo, doncs, si mai t'arribes a casar així. Els treballs que passaràs!

- Vosaltres el que teniu és enveja!

- Enveja de què? Del carregament que portes?

- Què més voldries tu que tenir les coses que jo tinc.

- Ja es veu de què t'han servit!

- I ja es veu de què t'han servit les que tu no tens!

- No maldeu, que a vosaltres no us ha mirat com a mi.

- Que et penses que no se sap que només et cases per a descasar-te?

- Aquest me'l quedo.

- Ja ho veurem.

- Qui m'ho impedirà? Tu que no pots fer quatre passes sense bufar, o tu que quan fa vent t'han de posar contrapès?

- Qui t'ho impedirà sera ell...Quan et vegi de ben ap prop et prendrà per la seva tia major...

Tot això ho deien cridant les tres a cop, i la gent que transitava començà a aturar-se primer i a fer rotllana més tard al voltant de les tres discutidores.

- Què passa, senyora Feliu?

- Diu que hi han tres dones que s'escridassen per un home.

- I l'home hi és?

- No ho sé, jo sóc tan menuda que la gentada no m'ho deixa veure.

La senyora Feliu era una bona clienta de l'encarregada del quiosc de periòdics i revistes la qual al sentir-la queixar de la seva manca d'estatura li posà a la disposició la cadira del quiosc per tal que podés seguir còmodament el desenvolupament d'aquell plet i veient les protagonistes.

- Moltes gràcies, senyora Quimeta...I guàrdi'm aquella revista nova que m'ha dit...

Les tres discutidores, al veure que tenien públic, discutiren més que mai i portaren a cap les primeres actuacions d'actors amb la cooperació del respectable.

- Que no ho veuen?- deia la veïna Hortènsia envermellida a fons-, aquest monument d'ossos i aquesta que passa de l'edat em volen prendre un home!

- Oh, si la deixen dir, aquest home ha de ser d'ella. I, ai, pobre home, si un dia el trepitja! No se la creguin. Es ella que s'ho fa això d'aquest home. Jo hi tinc el mateix dret que ella! - xiscava la filla del cap de bombers.

I també proclamava els seus drets de cara el públic la germana del músic Poncem.

- Deixint-les dir...Aquestes dues ploren perquè no han festejat mai. La una per excés de pes i l'altra per defecte. Es pensen que els homes no se les miren aquestes coses, i els homes avui van a mirar molt prim. Si han de presentar la dona en societat, tan malament queden si han de dir: "Us presento noranta quilos de dona com si han de dir que en presenten trenta-set. Per això es deixen a casa tant les que passen del pes com les que no hi arriben. En canvi, una dona de pes normal, com una servidora, els homes se la poden emportar pertot arreu.

- I l'edat? Et penses que no la miren els homes l'edat?!

- L'amor no té edat.

- Però tu sí!

- I tu no tens res, i tu, massa!

A partir d'aquest "massa", seguien insults picats. Uns homes que figuraven entre els espectadors començaren a aplaudir. I fou la senyora Feliu, espectadora d'alçada damunt la cadira que la hi deixà la quiosquera Quimeta, la que va dir:

- Però, aquest home, per quina s'ha decidit?

- Té lloc aquest treset?

- Per mi!

- Els homes, avui, amb una no fan i per això passen aquestes coses.

- A mi no me'l prendran!

- Ni a mi!

- I jo no me'l deixaré prendre!

- A vostè què li sembla? Que aquesta grassa ha de tenir preferència?

- Veurà, hi ha homes que les volen que n'hi hagi...

- Què xerra, aquest sac de mal profits! Vostè creu, senyora, que es pot aprofitar, això?

- Miri, també hi ha homes que les volen de bon agafar...

- I entre un poc i un massa, vostè creu que un home...

- Sí, també n'hi ha que no es volen moure de les mitges tintes...

- Vostè el què vol és quedar bé amb tothom. I per això ja es podia haver quedat a casa que prou feina i deu tenir!

- Veurà qui ha mogut tot això i a la via pública han estat vostès, i segurament sense permís.

- Que en té vostè de permís per estar dalt d'aquesta cadira a la via pública?

- I vostè per a cridar?

- Que hi ha cap llei que prohibeixi cridar?

- I que n'hi ha cap que impedeixi pujar dalt d'una cadira?

Els homes tornen a aplaudir per segona vegada, i a partir d'aquell moment l'algarull pren unes bones proporcions. A la rotllana hi havia més dones que homes i aquests es baten en minoria, però no tots ja que entre ells hi havia el flequer Joan el qual tenia fama, sembla ben guanyada, de fembrer. Pel barri se'l coneixia pel

Sultà, i fou blanc, durant uns moments, de les dones de la trobada que es veu no formaven part del seu harem. S'escampà més d'un cop de paraigua.

- Fort a la testa! - deia la senyora Feliu de dalt del seu observatori.

I coses de quan es troba més gent que del compte. Les dones, al veure que algunes es ficaven amb el flequer Joan del qual pel barri se'n deien tantes, feren el sord a les tres originadores de l'espectacle, i dirigiren primer els crits i dèsprés els cops contra el flequer. Aquest intentà conseguir l'ajut dels pocs homes de la batalla però aquells es feren escàpols als primers cops amb un:

- Ja t'arreglaràs, Joan. Fer-ne seguir tantes porta aquestes demostracions de gelosia.

S'acorrallà al Sultà, i quedaren les tres discutidores al descobert amb la sola presència de la senyora Feliu dalt la cadira. Ella i cadira també deixaren soles a les tres i es traslladaren on les dones portaven a cap una festa major de cops contra el pobre Joan que no sabia per on girar-se. En aquest moment passa el policia Sabrià, el qual, abans de intervenir vol saber de què va.

- Amb qui se les tenen aquestes dones?

- Amb el flequer Joan.

- Que n'ha abordada alguna?

- D'aquestes, no, però n'ha abordades d'altres.

- I aquestes l'ataquen perquè no les ha abordades?

- Això és vostè qui ho ha de saber.

- I vostè es pensa que la meua feina és saber les dones que fa córrer el flequer Joan?

- Si ho sabés i ho evitès, no passaria el què està passant.
- Senyora, no hi ha cap dona que vulgui dir que no, que digui que sí.
- Doncs si la policia no serveix per aquestes coses, ja em dirà per quines serveix.
- Si les dones no estan en guàrdia...
- No n'és vostè, de guàrdia?
- Vull dir que si les dones no es guarden per elles mateixes, què vol vostè, que cada dona surti al carrer acompanyada d'un policia, i que si entra a cal flequer l'esperí a la porta?
- Es a dins de cal flequer que el policia hauria d'entrar amb la dona.

- Jo hi entraré cada vegada que les dones m'ho demanin en acte de protecció. Sap quantes m'ho han demanat? No faci números, ja li ho diré jo, cap! I segur que totes aquestes mouen aquest aldarull perquè el flequer no se les ha mirades. I això és una agressió a plena via pública...

I el policia Sabrià es posa en moviment. Veu la senyora Feliu dalt la cadira.

- I vostè què hi fa aquí dalt?
- Oh, de terra no veia res.
- Baixi totseguit! Les cadires són per a seure-hi!
- Es que hi ha alguna llei que prohibeixi pujar-hi dalt les cadires?
- El motiu de pujar-hi és de fer-se sopes amb un aldarull públic, i aquests avui estan prohibits...Ep, dones! Què dimoni és això! Alto en nom de la llei!

I el policia Sabrià intenta obrir-se pas pel mig les apallissadores del flequer Joan.

- Alto, dic!!

Però les dones estaven ja disparades i no hi havia alto que les aturés. I tant era així, que una de les que actuaven a primera linia ensenya a la general les calces del Sultà. La senyora Feliu, al veure-les, acosta la cadira a primera linia per si després de les calces les assaltadores deixen el flequer sense determinada roba interior. Fou una pena que la senyora Feliu fes tard ja que al temps de baixar i pujar de la cadira una de les dones del davant havia llençat a la general els calçotets llargs del flequer Joan que s'anaren a embolicar al cap de la senyora Feliu a mig pujar a la cadira.

- Deixeu-me'l veure! - anava cridant la senyora Feliu.

Altres dones s'hi feien amb les dents per tal d'arribar a primera fila, i fou llavors que el policia Sabrià lluitant heròicament amb les investidores del flequer Joan havia aconseguit dipositar la seva gorra de plat damunt el lloc que la senyora Feliu i altres companyes maldaven per a contemplar. I, per a més pena d'elles, un escamot de policia atret pels abundosos crits emesos en ple carrer, estava esbandint aquella manifestació no autoritzada. Entre les dones que fugien hi havien les tres les quals havien posat la primera pedra d'aquell assalt al flequer Joan, que fugint i tot no deixaven d'insultar-se sense parar. Tot el què podé veure la senyora Feliu, ja solitària damunt la cadira de la senyora Quimeta, fou el Sultà ja posant-se les calces enmig d'una barrera protectora de part de la policia municipal.

L'avalot es conegué al barri com provocat per la col·lecció d'amorettes del flequer Joan, i així arribà a orelles de Miquel Formiga. A n'aquest, l'esdeveniment li encomanà encara més por de la que

portava a coll. En canvi, l'episodi feu multiplicar de molt el prestigi i la parròquia del flequer. Però, amb por i tot, aquelles tres dones no es movien del pensament de Miquel Formiga i era en va tot esforç que el noi feia per tal d'apartar-se-les-hi. Influències de qui sap a on no el deixaven en repòs, però tals influències no feien altra cosa que augmentar la por de l'home. Sí, eren una mena de diapositives permanents que no es movien dels ulls del noi Formiga els tingués oberts o tancats, però si les influències volien que el noi es decidís favorablement per aquelles tres dones, no se'n sortien. Llavors, les influències, davant l'acumulació de por de Miquel, dirigiren llurs facultats a les tres dones on ja se sabia que hi tenien terreny abonat i es dedicaren a passar diapositives de Miquel Formiga a la veïna Hortènsia, a la filla del cap de bombers i a la germana del músic Poncell i cadascuna les rebé a mans besades. I el treset, que uns dies abans era un treset normal s'anava sortint de la normalitat a ulls vistos. Aparentment, tot venia d'una parella de mirades, però ningú es creurà que dues mirades soles portessin els episodis que portaren aquelles. Quelcom més hi devia haver pel mig. Sempre hi és aquest quelcom quan s'esvenen coses que la gent en general no enten prou bé. I és aquest quelcom que sol complicar la vida de la gent normal quan aquesta es converteix en gent anormal degut a causes nimies, fútils, banals, sense importància...

- Mai ho hauria dit del senyor Juliol! - sol dir la gent quan veu que el senyor Juliol fa coses que mai no havia fet. Quan la gent s'esvalota davant una determinada cançó, pel pas d'una senyora més al punt que del compte o davant una girada de truita, s'esvalota tothom que en té ganes i, sovint, aquell que no en té que se sent tocat per l'estat emocional del carrer. Quan en un discurs electo-

ral o davant la no xiulada d'un penal, uns quants comencen a cridar, donant per entès que en un i altre lloc hi ha gent normal, els crits es fan gairebé generals. I els que no criden de debó criden de pensament. I si aquests estatspsíquics s'encomanen a la majoria silenciosa, que ningú trobi estrany que si l'encomanador d'aquests estats els dirigeix contra tres dones, ja de sí ben disposades, i al causant d'aquelles bones disposicions, els resultats siguin insospitats. Si la gent normal com el senyor Juliol surten de la normalitat degut a una passa de psicosis col·lectiva i s'ha de dir: "Mai ho hauria dit del senyor Juliol!", quan la força que ocasiona aquestes psicosis es dirigeix enterament a quatre personatges és absolutament normal que aquests surtin de la normalitat tinguent també com una anormalitat més la por que de les dones i sobretot del matrimoni tenia Miquel Formiga.

Quan aquell dia Miquel Formiga sortí de casa camí de la fàbrica, no feia gota de vent. Ho observà ell i ho confirmà el Servei Meteorològic. Efectivament, el del dia 15 d'octubre, aquell 15 d'octubre, el Servei deia exactament: "Temperatures del tot apartades de les normals en aquest temps. Sol pertot arreu i, com a màxim, un oratjol incipient es preveu per entrada de fosc". I aquell dia la veïna Hortènsia, plena de Miquel Formiga fins a dalt de tot, fou la primera de les tres que sortí al defora. I just quan estigué a l'alçada del noi, un vent que no hi comptava ni ell ni el Servei Meteorològic, ni potser ni la mateixa veïna Hortènsia, fent una graciosa pirueta mostrà a Miquel Formiga de quina manera eren les propietats privades de la veïna la qual, en lloc d'enrojolar-se, es mirà l'home amb el millor dels somriures. La destapada ocasional de la noia fou contemplada per un altre passant el qual no es podé estar de dir, aturant-se:

- Carai!

Com que la veïna Hortènsia va veure que el fill del senyor Formiga vermell a tot envermellit deixava el lloc del succés a pas més aviat viu, va contestar a l'espectador de la interjecció:

- No anava pas per a vostè, senyor.

- De tota manera, moltes gràcies, senyoreta. No tots els dies es veuen coses així...

Era dia de trobades aquell. I ara qui s'acostava era la filla del cap de bombers, acompanyada d'una senyora major. Quan es creuà amb les dues dones, Miquel Formiga sentí com la noia, després de mirar-se'l d'una f*o*i só remarcable, deia:

- I c*o*egui que és ben trist, senyora Estrella, tenir tant per a escollir i que una no s'acabi de decidir...No veu que ara és moda estar prim...

A dues passes de distància, encara sentí com deia:

- Ui! Aquest és un dels que no em deixa tranquil.la! Avui, sort que ha vist que vostè m'acompanyava...

El noi veu que la por el va agafant com una febre anant a més. I pensa que ara només li falta trobar la germana del músic Poncem. I veu que pensar malament és una mala cosa ja que a deu metres del portal de la fàbrica es troba amb la germana del músic. Aquesta fa més que mirar-lo. Li pica l'ullet, però no una picada d'ullet normal, no, una picada d'ullet amb cua, amb moviment de balanceig del cap i un gest molt significatiu de llavi del mateix costat del convidador senyal ocular. A la fàbrica, menjant o dormint, Miquel Formiga no es podia treure del cap la nova sèrie de diapositives amb els signes interns de la veïna Hortènsia, el comentari de la filla del cap de bombers i la p*iv*ada d'ullet de la germana del músic Poncem.

Per un home al qual moltes coses li feien por, i més que altres, les dones i el tenir-hi tractes, allò era un no desitjable suplici, suplici que se li traduïa al rostre i sobretot als ulls que li miraven fixament lluny dels objectius que tenia al davant. Són pare, al veure-li aquell posat, com que ell n'havia passat un de semblant quan festejà per primera vegada, pensà que el noi, a la fi, s'havia decidit a seguir les seves suggerències, i el va temptejar.

- Com anem, noi? Ja t'has decidit?

- Anem igual. No ens acabem de decidir.

- I quan penses fer-ho?

- De moment ja me n'he mirades tres.

- Ah, sí? I què?

- Segueixo tenint por.

- Són les dones, Miquel, les que tenen por...

- Això era abans. Ara els diaris porten molt poques violacions. O no n'hi han o no se'n fa el cas de temps endarrera. Els diaris donen més importància als morts per accidents de circulació, als assaigs de guerra en diversos països, a l'agafada de diputats i a les declaracions de renda...Tot això afecta a molta gent, i, una violació com a màxim afecta a una sola persona...

- De tota manera dius que te n'has mirades tres de dones. I qui són, les conec jo?

- Mira, les primeres que he trobat sortint al carrer. La veïna Hortènsia...

- Home! Si comences així potser sí que has de tenir por. Però, vaja, la qüestió és que tiris endavant. Hi ha primes que al casar-se s'engreixen...Potser aquesta s'aprima. El matrimoni és una caixa de sorpreses.

- De tota manera no hi ha res fet. Jo no he passat de mirar. I tam-

bé n'he mirades d'altres...La filla del cap de bombers.

-- Veus, potser aquesta se t'engreixi de casada.

- Tampoc he passat de mirar-la, saps? I també m'he mirat a la germana del músic Poncem.

- Sí, és clar, són les que passen més del carrer. Hi són sempre al carrer. Jo no vull pas dir que no sigui bo que al matrimoni hi hagi algú que hi porti experiència, però la germana del músic potser n'hi sobri d'experiència. En fi...

- Oh en fi, en fi...Es que de fa uns dies no me les puc treure del cap a les tres.

- I no te'n podries haver mirat d'altres de dones, Miquel? Avui encara es pot triar, que n'hi ha moltes!

- Jo m'he mirat aquestes, i ja saps que si hagués hagut d'anar per mi no me n'hagués mirada cap.

- No, això no...Pensa amb els passats, pensa amb la fàbrica, pensa amb el futur, pensa amb la Pàtria!

El treset de dones s'anava posant en caràcter. De totes les coses que podien fer, bones o dolentes, hi havia de premi un home i aquest premi dispensava per endavant qualsevol acte que s'hagués de portar a cap. Elles no en sabien res de la por general de Miquel Formiga. Només sabien que un home de relativa bona presència, d'edat al punt i de calaix recomanable, les havia mirades i les dones, segons llurs comptes no es miren pas per mirar i prou. Només faltaria! I les tres, seguint al peu de la lletra pragmàtiques espacials s'anaven enformigant sense remei. Aquella nit, les tres, a la mateixa hora, eren les quatre de la matinada,

- Miquel! - exclamaren.

La veïna Hortènsia ho digué mossegant el coixí, la filla del cap de bombers amoixant-lo, i la germana del músic Poncem posant-se'l per barret. Allò eren escenes intimes, i, en la intimitat la gent de cinc continents fa les coses que vol. En les hores de intimitat es pensa, es parla, es fan projectes, llenguots i, entre altres coses els coixins es fan anar de la manera que es vol que per alguna cosa estem en la intimitat. Aquelles tres dones, doncs, en la intimitat tenien les dues mirades de Miquel Formiga i a base d'elles ho investien tot per tal de tenir, ultra les mirades, la totalitat del mirador.

Però així com les tres super-enamorades anaven progressant geomètricament a sentir-se tocadetes per la seva devoció al que ja totes tres consideraven el seu home, aquest fins les intimitats tenia plenes de por. Intentà fer-se passar aquella por llegint, però tots els llibres que en vestia descrivien escenes picades entre homes i dones. Era pitjor el remei que la malaltia. S'hagué d'atrinxer en llibres didactes. Cada vegada que se li apareixien les diapositives del treset tenia a punt reactius adequats: un tractat d'astronomia, un manual del radio-tècnic, un ~~manuàl~~ de geologia, de pesca submarina, o la constitució. Contra l'aprició de la veïna Hortènsia aquell dia que només feu vent per alçar-li les faldilles, l'home es dedicava a fer càlculs de distàncies estelars; per a combatre la presència de la filla del cap de bombers, s'enfonsava en els secrets de l'ona curta o de les roques terciàries, i quan la germana del músic Poncem li picava l'ullet repassava els articles constitucionals, o com s'hà de pujar una morena mal tocada amb el fusell. Però quan l'home no ténia aquells llibres a mà, les tres dones li sardanejaven pel pensament amb sardanes saltadores. Provà anant pel carrer d'emportar-se la constitució a la butxaca, en quin

text no s'hi pot trobar, per coses mal posades que s'hi vulguin veure, cap escena amorosa no apta per a menors d'edat. Quan alguna de les tres aspirants al cor i demés de Miquel li feia l'entrada a l'arqueta dels pensaments, el noi obria la constitució a l'atzar i recitava en veu alta l'articulat. Algú que no el coneixia el trobà una vegada en aquests exercicis alliberadors, i es veu que el prengué per un entrant al Congrés perquè:

- Com volem anar bé si els diputats encara han d'aprendre la constitució...

Per la seva part, les tres dones es veien ja en cor de fer-ho tot per tal de tenir llum verda a l'assalt del noi Formiga. Si s'havia d'emprar la força, pensava la veïna Hortènsia, s'empraria. Si s'havia de fer us de la fal·làcia, pensava la filla del cap de bombers, se'n faria, i si s'havia de posar en joc l'experiència, eren els pensaments de la germana del músic Poncem, s'hi posaria. I si fos necessari, pensaven les tres, s'eliminarien competidores. I ja pensaven amb el seu heroi d'una manera nova, amb un sentit més enllà dels sentits físics normals, i encara més enllà del sentit intern, del moral, del comú i del bon sentit, era un sentit únic al qual estaven supeditats tots els demés per importants i anomenada que tinguessin. I les tres comencen a pensar en què poden fer per a demostrar el seu amor a Miquel Formiga. La cosa organitzadora d'aquells pensaments ja intenten donar alguns consells, però aquelles tres dones ja disposades a fer la gran batalla de llurs vides, no escolten res, van a la seva, i la cosa fins llavors directora veu que unes dones esquivades faran el sord a tot, faran el què voldran, que ho han fet sempre quan s'han esquivat prescindint d'avi-

sos, indicacions, parers i recomanacions vinguin d'on vinguin. I el fet curiós és que les tres a l'hora pensen les mateixes coses... Es pot tirotejar el cap del govern i dir que s'ha fet per amor a Miquel Formiga...Algú els vol fer veure que la continuació d'aquell tirotejament serien uns anys de presó que passarien sense veure Miquel. Per tant, res de tirotejar ningú baldament ~~per~~ fos al cap del govern que seria un tiroteig que se'n parlaria molt. Costà convencer-les addu^{int} que al noi Formiga no l'havien de perdre ocasionant baixes a les altes esferes, que al noi Formiga l'havien de tenir a les mans, viu...i que potser quan elles fossin a la presó els arribaria la nova del seu casori. Això darrer les calmà una mica i decidiren no tirotejar al cap del govern. Fins i tot li desitjaren salut, i que en lloc de dir la constitució que l'home i la dona tenen dret a contraure matrimoni, que digues que hi tenen obligació. Deixat córrer que fou suprimir a trets el cap del govern, el treset, a cor, pensà en raptar Miquel Formiga. De bell entuvi cadascuna pensa en el seu rapte. La veïna Hortènsia somriu al pensar-hi ja que se sent segura d'emportar-se l'home per la violència on sigui. Ara veurien de quina manera rapta una dona del pes fort. Més que mai està cofia de la seva proveïdíssima humanitat. Molts s'han burlat d'ella al veure-la tan carregada de tot. Ara li sap greu de no estar-ne més de ben proveïda ja que el rapte seria més fàcil. La filla del cap de bombers planeja un rapte fent actuar la fal·làcia tenint en compte que ella no es pot valer de la força, i procurarà atreure's al noi amb ploralles i conservar-lo plorant per si una vegada raptat ell li volgués fugir. Ella sap que les llàgrimes han soscogut molts cors i, si es tracta de plorar ho podrà fer dies seguits. La germana del músic Poncem espera poder fer actuar

la diplomàcia. La diplomàcia ha guanyat moltes batalles. Ella no ha llegit massa durant la seva vida perquè ha estat molt ocupada agafant i deixant homes, però ha sentit a dir que al món hi han hagut grans diplomàtics els quals han aconseguit coses que si no haguessin estat diplomàtics mai les haguessin aconseguides. Es faria comprometre, i davant la gent... El seu seria un rapte sense actuacions violentes, un rapte de saber-lo fer, diplomàtic, en fi. La cosa extra terrestre que havia encomanat aquella passió a les tres dones, s'anava donant compte que les tres li fugien de les mans i que si no s'hi posés pel mig podrien fer disbarats de marca. I les tres sentiren al mateix moment una veu que les hi anava dient que no anessin barroeres, que l'anar-hi havia ocasionat la pèrdua de moltes ocasions. Que un rapte estava molt bé, però que s'havia de programar. On el voleu portar a Miquel Formiga? Ah, és clar que no ho sabeu. A casa vostra? Us el deixaran entrar? A casa de qui? No, no hi haveu pensat amb això, ja ho veig. Les tres voleu el mateix home, no? Doncs agafeu-lo les tres. Feu-ne una cooperativa del vostre amor, que ara estan de moda. I una vegada raptat, us el partiu... Qui sap conduir, de vosaltres? Cap, ja ho veig. Es una falla. Un gran falla. Les dones, per tal d'assemblar-se cada dia més als homes porten avui, una gran majoria, cotxe com el primer. I vosaltres ja no teniu temps, ara, d'aprendre. Primer perquè us prendria molt temps, després perquè avui obtenir el títol de xòfer és molt car. Sí, caríssim... Que una de vosaltres sap portar tartana? Quina? Ah, la senyora Poncem? Doncs el rapte es farà amb tartana. Escolteu...

No se sap si el rapte es feu tal com havia estat programat, però es feu d'aquesta manera:

A casa del senyor Formiga hi ha tota la família reunida. Es l'hora de sopar. El senyor Formiga fa poc que ha exposat a la general el programa que pensa portar a la fàbrica, i deixa uns moments als assistents al sopar de treball perquè exposin llurs criteris. En aquell moment, una tartana s'ha aturat davant del domicili del fabricant. En baixa, destapada de cara, la veïna Hortènsia (sembla que amb aquesta manera de presentar-se no es compliren les recomanacions de la cosa organitzadora); la filla del cap de bombers agafa posicions al peu de la porta. Dalt la tartana hi resta la germana del músic Poncell amb les rendes a punt.

- A callar tothom! - diu la veïna Hortènsia amb un revòlver a la mà.

Tothom calla durant uns moments. La veïna Hortènsia es va acostant poc a poc a Miquel Formiga el qual s'ho va veient malament. El pare Formiga, pensant potser que la noia va a la recerca de diners, intenta intervenir,

- Però, senyoreta Hortènsia, no ens ho agafem així, jo...

- Tots a terra! - diu la noia al temps que dispara uns trets en direcció desconeguda.

La família en pes desapareix dessota la taula, llevat de la tia Francisqueta la qual degut al seu volum no pot fer la maniobra dels altres, i,

- Senyoreta, jo no em puc ajupir, sap? No s'ho prengui malament... diu amb veu llastimosa.

- Miquel, surt! - diu la veïna Hortènsia.

A Miquel, aquella noia li havia fet por només de veure-la pel carrer, n'hi havia fet més el dia que li veié els interiors, n'hi

feu molta més quan se li feren passar les diapositives, i n'hi feia moltíssima més ara que l'havia vista amb una pistola a la mà. I s'atruixerà dessota la taula decidit a no moure-se'n.

- Et dic que surtis o em carrego a la família!

La situació era greu. El pare Formiga ja se l'estimava a Miquel, però la perspectiva de quedar desfamiliaritzat, ja que aquella nit tenia a casa seva a tota la família, li donà coratge per a provar una solució de compromís.

- Miquel...Miquel, a veure si ho arreglem això...Surt, si només vol que surtis ens estalviem una pila de baixes.

- Pare, jo d'aquí no em moc.

- Però, home de Déu, a tu no ho ha pas dit que se't volia carregar. Pensa amb ta mare, amb la tia Francisqueta, amb l'oncle Clavell, amb la cunyada Dolors que està de set mesos, amb el cunyat Eustaqui que ens porta els comptes de la fàbrica, amb els cosins d'Olot que avui ens han vingut a veure amb el cotxe nou...

- Senyores, se m'acaba la paciència! - fa la veïna Hortènsia.

El pare Formiga, per a demostrar-li que estava gestionant la sortida de Miquel, mostra un mocador blanc damunt la taula en senyal de treva...

Entre tant al defora han passat coses. Fer un rapte amb tartana no va semblar que fos la millor manera de fer-lo tant a la veïna Hortènsia com a la filla del cap de bombers, però la germana del músic ~~encem~~ al dir que ella no sabia portar altre vehicle que tartana, fou la causa de que s'embrés el damunt dit carruatge. Perxò el rapte es decidí fer-lo a la nit ja que en aquest temps d'ara veure una tartana ~~dedies~~ aturada davant el domicili dels enyor Formiga podia haver ocasionat problemes. Sembla que l'aconsellador del rapte va suggerir que el fessin les tres dones a cop, una que

entrés armada al domicili del fabricant, l'altra que guardés l'entrada, i la tercera que esperés les altres dues portant el raptat, amb el vehicle en marxa, que és com s'han de fer els raptos. Això darrer no fou del tot possible, encara que la germana del músic Poncem esperava amb el fuet a punt... S'acosta a la tartana el policia Sabrià.

- Què hi fa aci, aquesta tartana?

- S'hi està. Que és prohibit que les tartanes s'estiguin al carrer?

- No ho és, però el carrer és per a passar-hi, no per aturar-s'hi.

Oimés, aquesta tartana no porta llum. I això sí que és prohibit!

Ho sento, però l'haig de denunciar.

- Denuncii, denunciï...

- Que se'n riu vostè de les denúncies? O es riu de mi?

- No, no...

- A veure, documentació!

- Per anar en tartana s'ha de portar documentació?

- I per anar a peu també. Documentació!

- Quina?

- La de vostè, la de la tartana i la del cavall!

La germana del músic Poncem dubta, es mira la filla del cap de bombers que segueix l'escena del davant de la porta dels Formiga.

- Va, documents, documents! - insisteix el guàrdia Sabrià.

La Poncem vol trobar una sortida. Si l'Hortència apareix amb Miquel Formiga a punta de pistola, i el guàrdia ho veu, adéu rapte.

- Senyor guàrdia, demà li portaré els documents que vol. Li ho prometo!

El policia Sabrià s'acosta més a la tartana i enfoca una Lot a la tripulació.

- Ah...vostè és una de l'escàndol de l'altre dia! I ara la trobo

dalt d'aquesta tartana sense documents! A l'Ajuntament!

- Però...

- A l'ajuntament, dic!

I el policia Sabrià agafant el cavall pel ronsal s'emporta el vehicle carrer avall.

La filla del cap de bombers al veure l'operació Sabrià es decideix entrar a la casa. Ho fa en el moment que el pare Formiga armat de bandera blanca ha aconseguit que Miquel surti del dessota la taula.

- Aci veig que tot ha anat bé - diu parlant a l'orella de la veïna Hortènsia -.

- Aci sense novetat, ja ho veus! - li diu aquella.

- Però al carrer n'hi ha, i forta, Hortènsia...- i conta a la gran Hortènsia l'actuació del guàrdia Sabrià.

- Senyors, ja poden sortir tots. Ens hem errat. Nosaltres venim per a emportar-nos a Miquel. Ens l'emportarem un altre dia. I, pel descans de tots plegats, aquesta pistola només dispara pistons...

A l'Ajuntament no hi hagué conflicte. La germana del músic Pocem, la senyora Pasquala, se'n sortí pagant una multa per manca de documentació, i tornà al galop, al domicili del senyor Formiga. Hi arribà just quan en sortien les dues altres complicades amb el rapte.

- I ell? - preguntà.

- Ell? Ara és hora! Quan hem vist que el policia se us emportava a tu i tartana ens ho havem deixat córrer. A peu no es poden fer aquestes coses...

- Però ara torno a ser ací, i aquest cavall corra com un dimoni!

- Ara ja els he dit que portava un revòlver de pistons...

- Digues-los que l'has canviat!

- Oh, jo encara en tinc més ganes que cap!

- Doncs no ho deixem refredar!

Entretant, al menjador dels Formiga es comentava el fet. El cunyat Eustaqui, el comptable de la fàbrica, era partidari de donar-ne part a les autoritats.

- Això és un assalt amb totes les de la llei! No faltaria més!

En canvi, l'oncle Clavell el qual portava la publicitat, era d'una altra opinió.

- No deieu que a n'aquest noi tot li feia por? Doncs unes dones se'l volien emportar. Això s'ha de dir, però no denunciar-ho a les autoritats. Vosaltres sabeu el prestigi que tindrà aquest noi quan s'escampi que tres dones se'l volien endur? No és quatió de números això, Clavell, és una qüestió de propaganda, i jo hi tinc la mà trencada en aquestes coses.

Els cosins d'Olot opinaven que escampar allò seria un motiu d'escàndol per a la família, i que es podria prendre a Miquel per un fembrer impenitent.

- Si hagués estat una sola, encara... Si el noi no li havia dit que sí de grat, ella li volia fer dir per força, però que tres dones a la vegada se'l volguessin emportar...! A Olot, vaja, no es veuria amb bons ulls.

- A Olot s'hi fan molts Sants i aquestes coses no les enteneu com a les grans ciutats. Que tres dones s'enamoren del mateix home i se'l vulguin emportar a la violenta...

- Bé, bé - intervé el pare Formiga -, se'l volien emportar, però el cas és que no se l'han emportat.

- Qui ho diu?! -fa entrant en aquell moment la veïna Hortènsia -. No ens l'havem emportat la primera vegada per un mal entès, però ens l'emportarem la segona. I ara la pistola és de reglament, i ca-

rregada! Tots a terra, fins aquesta senyora que no es pot ajupir! La família dubta uns moments, i la veïna Hortènsia fa tres disparats a l'aire. La família en pes s'amaga dessota la taula. La senyora Clavell no hi cap, i els cosins d'Clot malen per a fer-la desaparèixer del camp de tibi de la veïna Hortènsia.

- Senyoreta, ho sentim, però no la podem fer ajupir més...Vostè, que és de les revingudetes se n'hauria de fer càrrec...

Al sentir els trets ha entrat la filla del cap de bombers, Natàlia de nom.

- Hi ha novetat?

- No. Si aquella senyora no es pot acabar d'amagar que no s'amagui, no és pas a n'ella que ens n'havem d'endur...Té, pren el revòlver, i si veus que algú es mou, foc!

I la veïna Hortènsia se'n va on suposa que hi deu haver Miquel Formiga amagat el qual encara no havia sortit del dessota la taula quan s'hi amagà la primera vegada. Amb les presses d'emportar-se el noi, estira el primer que troba, ja que la noia també és de les que no es poden ajupir amb facilitat, que resulta ser l'oncle Clavell.

- Perdoni, no és a vostè que volem. Ja es pot tornar a amagar... L'oncle Clavell sap que la situació és greu, però no es pot estar de dir davant de l'eficàcia de l'estirada rebuda:

- Carai, senyoreta, amb la força que té vostè no necessitaria revòlver.

- Calla, Clavell...li diu la senyora Clavell amb el cap arran de terra i tot el cul sense entrar dessota la taula.

A la segona estirada, Hortènsia s'emporta taula amunt al pare Formiga. Torna a demanar dispensa. I,

- Que no te s'escapi per aquest costat de taula! - diu a Natàlia.

- I si ho fa, què faig?

- I vosaltres voleu raptar homes? Dispara a terra, fotre!

I Hortènsia segueix estirant amagats fins que se li sent dir:

- Ara! Ja et tenim!

Ningú no comptava que Miquel Formiga digués res, però va dir. Va dir:

- Ja m'ho pensava...

L'acte acabà amb unes paraules de la veïna Hortènsia.

- Normalment, quan es fa un rapte, es recomana no dir res durant deu minuts. Encara que el primer intent no hagi sortit bé per culpa de l'Ajuntament, hi ha sortit el segon. Ningú ni dirà res ni als deu minuts, ni després. Si no dieu res, tot anirà bé i el noi serà ben tractat ja que el necessitem en bones condicions. Si dieu res i algú ens descobreix, aquest noi no es podrà aprofitar mai més...

Al defora, una tartana surt al galop amb tres dones i Miquel Formiga. Aquest tornà a dir les darreres paraules que se l'hi sentiren:

- Volen dir que no el fan córrer massa, aquest cavall?

A l'Ajuntament s'han sentit trets per dues vegades. El policia Sabrià surt amb un escamot a descobrir el tiroteig.

- Heu sentit uns trets? - pregunta a un passant que passava corrents.

- Sí, i per això corro. No vull orgues, jo, sap?

- I qui ha estat que ha disparat?

- No ho sé, no ho sé...Potser algú de l'oposició que la tenim molt mal acostumada...

El segon passant és l'anarquista Espigol el qual ve en direcció de casa el senyor Formiga.

- Alto! Vostè d'on ve i a on va?

- Jo em passejo. Que no es pot fer tampoc? Aviat tornarem com abans.

- No ha sentit uns trets?

- Sí, però n'he sentit pocs. Jo en voldria sentir sempre.

- Això li pot costar car!

- Atenció, guàrdia. Una cosa és tirar-los i l'altra sentir-los, els trets.

- També té raó. I d'on creu que venien aquests trets?

- De casa el burgès Formiga. Els he sentit just quan hi passava pel davant. M'he esperat una mica per si es disparava més vagades, però només han estat sis disparats. La cosa que no sé és si s'han fet sis baixes, una sola o cap. I además de sentir, he vist...

Però el policia Sabrià al sentir que els trets havien estat fets a casa el senyor Formiga, molt entrant a l'Ajuntament, no vol escoltar res més.

- De front! A casa el senyor Formiga! - diu posant-se davant de l'escamot.

Fa una entrada forta.

- Alto! - diu .

La família, ja avesada a situacions delicades, es torna a amagar rapidament dessorra la taula. La senyora Clavell panteixa, però s'amaga mig bé. I pensa que a la quarta vegada ja ho podrà fer com els altres.

- Ningú no ha dit que s'amaguéssin. Ací no ha de passar res, si és que ja no ha passat. Surtin, surtin...S'han sentit uns trets i se m'ha dit que s'havien disparat ací...

La família va sortint del dessota la taula. Ara s'ha d'ajudar a sortir a la senyora Clavell.

- Si s'hi ha de tornar no cal que us amoineu. Ara ja havia mig trobat la manera...

- Per què s'han amagat així?

El pare Formiga reconeix el policia Sabrià i està a punt de dir-li la veritat, però recorda l'amenaça de la veïna Hortènsia.

-No ho sé, al veure'l entrar armat ens hem pensat que potser havia tingut lloc una girada de truita...Com que ara s'hi està tant a punt pel dir de la gent...

- Però ací s'ha disparat o no?

- Sí...s'ha disparat...

- Contra qui?

- Contra ningú.

- Així? no hi han hagut baixes?

- No, no...

- Però, per què s'ha disparat! Tenen relació aquests dispare amb una tartana que fa poc es trobava al davant de casa seva?

- Una tartana?

- Sí, una tartana.

- Ah, una tartana...sí, una tartana...Veurà, senyor Sabrià...vostè coneix el meu noi, no?

- Sí, senyor. Es ell qui ha disparat?

- No.

- Doncs qui? Jo conec a vostè, al seu fill i li conec la fàbrica, però ací hi ha sis dispare que s'han d'aclarir. I un home que no és dubtós, l'anarquista Espigol, m'ha confirmat que aquests sis

dispars havien sortit d'ací...

- Deixi'm explicar. Tot fe explicació. Vostè ha dit que coneixia el noi, no? Ara, vostè potser no sap que el noi és molt apocat...

- Almenys la cara l'hi fa. Jo algunes vegades ho he comentat. Aquest noi fa cara d'estar espantat.

- Doncs bé, no havien aconseguit mai que passés uns dies fora de casa. I avui ens n'havem sortit. Ara passarà, ensensem, uns dies fora. I la cosa ens ha alegrat tant que jo, ja sap que tinc permís d'arma, ho he celebrat fent sis dispars a l'aire.

- Així, aquella tartana...

- Els cotxes li fan por. Li hem deixat escollir el medi de locomoció que li vingués més bé.

- Si vostè ho diu, senyor Formiga... Però un altre dia que el noi vulgui marxar, avisi home, avisi. No costa res arribar-se a l'Ajuntament i dir: Mirin, aquesta nit, com que el noi que no es volia moure mai de casa ha decidit fer-ho, doncs jo faré unes salves per a celebrar-ho. Enten, senyor Formiga? I de pas, aclarida la cosa, m'ha arribat un parent del poble, al qual m'agradaria poder-li trobar feina...

- Que vingui, que vingui...

- Es un bon noi, encara que tartamudeja una mica.

- Es igual, que vingui.

-- Poc, però també és una mica desmemoriat.

- Es igual, que vingui.

El pare Formiga vol acabar ràpidament la situació.

- D'acord, però a mi m'agrada avisar, sap? Ja li dic és un bon noi, però és de geni violent. Darrerament s'ha carregat dos encarregats..

- Es igual, que vingui. A casa en sobren d'encarregats...

El policia Sabrià s'acomia salutant militarment ell i l'escamot.

- No vindrà ningú més amb armes? Si de per cas em quedo a terra...
diu la senyora Clavell.

Ara toca el torn d'intervenir a la senyora Formiga.

- I a n'aquest fill meu, què li faran aquestes tres dones?

- Mira, Conxita, potser li anirà bé això, ja veus què et dic. A n'aquest noi, com saps, li feia por tot.

- Però són tres dones, i ell no se n'ha vist mai de tan fresques.

- Doncs què volies fer, no deixar que se l'emportéssin? I si hi haguéssin hagut baixes? La cosa ja és feta, ara, i potser ens el tornin canviat, que ja seria hora...

La Força externa ja hi va intervenir en el rapte de Miquel Formiga, però es va errar en aconsellar que es fes col·lectiu, això és, que el fessin tres dones a la vegada. Va pensar que seria un rapte mai no fet, i evidentment no se'n troben de registrats de raptes com el de Miquel Formiga. Però ja havia donat el consell, i una vegada donat es desentengué de les conseqüències. Són coses de les Forces externes aquestes. Les comencen amb bona intenció i després els esdeveniments els fugen dels dits i qui ho havia de dir. I això s'ha vist en molts festeigs sonats. Sí, els festeigs han començat bé, han fet festejar elements plebeus amb elements de la noblesa, han fet enamorar de forma rabiosa homes de gran butxaca de noies sense béns de fortuna, a emperadors de divorciades, a casats de solteres, a solteres de casats, a casades de casats... i una vegada posats en marxa aquests enamoraments hi han fet el sord. Les històries en van plenes d'aquesta mena d'enamoraments, i els escriptors que n'han parlat fent-ne llibres mai havien guanyat tants quartos.

Això els escriptors ho saben, i la majoria, per no dir tots, un moment o altre han fet festejar a fons llurs protagonistes. És rar llegir un llibre, llevat d'un tractat d'Economia o de com s'han de regar les begònies, en el qual no s'hi trobin, en un capítol o altre, grans festejades. I quan més de mal portar a cap són, i quan més prohibides són, millor. Ja es poden escollir escriptors nacionals o estrangers. Si, descriuran un paisatge, un temporal, la darrera hora d'un condemnat a mort, les entrades i sortides d'un gran hotel, l'Atlàntida, una festa major o un alçament separatista, que tard o d'hora s'hi troba allò que la gent hi vol trobar: encanyonades i roba que fa nosa. Per ara les coses van així. Ja veurem com aniran quan tothom tingui autonomia, i es facin eleccions que no voti ningú.

La tartana s'ha aturat davant el Mas dels Satquers. Era l'aportació al rapte de Natàlia, la filla del cap de bombers. La germana del músic Poncem, la senyora Pasquala hi posa la tartana, i la veïna Hortènsia, el revòlver. Totes, però, estaven convençudes que la seva aportació era la definitiva, i començaren els treballs. La Força externa ja se n'havia desentés. De moment tenien el noi Formiga tancat a la cambra principal del mas. Es parlava de la clau d'aquella cambra. De moment la tenia la mestressa del mas.

- I aquesta clau...-inicià Hortènsia.

- Aquesta clau és propietat de la família de fa molts anys, de quan el mas estava en actiu. Hi han fet nit de nuvis molts parents meus. El mas donava poc, segons es deia, però per a passar-hi llunes de mel ha estat un gran mas, i és natural que jo tingui la clau de dalt.

- La tartana, ja ha fet el seu servei, però sense ella qui l'hau-

ria portat ací aquest noi?

- Penseu, amigues, que jo encara tinc el revòlver i, que si s'ha de tractar l'afer a la violenta, no el necessito, si vull, per a res. I jo demano quin us s'ha de fer d'aquesta clau.

- Jo no dic que no se'm pugui prendre, però, viva, no me la prendrà ningú. Es que alguna de vosaltres tindrà cor de celebrar una nit de nuvis amb un difunt a la casa?

La senyora Pasquala pensa que Natalia defensarà la possessió d'aquella clau fins a la darrera conseqüència, i que la revingudíssima Hortènsia, si la clau s'ha de tenir amb batalla la guanyarà prescindint de com quedi la filla del cap de bombers, i pensa també que si Hortènsia es fa amb la clau per força no hi haurà qui li pugui prendre. I cerca una solució.

- Jo crec que tu aquesta clau penses defensar-le com si fos la bandera nacional, i que tu per a obtenir-la no miraràs prim. Ho trobo natural perquè ni l'una ni l'altra sabeu què és una nit de nuvis i qui sap què us penseu, però jo d'aquestes coses en sé més que vosaltres.

- Jo...

- Deixa'm dir. Hi haurà nit de nuvis per a tothom...Espereu-vos! Alguna cosa de pes ha influït damunt nostre per a fer, juntes, la que hem fet. Sí, o no?

- Sí, això no té volta de full, la veritat.

- Recordeu-vos que totes vam dir, l'endemà d'aquella passada de diapositives, que vam sentir o ens va semblar sentir una veu...

- Jo la vaig sentir, no és que m'ho semblés.

- També la vaig sentir jo!

- Bé, la vam sentir totes es veu. I totes vam coincidir que la veu no dubtava quan va dir: Rapteu-lo! I a totes tres ens va semblar

una bona solució. I el "rapteu-lo!" va ser fet en imperatiu plural. Això és importantíssim. I perquè ens va ser fet en plural, jo vaig dir que al rapte hi aportaria la tartana, tu el mas i tu l'armament. És això o no?

- Sí, sí...

- Què vols tu, fer una nit de nuvis sola, i que aquesta i jo, que sense nosaltres encara te l'hauries de mirar i prou al noi Formiga, ens en quedem sense, de nit? Això no és just. La cosa justa és fer-la partidora aquesta nit. No cal precipitar-se, en queden moltes de nits... De la d'avui ja ens en podem acomiadar. Pensem que aquest home que tenim a dalt ha estat raptat amb tireteig, i a hores d'ara deu estar espantat a més no poder, i jo us puc assegurar que hi han coses que estant espantat no es poden fer. Després, una dona desenganyada d'una nit de nuvis pot perdre el seny i arribar a suprimir el nuvi. Moltes ho han pensat i algunes ho han fet...

- Doncs com ho vols arreglar tu?

- No hem fet el mal, o el bé, segons com es miri, juntes? Doncs juntes hem de seguir, però hem de seguir a totes totes. Hem de veure si per l'home que tenim a dalt estem ben disposades a determinar conseqüències...

- A totes les conseqüències i més n'hi hagués!

- A casa ens trobaran a faltar.

- Ho dius perquè sí o perquè ens ho deixem córrer? Això s'havia d'haver pensat abans del rapte. I quan aquest es va fer ja se sabia que es podien presentar dificultats. I si a casa em troben a faltar, que m'hi trobin! O és que tu vols tornar la tartana?

- Veuràs... La tartana ja ha fet el fet.

- Encara pot tornar a servir.

- Doncs no la torno. Què us pensàveu?!

- Jo només vull el raptat. Tota altra cosa ni em ve ni em va.
 - Recordaeu-vos que la clau la tinc jo.
 - La clau no et servirà de res si no ens supprimeixes a nosaltres.
- Et penses que t'hi deixarem entrar sola al quarto de dalt? Però no hi tornem. Anem on anava o on volia anar quan he començat.
- Es que jo ja no en vull esperar massa, no en puc esperar massa.
 - Ja ho sabem, Hortènsia, però aquesta mena de fogueta que tu sents, la sentim igual les com tu, d'empenta, com aquesta que no en té gaire, com jo. Si volem utilitzar el noi Formiga totes a la vegada, val més que no comencem. No farem res. Ja ho sé que vosaltres dues porteu pressa...espereu-vos, hi ha més coses, tot vindrà. Amb avui, no hi pensem...Calma, calma...La clau la deixarem al pany de la porta....Si hi ha majoria, hi ha majoria, Natàlia. Si totes a una hem raptat un home, totes a una hem de deixar la clau al pany de la porta.
 - Així hem raptat un home per a tenir-lo tancat?
 - Parlo d'avui, jo. Ara, parlem de demà. Ja us he dit que hi havia més coses. Generalment, si no ho sabieu, les nits de nuvis es passen en hotels, o on hi hagi botigues d'alimentació a la vora.
 - Ja us he dit que aquest mas és un mas de nits de nuvis. I jo quan vaig decidir posar-lo a la disposició del rapte, ja em vaig assegurar de tenir un rebost en condicions.
 - Per a quants dies? Ja vas comptar que n'hi ha una que menja molt, i que les nits de nuvis deixen molta gana?
 - Tot està previst.

El treset acabà posant-se d'acord amb la qüestió clau. Les influències externes les tocaren a fons, i segur que tirarien endavant amb influències o sense. On no hi hagué influència que se'n sortís fou amb el pobre raptat. La dona que va dir que el noi estava espantat

d'haver estat robat, feu curt. S'espantà molt més del què pensà la dona, i més encara d'haver-se vist emportat per tres dones. Si l'haguéssin raptat per una qüestió econòmica potser no s'hauria espantat tant. Segur que, si no haguéssin demanat molt, son pare hagués pagat, però al veure la veïna Hortènsia armada de pistola primer, i trobar-se després amb les tres a la tartana, li encomanà una por indescriptible. No va contestar cap de les preguntes que pel camí se li feren. Se li demanà si no es sentia orgullós que tres dones se l'emportéssin, si anava ben assegut, si sentia aire, si havia perdut la veu...La por no li deixà dir res.

- Ja tornem, sent s? - se li digué al tancar-lo a la cambra de les nits de nuvis del mas.

I allò encara l'espantà més, cosa que ni ell es pensava que fos possible. Què voldrien d'ell, en realitat, aquelles tres dones? I per què s'havien posat d'acord les tres? I qui les hi havia fetes posar? La prima, mira, encara es veuria en cor d'evitar-la si volia la cosa que ell es pensava...la germana del músic Poncem, segur que l'enredaria, no sabia com, però acabaria enredat...I la veïna Hortènsia, no en tenia cap dubte, se li presentaria com aquell dia de vent particular...Si no l'encamallés la por que l'encamallava potser la cosa tindria una sortida malgrat no s'hagués trobat mai en un cas com aquell ni saber, per aquest motiu, de quina sortida es tractava, però ell tenia por i cada vegada més... Hi havia un gran llit en aquella cambra de nits de nuvis, un llit reforçat, ample, folgat, en el qual s'hi podia renyir i tot d'apartats que podien éstar la parella que el fes servir. Aquell llit es va anant fent el seu martiri. Si aquelles tres dones l'havien tancat a n'aquella cambra, segur, ben segur que aquell llit formava part del programa de les seves raptors. El llit, i ell, devia for-

mar part del programa general de festes que les tres pensaven portar a cap a n'aquella cambra. Ni dormí ni s'hi ficà al llit el noi Formiga aquella nit. Fou la nit dels mals pensaments. A cada moment pensava: "Ara!" i que la porta s'obriria i entrarien les tres dones a passar-se mestre d'ell. Tenir por fa actuar els porucs d'unes maneres que els que no en són no ho poden comprendre. Per això és una cosa natural que a Miquel Formiga la por li dongués per amagar-se, i precisament dessota el llit. S'hi ha amagat molta gent dessota llits, però amb una mena de por diferent de la que tenia Miquel. Ell pensava no sortir-ne d'aquell amagatall. Però la por li feia pensar que qui sap per quants dies l'havien raptat aquelles tres dones, i que vindria l'endemà, i l'altre...

Tampoc dormiren massa aquella nit les tres dones... La clau, sí, es deixà, ho havia acordat la majoria, al pany de la porta de llurs il·lusions, però cadascuna feu dormir de llebre, que és un dormir que no fa profit, pensant que potser una trencaria el pacte i entraria a la cambra del raptat. Aquest temor fou col·lectiu en tanta manera que les tres es llevaren i es trobaren al davant la porta de la cambra en la qual creien que el noi Formiga reposava.

- Qui hi ha ací?

- Una que vigila.

- Jo també venia a vigilar.

- Doncs hem coincidit perquè jo també hi venia.

- Doncs vigilem!

Es fa de dia, com sempre, a poc a poc. El sol, abans de sortir del tot, sembla que s'hi mira. No fa entrades de cavall sicilià, però fa molts anys que surt de la manera que surt i ningú li ha d'ensenyar res. La gent ho sap i se'l deixa sortir de la manera que surt. La gent es veu en cor d'anar contra el govern i de desitjar la mu-

ller i els diners d'altri, però amb les sortides de sol encara no s'hi veu. Quan el mas estava en actiu, uns pollastres, alegres per la vinguda diària de la llum, ho celebraven cantant sempre amb la mateixa cançó. Els homes difereixen dels pollastres, entre altres coses, perquè canten cançons de moltes marques i, generalment, de nits. D'ençà que els masovers s'apuntaren al gremi de la construcció, només se senten cantar els pollastres de masos veïns encara amb masovers, o que els pollastres no els seguiren si els masovers marxaren. Es tractaria, és clar, de pollastres independents que n'hi ha pocs.

- Noies, hem de pensar amb l'esmorzar - diu la veïna Hortènsia.
- Jo no tinc gana - comenta Natàlia.
- Jo sí, però no em refereixo al nostre, vull dir l'esmorzar d'ell.
- Ah, amb el d'ell sí.
- Qui l'hi porta?
- Totes!

Miquel Formiga sent girar la clau al pany de la porta, i la por, llavors els fa sortir del dessota el llit. Pensa que ha arribat el moment, i vol saber quina serà la primera d'entrar. Si és la prima... Però es presenten les tres portant cadascuna part de l'esmorzar.

- Reiet, que ja és hora! - diuen les tres a la vegada.

L'home veu que batre's amb tres dones serà impossible i molt més en serà batre-s'hi com elles segurament es voldran batre. Ell, de vegades, tenia fins i tot por de pensar, però la visió d'aquelles tres dones somrient, segures, implacables, li feu pensar en declarar la vaga de la fam la qual havia sentit a dir que ara feia molta gent en senyal de protesta. I s'aferrà a aquest pensament. No se'n sortirien aquelles tres dones del què volien fer amb ell, i molt menys si la

vaga fos llarga. Seria una bona vaga, aquella. A un se'l pot obligar a treballar contra la seva voluntat, ara, si un no vol menjar...

- Oh, tanta il.lusió que ens hagués fet portar-te l'esmorzar al llit, diu la senyora Pasquala.

L'hi posen l'esmorzar a l'abast i les tres esperen el goig de veure'l esmorzar amb gana. L'home no tasta res. Es Natàlia qui diu:

- Ja ho veig, al davant nostre no gosa menjar...Oi, Miquelet?

No hi ha contesta. Hortènsia, la qual ja la nit abans havia declarat que no tenia espera,

- T'has d'anar acostumant a veure'ns, noi. I si no t'alimentes ho tindràs de més mal passar.

- Hortènsia, dona...

- És que aquest potser es pensa que l'hem agafat per a fer-li companyia!

- Que ens l'esveraràs, Hortènsia!

Ara és la senyora Pasquala, molt foguejada segons es diu, i diplomàtica ella, la que intervé.

- Ara ens n'anem, però t'ho has d'acabar tot, sents? Que t'espera molta feina...

Les dones es retiren. Miquel Formiga ni se'l mira l'esmorzar. I pensa no mirar-se cap més repàs. Ha començat una nova vaga. La de no menjar en protesta d'unes aspiracions femenines. És la única cosa sabuda que feu Miquel Formiga sense por, encara que la por en fos la causa. És una vaga ben especial tanmateix provocada per les derivacions que solen tenir intervencions siderals en coses d'homes i dones. Sembla que no haurien d'existir aquestes influències, que astres, satèl.lits, sols, estels, aeròlits, constellacions i societats anònimes de nebuloses actuen a milions de quilòmetres de fronteres,

balls de societat, balnearis i festes majors terrestres, però existeixen i els tocats per les mateixes són corrua. Si les tocases fan decantar els tocats pels camps de la medicina, la pintura o la navegació, surten uns metges excel·lentíssims, uns pintors fenomenals o uns navegants il·lustres i tot acaba dedicant monuments a n'aquests tocats d'excepció i fent recordar al món que han existit cada vegada que fa cent anys que s'han mort, si han estat metges, pintors i navegants castos. O sigui, que les seves úniques passions hagin estat microscopis, pinzells i quaderns de bitàcora. També s'admet que hi hagin tocats en altres camps, els de la política, de la història, de les armes, de la literatura, de les ciències, dels nacionalismes i de les grans deixes econòmiques. Ací també hi ha monuments i celebració de centenaris, com n'hi ha segons a on en honor de grans revolucionaris, i segons a on en honor de destacats elements de trona i de sotana. Aquests, però, és rar que es vegin monumentalitzats en els llocs on hi monumentalegin revolucionaris. De tota manera els monuments són de bon treure i posar i potser un dia es reconeixin els mèrits personals de gent de l'un i de l'altre costat, i el món futur pugui veure, junts, els monuments de tots aquells que es basquejaren, patiren i suaren per a fer una humanitat més justa en atribucions, malalties i comptes-corrents. Però hi ha una altra mena de tocats sideralment. Són els qui, potser sense voler-ho ells, algú els ha portat de bracet pels camins dels amoretts i dels amorassos. Aquests, els quals per l'amor i els seus epissodis ho han fet tot, no se sap que tinguin massa monuments tinguent-hi el mateix dret que els inventors dels antibiòtics, de l'arrel cúbica i del descobriment de l'Antàtida. Com a màxim, els amants cèlebres s'han vist reconeguts per literats els quals s'han donat compte que portar l'amor a les darreres conseqüè-

cies només està a l'abast de ciutadans o ciutadanes de privilegi. I encara hi ha més en qüestió de gent tocada per les grans afeccions amoroses, aquells que bo i havent-s'ho jugat tot per aquestes afeccions, ho han fet a la callada, i ni els literats ni el món n'han sabut mai res. Un dels casos és el d'aquelles tres dones que raptaren Miquel Formiga. Possiblement no tindran mai monument, carrer, ni cap literat de nom parli de la seva passió pel raptat. El món n'està ple d'aquestes injustícies...

Les trobem reunides després de deixar la cambra del presoner.

- Bé, ara hem d'anar pel dinar. Estem bé de provisions?

- Jo ja vaig proveir.

- De què?

- Filla, del que es pot guardar.

- Com si ho veiés, menjar de llaunes, no?

-Sí...

- I et penses que un home pot donar bon rendiment fent repassos de coses enllaunades?

- Oh, com ho vols fer!

- Com ho vull fer, com ho vull fer...Menjars frescs, marisc, estofat de bou...Això dona bons resultats.

- Però qui ho porta, això?

- Qui? Les tres! Al mas no se n'hi queda cap de sola.

I sí, d'arma la tartana i les tres van a plaça a la recerca de vianada de bons resultats.

A la poca estona, de xemeneia amunt surten flaires convidadores. La vefina Hortènsia, la qual actuava de cuinera, està segura que allò que es cou no pot fallar.

- Vaig a retirar el servei de l'esmorzar.

- Anem, a retirar el servei.

- Sí, és clar, anem a retirar el servei...

Una petita pausa. La del temps de pujar l'escala i obrir la porta de la cambra.

- Però que no has menjat res, Miquelet?! Que no t'ha agradat l'esmorzar?

Cap resposta. Miquel Formiga havia començat la seva vaga de la fam, com se sap.

- Què farem, si aquest home no menja?

- No correu, no correu. El dinar que li hem fet no el deixarà.

- Millor, millor...

- Dinarem amb ell?

- No, que potser el cohibirem.

Les tres retiren l'esmorzar, i Hortènsia diu adreçant-se a l'home:

- Ja veuràs el dinar que t'hem fet!

Hi ha molta gent que ha fet coses superiors havent dinat, si ha dinat amb il·lusió, amb convenciment i amb gana. Els que no han fet mai res són els que han dinat per dinar, perquè s'ha de dinar. I el treset ho espera tot d'aquell dinar. Serà el dinar que deixarà Miquel Formiga al punt. Serà, per a elles, un dinar històric. Un dinar que marcarà llurs vides com el descobriment d'Amèrica, que se n'ha parlat tant, o dels pantalons vaquers que també se'n parla. Un dinar que compensarà angúnies, desitjos, anhels i sufocacions... Les tres no es mouen de vora els fogons esperant el moment decisiu, els darrers xup-xups del marisc i l'estofat de bou. La veïna Hortènsia segueix, es veu, impacientant-se:

- Jo ja l'hi pujaria!

- No correis, Hortènsia. Hi ha temps. Si el fem esperar una mica,

tindrà més gana.

- Jo també diria que això ja està - diu Natàlia.

- També tens pressa, tu?

- Pasquala, ja se sap que tu hi tens la mà trencada en aquestes operacions.

- Amb les de cuina, no?

- No. Amb les altres...

- Mira-te-la aquesta! Ten poqueta cosa, i ningú no ho diria que se les sap totes...S'ha d'agafar amb calma això...

Pausa.

- Encara no?

- Va, cassoles, plats i escales amunt!

Mateixa operació que a l'hora d'esmorzar. Les tres dones es presenten a la cambra del raptat portant, rioleres, el dinar de l'esperança. Miquel Formiga, al sentir que s'obra la porta, es tomba d'esquena a les raptors. Hortènsia destapa, segura de guanyar, la cassola del marisc. La cambra queda plena d'una flaire que per a molts seria encoratjadora.. El somriure de vencedora li fuig dels llavis al veure el posat del noi Formiga, i es mira les dues companyes. Natàlia està a punt de plorar. La senyora Pasquala intenta donar pas a l'experiència.

- Et portem un vi especial per animar, Miquel!

Davant la passivitat del raptat, les dones, pensant que es tracta d'un home vergonyós el qual potser no menja a gust si té gent que se'l mira, decideixen deixar-lo sol, i dinar a baix pel seu compte fent honor a n'el que segons ella és un dinar afrodisiac.

A la cambra, però, hi ha una vaga de la fam. En aquells moments, Miquel Formiga fins té por de menjar. No és possible que algú tingui ja més por que aquell home.

- Estàs, Hortènsia?

- Filla, tu menges com una cardina. On vols anar menjant tan poc!

Es la senyora Pasquala la que al cap d'una estona diu:

- Em sembla que ja hi podem pujar.

Es puja a la cambra de les nits de nuvis, però amb gran disgust del treset, aquell dinar que ho havia d'arreglar tot no ha estat ni flairat. Desorientació en el camp femení.

- Miquel, així no anirem bé! - diu Hortènsia.

- Si ell no menja, jo tampoc menjaré - fa Natàlia.

- No dramatitzem, com si fossim diputats. Potser encara està espantat aquest home. Penseu que l'havem raptat, i diuen que se n'està molt d'espantat en casos així. Ja menjarà, sobretot si li portem bones coses. Es compren que hi hagi gent empresonada que faci vaga de menjar ja que es diu que a les presons si bé s'hi menja barat, s'hi menja malament...I ací, si la cuina respon...

- Aquest noi s'haurà de donar!

- Ja es donarà.

- Es que la que ha menjat marisc i estofat de bou he estat jo!

- Tot vindrà, Hortènsia, tot vindrà...

La vaga, a la cambra del raptat, va seguint el seu curs. I no s'hi sopa. Les dones s'esvaren, i Natàlia tampoc sopa.

- Però per què?

- Si ell no sopa, jo tampoc.

Les altres dues pensen "millor!". "Amb dos dies de no menjar, aquesta no podrà ni pujar les escales". Es fa un darrer intent, aquella nit. I l'intent és de la senyora Pasquala:

- Miquel, Miquelet, no veldràs que si tu no menges no mengem cap de nosaltres! Pensa-hi amb això.

La resposta és un nou arronçament d'espatlles.

Hortènsia diu a cau d'orella de la senyora Pasquala:

- Ho has dit de debó això de no menjar?
- Ho he dit per a veure com reaccionava, i ja ho has vist. Es veu que mal de cap li fa que mengem com que no mengem.
- Ah, jo seguiré menjant!
- A veure si resultarà que tot aquest treball de cuina haurà estat per a donar-te bona vida a tu!
- Vosaltres feu el què vulgueu, però demà a plaça de nou. I tottes tres, entesos?

Fa dies que no hi ha novetat a cap front. A la cambra de dalt segueixen els arronçaments d'espatlla per més delicadeses que es preparin als fogons. Ja no se sap quins menjars preparar. Les dones estan preocupadíssimes. La senyora Pasquala proposa telefonar d'on sigui a casa el senyor Formiga per tal de veure què dimoni se li dona a n'aquell noi per a menjar.

- Res. Avui el faig menjar per força! - diu la veïna Hortènsia -. Jo ja no m'aguanto més.

- El farem, menjar per força!

- Quantes serem? Perquè aquesta també fa dies que no tasta res. I això és per a fer mèrits davant d'ell, ja que cada dia li ha dit que ella tampoc menjava. I això no és jugar net. I jo començaré per a fer-l'hi menjar a ella també per força. I ara mateix! O et menges aquest plat de bullavesa de grat o te'l prens a plantofades! No s'hi podia batre la pobra Natàlia amb la poderosa Hortènsia, i es pren la bullavesa.

- Que consti - diu -, però, que me'l prenc per força...

Es puja de nou a la cambra. Una de les tres, hi puja amb els comptes fets.

- Miquelet, home, que fins la Natàlia ha menjat avui. Decideix-te.

No hi ha decisió.

La veïna Hortènsia surt un moment i torna armada de revòlver.

- Et penses que et vam agafar per aquedar igual? O menges o disparo! Miquel Formiga, el qual ja acusa els dies de dejuni, només obra una mica més els ulls, i fa l'arronçament d'espatlles de sempre una mica menys acusat degut a l'avitaminosi que pateix. La veïna Hortènsia perd paciència i fa tres disparos al sostre. Les altres dones xisclen i el noi Formiga es llença al refugi de dessota el llit.

- Ara sí que l'has espantat de debó!

- Es igual, jo d'aquesta nit no passo. Dejunat o no dejunat, avui cau! Surt d'aquí dessota!

Però aquell amplíssim llit era un bon refugi, ja que el noi estirat al centre matemàtic del joc de somiers era invisible per l'apuntadora. Aquesta es veié obligada a fer cos a terra per tal de tenir l'amagat a tret. Però Hortènsia ja era imparable, i feu cos a terra, panteixant, però l'hi feu.

- Surt a disparo!

Miquel, fent un esforç, surt del dessota el llit, i per a fugir de la línia de foc, hi puja al damunt. Les dues fins llavors espectadores, només veuen una cosa: l'home que volien, al llit. I ambdues s'hi llencen al damunt al crit de:

- Ara!

La primera que caigué damunt el noi Formiga fou Natàlia i l'home va veure que la filla del cap de bombers no pesava gens i tingué un pensament: "Si només fos aquesta...!", però al fer una giravolta per a evadir aquell pes lleuger, qui té al damunt és la senyora Pasquala la qual li diu amb veu manyaga:

- Ja veuràs com això no és res...

Miquel Formiga es bat amb por, però es bat, i veu que les forces li

van fallant ràpidament. Pensa que si ha de succeir quelcom, que ell no pot saber quina cosa és, que passi sense donar-se'n compte. Encara sent que algú li estira les sabates barroerament. Era la veïna Hortènsia la qual esquivada fins al cap damunt anava eliminant enemics i es disposava a anar per feina sense pau ni treva. Hortènsia, per un element normal, era molta Hortènsia. Ara, per un home ja espantat de sempre i dejunat de dies, resultà fatal. Just quan la noia deia:

- Ho veus perquè et volíem fer menjar marisc i estofat de bou?-,
Miquel Formiga es desmaiava fort.

Així com d'una dona desmaiada hi ha gent que diu que no tot és perdut, d'un home desmaiàt se'n pot treure molt poc rendiment, i menys encara el rendiment que les dones pensaven obtenir al raptar-lo. El desengany és notable, i les dones acaben esvalotant-se malagradosamente.

- La culpa és teva, per no tenir espera!

- Però les primeres de saltar al llit heu estat vosaltres. Jo, primer, el volia fer menjar i prou.

- Tu el què has fet ha estat espantar-lo disparant el revòlver. Es veu que a n'aquest noi els trets no li proven.

Natàlia plora. Els plors, a les dones, moltes vegades les hi han donat bons resultats, però aquella, Natàlia ploraria en va.

- Només falta això, ara. Que tu t'ho agafis plorant!

- Què vols que faci si ja m'ho veia coll avall?

- Totes ens li veíem coll avall!

- Es que encara que el noi no se'ns hagués desmaiàt, un atac de tres alhora no podia anar bé de cap manera...El tracte era agafar venda, i no s'ha fet.

- Jo, amb tants dies de menjar marisc no podia passar d'avui. I encara no penso passar-hi... Si aquest ha estat un mas de nits de nuvis, no hi ha res previst per casos com aquest?

- Què vols dir?

- No ho sé... però flors cordials, Vi de la Monja...

- Les nits de nuvis que s'han fet en aquest mas s'hi han fet a consciència, en quòrum... Mai se sap que s'hagi desmaiàt ningú i sobretot cap home... Però ho miraré.

La senyora Pasquala torna al cap d'uns moments amb una tassa fumant. L'acosten als llavis del desmaiàt. Aquest, seguint inconscient la seva vaga de la fam, no obrí la boca, però l'afany de la gran Hortènsia hagués fet obrir la boca a un lleó. Miquel s'empassà, forçat, el contingut de la tassa. Obrí una mica els ulls, i, al veure les tres dones a l'aguait, es tornà a desmaiar del tot. Les dones insistiren i obligaren al noi Formiga a prendre's aquell brevatge sis vegades, i el noi, al obrir els ulls, es desmaià les sis.

- Està vist - diu la senyora Pasquala -, aquest home es desmaia al veure'ns. Entre això i el dejuni, està vist que no en farem res.

- Pobret, i ara què en farem? - gemega Natàlia.

- Tu plorant no ho arreglaràs pas.

- Però no el podem pas deixar així...!

- Jo encara no em dono. Si hi ha begut, també hi pot menjar per força!

- A n'aquest home li fem por. S'ha desmaiàt set vegades. Voleu que es torni a desmaiar? Si voleu jo us el guardi uns dies i us aviso quan es posi bé.

- Pasquala, tu pots enredar homes, però dones...

- Doncs què vols fer? Passar la vida al costat d'un home desmaiàt?! Jo, si no volem que us el guardi el tornaria a casa seva, ja veieu.

- Jo també! - diu Natàlia.

A la veïna Hortènsia li costà molt acceptar l'opinió de la majoria, però era la majoria. I provà encara.

- D'acord. Jo el vaig anar a buscar, jo el tornaré.

- El tornarem, Hortènsia, el tornarem. Nosaltres no et deixem sola dalt d'una tartana amb un home encara que estigui desmaiàt!

- Mal pensades que sou..!

- El tornem o diem que el vinguin a buscar?

- Si hem de fer les coses ben fetes, jo el tornaria.

- Mira que tornar-lo sense haver-lo fet servir!

I sí, es tornà. S'encarregà a Natàlia, la qual se suposava que era la que li feia menys por, de comunicar-li l'alliberació.

De nou una tartana s'atura davant del domicili del senyor Formiga.

Les dones desembarquen el noi. La senyora Formiga surt a obrir, i, al veure l'aspecte d'aquest, diu:

- Què li heu fet, desvergonyides!

- Senyora Formiga, res. Vam raptar el seu fill potser mal aconsellades, per a passar-hi, ara ja es pot dir, unes nits de noces, però no ens n'haem sortit i no per culpa nostra. Té un fill de molt bon veure, però està espantat, i segons la nostra opinió d'un home espantat no en faran mai res.

El senyor Formiga ha sortit i encara és a temps a sentir els darrers mots de la senyora Pasquala. I diu:

- Si la nit del rapte vostès s'haguéssin manifestat, jo ja els hi hagués dit que a n'el noi li feia por tot...

Sí que es diu com anaren unes coses. La veïna Hortènsia menjava, del disgust, més que mai, i seguí engreixant-se cosa que encara podia ser. Natàlia, per la mateixa causa, s'aprimà més cosa que semblava que no podia ser. I la senyora Pasquala, amb manetes segons s'assegura, aconseguí passar vuit dies amb el policia Sabrià al mas de les nits de nuvis.

A Miquel Formiga l'ensurt d'aquelles nits de nuvis frustrades el marcaren per sempre. Passà molt temps tancat a casa seva i, al carrer només hi sortia acompanyat d'un guarda-espallles. Passà avall solter i vergissim, i uns familiars d'Olot li trobaren un començament de memòries amb aquest títol: "La meva por i jo". El començament era aquest:

"Cada any, a partir del 18 de juliol, dia que els meus pares es van casar, sento que creix la por que tinc. Hi ha gent que té por de les dones i no en té dels fantasmes, qui no en té dels crits i en té de la soledat. O sigui, gent a la qual unes coses li fan por i altres no. La meva por és general. A mi em fa por tot: els diaris, -qui sap què portaran- he pensat sempre, i mai n'he llegit cap; senttir un tret, mal sigui d'un caçador, m'ha privat d'entrar a cap bosc per anomenada que tingués...els petards que es tiren per Sant Joan m'han fet perdre la gana durant dies; em fa por la fàbrica del pare, la gent dels carrers i l'acabament de les obres de teatre...He acabat no anant-hi al teatre. Al cinema només hi he posat els peus quan algú abans m'ha contat l'argument de la pel·lícula. Em fan por els sastres quan m'empresen un vestit. No he telefonat mai. Mai se sap què pots sentir agafant el telèfon! Em fa por tenir paletes a casa. Aquesta por penso que no sóc jo sol que la sento, i si no en sentis d'altres, pensaria que són un home nor-

"mal. A mar no m'hi ha vist ningú. Sempre he tingut por de negar-me, i ningú no em negarà que a mar s'hi ha negat molta gent. Avions?

"Es un volar artificial. Els ocells volen, que és cosa seva, fent anar les ales cobertes de plomes i ben pocs ocells s'han vist portant passatgers. Per això no cauen mai. A estudi hi vaig estar espantat sempre. Tothom deu saber com es posava el mestre quan no se sabia la lliçó! No hi ha cap mestre que es recordi de quan ell no les sabia les lliçons...M'espanta la gent de tropa. Penso que carrugada d'armes com va, el dia que li plagui ens pot fer marcar el pas a tots, i segur que jo el marcaria malament. Em fan por els metges perquè el seu ofici és trobar mals a la gent. Mai he menjat boleta. La gent en temps de gana els cull tots per tal de vendre'ls. El pare em vol casar, i no sap que les dones em fan tanta por com les demés coses. Em fan por les guapes perquè van tan segures pel món criant-se que és obligació que els homes es batin per elles, em fan por les lletges perquè l'esser-ne els pot fer fer qualsevol disbarat, i me'n fan les que no són ni una cosa ni l'altra, que són les partidàries del divorci i que el solen demanar si l'home crida i si no crida, si no renta plats, no cuina, no frege i no va a plaça bé. Jo ho sé, ho preveig, que si el pare m'obligava a casar-me, em convertiré en mestres de casa, i, com que ho faré malament, hi hauré divorci i encara que el demani la dona l'hauré de pagar jo. Em fan por les fronteres que tantes vegades s'han modificat i els pobles que són vora la ratlla no saben mai de quin costat seran un moment determinat...Em fa por retratar-me pensant que puc quedar malament; afaitar-me, de por de tallar-me; dormir, de por de no despertar-me...em fa por la nit, la Lluna i tot quan volta per l'espai sense aguantar-se. Em fa por el Mar-

"cat Comú al pensar que el podem espatllar a l'entrar-hi...me'n fa
 "comprar-me unes sabates de por que em facin mal, em fan por els
 "ministres de pensar que poden quedar sense feina, em fan por les
 "monges de pensar que pot venir un altre senyor Lerroux, els ameri-
 "cans perquè no han perdut mai cap guerra, i els russos que volen
 "probar si és veritat, em fa por matar un pollastre, les cases de
 "pisos i els ciclistes de la Volta a França...Es a dir, a mi em
 "fa por tot i sé que passaré la vida espantat. I sabent que dis-
 "fruto d'aquesta por autèntica el pare em parla de casar-me pel bé
 "industrial i nacional, i sé que si crec al pare hi perdrem tots,
 "ell, jo, la meva dona, la indústria, la pàtria i el matrimoni.
 "I és per això que començo aquestes memòries fetes en defensa prò-
 "pia i perquè els que les trobin sàpiguen que no he enganyat a nin-
 "gú Sé que tenir por no és cap mèrit, ara, tenir la que jo tinc és
 "molt més difícil del que la gent es pensa. Que ho provi algú, que
 "faci una llista de les pors que té i la compari amb les meves. Es
 "de la única cosa que no tinc por, que hi hagi algú que tingui més
 "por que jo...Jo estic segur que aquesta meva por, que és la por
 "de les pors, no m'ha estat encomanada únicament per la que passà
 "la meva mare aquell divuit de juliol, Hi ha intervingut quelcom
 "més en aquesta por. Quelcom que jo no sé què és, i tinc por de
 "pensar-me que no és d'aquest món..."

Poden portar discussions les darreres ratlles de Miquel Formiga. Al cap i a la fi discutir és un tic general de la gent. De la discusió en surt la llum, es ve dient de pares a fills. Si la gent no discutís seria una mala senyal. En els llocs que no es discuteix, és que tenen constitucions que ho prohibeixen. En les constitucions modernes el discutir no sols és tolerat sinó que és estimulat, i fins

i tot s'admet que es discuteixi la mateixa constitució. Es pràcticament impossible que tothom digui que sí - llevat de llocs en els quals està establert que ho ha de dir el 99% del cens per nassos -. Han d'existir els que diuen que no, els que discuteixen. Per això hi ha la nit i el dia, els protons negatius i els positius, els lladres i els civils, els que guanyen i els que perden, orientals i occidentals, blans i negres, dretes i esquerres, homes i dones... Hi ha, doncs, el dret de discutir-les les opinions del noi Formiga, com hi ha el dret de discutir les influències de la pols còsmica i el magnetisme produït per la llei d'atracció universal dels immutables i allunyats elements siderals, però es discuteixi o no, aquests elements seguiran afectant, com fa milions d'anys, el nostre planeta amb la gent i coses que s'hi mouen. Que hi ha gent a la qual aquestes forces externes la deixen igual? Evidentment, tampoc tothom va a la Volta a França en bicicleta, ja se sap.

Els més afectats no hi poden fer el sord, i tant es trobaran subjectes als quals aquestes afeccions els portaran a fer el bé, com d'altres que faran el mal. Els que es moguin pel camí del bé, quan es morin tot seran discursos lloant-los, batejades de carrers amb llurs noms i alçades de monuments. Pels que circulin per camins oposats, hi hauran presons, oblits i maleïments generals. I no és just perquè tant els uns com els altres hauran estat moguts per impulsos imparables i lluny de les seves voluntats, contra els quals no hi ha remei sabut. I és que no tots podem ser Premis Nobel o agafar fama per a fer girar truites. I entre aquests dos extrems hi ha la societat dels que aparentment - i són els més -, no s'han mogut influenciats per forces externes. Són els que normalment llegeixen el diari, dormen set hores, es queixen del preu de les sabates, toquen moderadament els governs, i són partidaris de tant en tant de menjar una llebre esto-

fada.

Potser sí que algun cop aquests que dèiem se senten moguts per forces externes, però com que els elegits de grau són pocs si no serien un món de savis la qual cosa seria insuportable tant pel món com pel seu cens, no van més enllà d'escriuïssar a la dona, accentuar les envestides ministerials i deixar de dir bon dia a determinats veïns. Ells tot això diuen que ho fan perquè ho veuen fer als altres. Cap vol reconèixer que segons quins estats picats són ocasionats pel món que es mou dins l'astronomia. Què saben, ells!, que deia el drapaire-filosof Salat, amic de fer frases i de la gent que tancava tard.

Som a l'abril, i fa dies que plou. De tant en tant surt una ullada de sol per a veure si ha plogut a gust de tothom. Tot això és ben normal i no és buscar cinc peus al gat registrar que plou a l'abril i que el sol es fiqui de tant en tant per mig un clap de núvols mirant-se els efectes de la pluja. Fa anys que les coses van així i per això el poble ha donat per bo que per l'abril cada gota en val mil, i per això per l'abril es sembla blat de moro toca-tarda, remolatxes, tomàtecs i patates, pebrots i esberginies, mongetes i melons, sindries i pastanagues, espinacs i carbassons. Normalitat, doncs, absoluta. Agriculturísticament, la cosa és perfecta. I quan tot allò doni el fruit previst, camps i hortes faran goig de debó. La terra haurà fet la seva obligació i tot seguirà el seu curs natural, harmònic, precís. Tothom la troba meravellosa aquesta transformació de sements i esqueixos, i certament ho és, però quan la dita transformació es porta a plaça, les mestresses de casa diuen que les gotes del mes d'abril resulten caríssimes. Però això ja serien altres històries que no s'acabarien mai. Donem, doncs, per

entès, que la feina del mes d'abril és natural encara que no ho sigui anar a plaça a recollir el fruit d'aquesta feina si s'ha de pagar de la qual cosa sembla que no se'n pot prescindir. I no hi volguem veure en aquest fruitar de camps i hortes cap intervenció sideral malgrat n'hi hagi, tant en deixar la terra al punt per les plogudes abrileres, com en establir els preus dels resultats d'aquestes pluges. Però, amb el bon temps, la gent de ciutat, tipa d'estar-se tancada en pisos que de les profitoses gotes d'abril no en fan res, es desplaça, fuig, de ciutat a la recerca de les mosques de muntanya i dels mosquits de vora la mar. Fins aquí, la normalitat segueix en peu. La gent té tot el dret a deixar les presons dels pisos,-per recarregats que siguin de quadres i cadirons, armaris i cortines, gerres i llums, els pisos són presons, luxoses o rústegues, però presons a la fi-, les cues per anar al cinema, pujar als autobusos, baixar als metros i passar les hores fent números i telefonant als despatxos. On les coses s'aparten de la normalitat, és quan els afeccionats a les estadístiques informen que aquestes deixades temporals de pisos costen al país 150 baixes. I quan se n'aparten més de la normalitat és quan la gent que no ha resultat baixa es disposa, a cada pont disponible, carreteres enllà, ^{a visita} aquelles mosques i mosquits damunt dits, creguda que les baixes seran d'altres. És un joc dels bèsties que hi ha, aquest i, no obstant, es ve repetint tot l'any. Cada setmana són milers i milers els que van a convertir-se en baixes a les carreteres pensant que les baixes seran de personal desconegut i, com a màxim, d'algun veí o familiar. És en va que es donguin consells. La gent no en vol. La moda dels consells ha passat. Millor dit, ha mig passat. Abans es donaven consells i s'escoltaven. Ara només es donen. Que surti algú i digui que anar per la carretera com s'hi

va, amb possibilitats de no poder fumar mai més, de no poder fer més declaracions de renda ni de cantar La Santa Espina, no és cosa de tocats per influències astrals agraviades, les quals, davant la marxa que porten les coses ho fan pagar una mica a tothom, a n'els que van a cavall i a n'els que van a peu...I no són únicament les carreteres que es veuen afectades per intervencions còsmiques. Sovint no es comprenen decisions dels que manen, ni decisions dels que creuen. Uns manen malament i els altres hi creuen. Es poden discutir, sí, les deduccions del noi Formiga, però si no es deuen a un enuig sideral, que surti qui en pugui donar una explicació plausible. No la trobarà. Seria voler-la trobar quan algú declara que manté converses amb extra terrestres, que farà anar els cotxes amb aigua o que pot torçar forquilles a distància. La pols còsmica és ací, l'electromagnetisme de milions d'astres és ací, a la carretera, a la naixença ilimitada de bancs, a la plaça de mercat... Tot, un moment o altre, se'n ressent del pes de les activitats siderals, malgrat que sembla que hi hagi gent normal. I no sempre actuen en coses d'empenta, de les que se'n parla dies, no. Al costat d'actuar en valenties diverses - un tenor que ha fet un gall, o dos, i segueix cantant, un descobridor que s'erra de continent i segueix descobrint, un vidu que es torna a casar, i els que van contra corrent a tot risc-, provoquen pors a desdir encara que en aquest volum se n'hagin tocat només dos casos. La por no existeix, diu la gent que diu que no en té. I la por existeix. Si no existís no hi hauria elements que en tinguessin, i cada vegada més. I és que la por té infinitat de matisos i, amb el progrés, s'ha sofisticat. No hi ha una por sola, sinó que hi ha una mena de societat de pors a l'abast perquè en pugui tenir tothom. Per això hi ha qui té por d'unes coses i no en té d'altres. Es donen pocs

casos de trobar ciutadans que tinguin por de tot, de la mateixa manera que és rar de trobar-ne que no tinguin por de res. Hi ha la por natural pròpia de les primeres edats: la foscor. Aquesta por pot estar relacionada pel temps passat a les fosques dins el claustre matern, la qual reapareix quan ja se n'és fora, quan se'n va la llum. No és corrent que els menors d'edat s'aventurin pel bosc de nits sense tenir por. Sí, hi ha determinats menuts que ho fan sense estar espantats, però es tracta de quitxalla especial. També trobem excepcions en la literatura, guerres o passant contraban. Si es tracta de menudalla de ciutat, pobreta, que no sap pujar ni baixar marges, quan s'apaga la llum es veu perduda. Se sap de menuts que no s'han adormit si no se'ls ha deixat la llum encesa. Passada aquesta por inicial, si passa ja que encara hi ha gent lliure de lleves de la qual a la nit i a les fosques no se'n fa res, venen totes les altres. No s'acaben mai les pors. I pors que sembla que la foscor del claustre matern no hi té art ni part, de fantasmes, morts i apareguts, de perdre trens, de bolcar, d'agafar arrossos, d'animals variats, de llamps i trons, d'errar un penal, del colesterol, de la fidelitat de la dona per poc guapa que sigui, de girades de truita, de l'hora que tancaran, si tanquen, les senyoretas de la casa, de les senyores mares polítiques, dels polítics sense grau familiar, ~~d'anar pel carrer~~, de no tenir feina, de tenir-ne massa, d'anar pel carrer, del mes de febrer, de portar agulles de pit, d'estrenar vestits, dels lloguers, de girar lletres de canvi, de l'art, del comerç, la indústria i la navegació, dels homenatges, de les reunions internacionals, d'anar a Andorra capital de les botigues, que la dona et digui el preu de la cosa que esteu menjant, i de la por més important de totes la qual com les altres, es va generalitzant: la por de morir-se. En un

moment determinat, si es deuen quartos moderadament - si se'n deuen molts, no hi ha por i quants més se'n deuen menys por hi ha-, si s'és dispesar d'una mala presó, si fallen uns amors o es contreu un estat rabiós per haver perdut unes eleccions o una collita d'urani, aquesta por capdal potser desapareix uns instants i hom pensa amb males intencions amb veronal, pous, cordes, trens, pedrals i pistoles, si aquest pensament és com la reacció que origina la trepitjada d'un ull de poll. Però si la gent s'atura a pensar - en el cas anterior la gent no s'hi atura -, acaba dient que el veronal, el pou, les cordes, els trens, els pedrals i les pistoles les faci servir qui vulgui. La por de canviar de vida, deixant apart els que la canvien anant barroers, és molta por. I tant aquesta com les altres que hi ha escampades pel món, són ací. Són, es diu, un mal necessari com els "Díados", la moneda forta o les cases de senyoretas. La por guarda la vinya, se sent dir, i la sol guardar malgrat no guardi les caixes fortes les quals algú deu trobar massa plenes. Són variacions de la por, aquestes. Potser és que les vinyes - que és rar que es toquin, i les caixes fortes vindrà un moment que serà rar que no es toquin -, producte natural estimadíssim, són més importants que els diners, producte artificial. Amb els diners s'hi maneguen dones, cases, farmàcies, collarets, porros, ports i canals, canvis de gec, programes de televisió i presupostos de l'Estat, i les vinyes només fan vi...

Hi ha esperances que les pors passin? Que no se n'hagin de tenir de guerres, de passar gana, d'estar malalts, del Triangle de les Bermudes, dels que voten, dels que no voten, dels sollevaments, de les autonomies, de privar l'entrada a segons qui al Congrés, de que es morin el "PUNT" i l'"AVUI", del president del Col·legi d'Arbitres, de que s'acabin els carburants, portar sabates i de

dir bon dia a la gent? Si això s'esdevingués, el món es trobaria en aquell lloc deliciós tan agradable que els senyors que van inventar la Internacional posaren en solfa. Les esperances, però, són poques, ja que sembla que quan un paradís s'ha perdut, s'ha perdut. I en tant homes i dones es moguin provocant cabrots d'iderals, si a n'aquests elements els dona per escampar pors noves i revaloritzar les que ja hi han, corrim, sense remei sabut, a convertir-nos com a mínim en cinc continents plens de Miquels Formigues. Hi ha el perill, si no ho arreglem, de deixar de ser un món de blancs, negres, grocs, demòcrates, republicans, conservadors, laboristes, talladors de cupons, llevadores, estanquers i carnisseres, i canviar el cens del món en un cens d'espantats.

Bepes i abril 1981

